Karalienė ir laukinė moteris

būk, kas esi

Linda Jarosch

DIALOGO KULTŪROS INSTITUTAS

Anselm Grün

Kuri moteris jaučiasi karaliene? O kiek apskritai apibūdintų save kaip laukinę moterį? Karalienė ir laukinė moteris – nors daugelis moterų ir žavisi šiais įvaizdžiais, tačiau tik nedaugelis jų leidžia sau tokią moteriškumo raišką. Labiausiai moteris šiandien jaudina laisvės ir nepriklausomybės ilgesys. Jos ieško savyje slypinčio potencialo. Jos nebenori būti veikiamos savo profesijos, vyro bei vaikų lūkesčių. Šiuolaikinės moterys nori gyventi savo gyvenimą. Jos nori suvokti, ką geba pačios, kai apibūdina save ne pagal kitų lūkesčius, o pagal savo jėgas.

Anselm Grün

Mūsų moteriškumas yra labai daugialypis. Atitinkamoje situacijoje galime savęs paklausti: kokio moteriško bruožo man dabar trūksta? Ar išmintingosios moters, reginčios ne vien objektyvią tikrovę, bet žvelgiančios giliau bei padedančios man įgyti naują supratimą? Gal kovotojos, kuri kaip tik dabar turėtų nubrėžti aiškias ribas, kad apsaugotų savo moterišką orumą? O gal besikeičiančiosios, kuri jaučia, kas jau sustabarėję ir privalo keistis? O gal man reikalinga menininkė, kuri laikinai paliktų visas pareigas ir užsiimtų kuo nors malonesniu? Koks įvaizdis man dabar suteiktų jėgų, ko aš norėčiau, kas vėl man įkvėptų džiaugsmo gyventi?

Linda Jarosch

Linda Jarosch Anselm Grün

Karalienė ir laukinė moteris

būk, kas esi

DIALOGO
KULTŪROS
INSTITUTAS

UDK 159.92-055
Ja533

Linda Jarosch, Anselm Grün
KÖNIGIN UND WILDE FRAU
Lebe, was du bist!

Iš vokiečių kalbos vertė
Jolita Tamoliūnaitė-Salmen

Antrasis leidimas

Viršelyje panaudotas Leonardo da Vinci paveikslo
Moters galva fragmentas

ISBN 978-9955-545-46-0

Turinys

Įvadas

Anselm Grün

Kuri moteris jaučiasi karaliene? O kiek apskritai apibūdintų save kaip laukinę moterį? Karalienė ir Laukinė moteris – nors daugelis moterų ir žavisi šiais įvaizdžiais, tačiau tik nedaugelis jų leidžia sau tokią moteriškumo raišką. Labiausiai moteris šiandien jaudina laisvės ir nepriklausomybės ilgesys. Jos ieško savyje slypinčio potencialo. Jos nebenori būti veikiamos savo profesijos, vyro bei vaikų lūkesčių. Šiuolaikinės moterys nori gyventi savo gyvenimą. Jos nori suvokti, ką geba pačios, kai apibūdina save ne pagal kitų lūkesčius, o pagal savo jėgas. Kartu moterys dažnai kenčia, besijausdamos nesuprastos ir paliktos vienos savo „tapimo moterimi" kelyje.

Linda Jarosch

Tarptautinėje moters dienoje dalyvavo ir afrikietės. Jų nuomone, po vieną jos nebūtų tokios stiprios kaip kad vokietės, tačiau iš jų visų kartu galima tikėtis didelės stiprybės. Jos taip pat dalijosi įspūdžiu, kad dauguma moterų Vokietijoje neatrodo laimingos. Iš tiesų daugelis tų moterų šiandien ima vaduotis iš aukos vaidmens ir dažnai joms įskiepyto savęs nuvertinimo, kuris ir lemia šį net išoriškai pastebimą

nepasitenkinimą. Jos pradeda labiau pasitikėti savo moteriškumu ir liaujasi visą atsakomybę dėl savo nesėkmių versti tik vyrams. Jos susitaiko su žaizdomis, sukrėtusiomis jų gyvenimus, ir eina nauju vidinės laisvės keliu.

Gerbdamos save ir vertindamos savo moteriškumą, tos moterys nebesileidžia menkinamos nuvertinančių pastabų. Jos žino savo moteriškąją vertę ir tai suteikia joms džiaugsmo būti moterimi, o sykiu duoda ir naują lengvumo jausmą. Dauguma moterų dabar pačios pradeda gyventi. Kai jos sueina draugėn, gali viena kitai išsiverkti, tačiau daug mieliau iš visos širdies kartu kvatojasi. Šiame juoke slypi jėga. Tuomet jos pasijunta galinčios gyventi savo jėgomis ir kad nebenori vien tik skųstis kitais, kurie trukdo joms gyventi iš tikrųjų.

Feministinis aštuntojo dešimtmečio judėjimas pirmiausia kovojo už lygias moterų teises. Taip pat svarbu buvo paneigti senas moterų vaidmenų klišes. Tačiau, užuot išryškinus moters savitumą ir kitoniškumą, iškilo pavojus moterį prilyginti vyrui. Šiandien feministinis judėjimas kalba ne vien apie tai, kaip ugdyti lygias moterų teises, bet ir kaip parodyti moters savitumą. Jau vien biologine prasme moteris išvystė kitas savybes nei vyras. Būtent šitame vyro bei moters skirtingume ir glūdi ypatingas potencialas. Tačiau čia kalbama ne apie tai, kaip įsprausti moterį į konkretaus vaizdinio rėmus.

Norbertas Bischofas ir jo žmona Doris Bischof-Köhler, abu profesoriaujantys Ciuricho universitete, remdamiesi biologija ir vystymosi psichologija rašė, kad jau nuo pirmykščių laikų dėl sąsajų su seksualumu, dauginimusi, vaikų auklėjimu ir maisto parūpinimu moterų elgesio būdai susiformavo kitokie nei vyrų. O ką biologija įrašė į mūsų būdą, ištrinti ne taip lengva.

Socialinis argumentas, kad vyrų ir moterų skirtumus lemia vien auklėjimas, nėra visiškai teisingas. Jau vaikystėje atsiranda nevienodas nusiteikimas lyties atžvilgiu dėl sėkmės ir nesėkmės: „Berniukai linkę savo sėkmę iš esmės registruoti kaip asmeninės kompetencijos rezultatą. O nesėkmes – kaip tiesiog nepasisekimą arba (nepalankiai) susiklosčiusias išorines aplinkybes. Tarp mergaičių egzistuoja tendencija nesėkmės atveju dėl to kaltinti save, tuo tarpu sėkmė traktuojama ne kaip savo gebėjimų rezultatas, bet kaip „tiesiog pasisekimas“ (Bischof, p. 113). Vienodas vyrų ir moterų traktavimas, anot Bischofo, labiau skriaudžia moteris, kadangi pasiekimai vis dar skirstomi pagal vyriškuosius kriterijus. „Tikras lygiateisiškumas bus pasiektas tik tuomet, kai bus rimtai pripažinti skirtumai ir visuomenėje tikslingai atsižvelgta į kiekvienos lyties stipriąsias ir silpnąsias puses.“ (Bischof, p. 115)

Lyčių suvienodinimas veda nuobodulio link. Moters ir vyro skirtybės kelia įtampą, kuri abiem duoda gyvybinės energijos ir juos abipusiškai įkvepia. Jų skirtingumas reiškia gausą ir turtą, jis yra pagrindinė sąlyga gyvybingiems santykiams. Šiandien moterims reikia ne suvienodinto bendravimo, bet drąsos sau. Jos turėtų savo vertinimo mastelius orientuoti ne į vyriškąjį idealą, bet atrasti savąją tapatybę ir taurinti savo tipišką moterišką stilių. Tiktai tuomet moterys turės lygių galimybių su vyrais.

Knygoje „Kovoti ir mylėti“, analogiškame kūrinyje vyrams, 18-lika archetipinių įvaizdžių yra siejami su vyrų figūromis iš Biblijos. Daugelis tų archetipų tinka tiek vyrams, tiek moterims, net jei moterys juos gyvenime išreiškia skirtingai. Šioje knygoje taip pat norėtume remtis archetipiniais moterų paveikslais ir susieti juos su moterimis iš Bibli-

jos. Tačiau mums rūpi ne Biblijos ištraukų ir jų užkulisių tyrinėjimas, bet archetipinių įvaizdžių, kuriuos atrandame Biblijos figūrose, atskleidimas.

Šiandien labai dažnai stilizuojami negatyvūs moterų įvaizdžiai. Liaupsinama įžūli „ožka", kuriai sekasi geriau. Kaip pavyzdys iškeliama furija. Kai kurios moterys laiko save moderniomis raganomis ir labai didžiuojasi šiuo titulu. Staiga net į prostitutę imama žiūrėti pozityviai, kaip į laisvės nuo visų visuomeninės normų pavyzdį. Priešingai šiam archetipinių įvaizdžių klaidinimui, vadovaudamiesi Biblijos moterų figūromis norėtumėm šiuos įvaizdžius ištaisyti. Archetipiniai vaizdiniai turi ir apvalomosios galios. Negatyviuose įvaizdžiuose, kuriuos žiniasklaida šiandien iškelia kaip sektiną pavyzdį, visuomet yra dalis tiesos. Tačiau pasitelkus archetipą ją būtina išgryninti, kad būtų aiškiai matoma tikroji įvaizdžių reikšmė ir galia.

Kartą viena graikų autorė aprašė septynis archetipinius moters įvaizdžius: mylinčioji, motina, kunigė, kovotoja, karalienė ir laukinė moteris. Panašiu būdu mes atrinkome 14 archetipų ir susiejome juos su Biblijos moterų figūromis. Skaičius 14 – jau nuo seno yra gydantis. Babiloniečiai turėjo 14 padedančių dievų. O krikščioniškoje erdvėje yra 14 gelbėtojų bėdoje. Lygiai taip pat 14 yra moteriškas skaičius. Jis žymi mėnesinio ciklo, kuris kiekvienai moteriai yra reikšmingas, pusę. Mes tikime, kad per 14 įvaizdžių atsiskleis moters charakteris ir joje esantis potencialas.

Knygoje pateikti 14 įvaizdžių turėtų padėti moterims atrasti savo esmę ir gyventi tuo vidiniu turtu, kurį suteikia moteriškumas. Šie įvaizdžiai turėtų parodyti, kaip gydyti žaizdas, įrėžusias joms klaidingus įsitikinimus apie moterį, bei padėti atrasti savo vientisą, savo sveikąjį „aš".

Šios knygos apie moteris pavadinimui pasirinkome abu – laukinės moters ir karalienės – archetipinius paveikslus. Juose, mūsų manymu, geriausiai išreikštos pagrindinės savybės, palaikančios moters gyvybingumą. Kartu jos sukuria energiją. Jei moteris nebijo laukinės moters ir karalienės įvaizdžių, tai ji sugebės energingai išreikšti ir visus kitus įvaizdžius, ar tai būtų motinos, dėl kurio feministiniame judėjime buvo kilę daug problemų, ar mylinčiosios, menininkės ar pranašės paveikslas.

Galbūt kai kuriems šis knygos pavadinimas pasirodys provokuojantis. Kiti palaikys jį mados banga. Tačiau mes tikime, kad būtent „karalienės" ir „laukinės moters" paveikslai kreipia moteris prie jų tikrosios prigimties ir potencialiai susieja su tuo, kas jau yra jų sielose. Šioje knygoje mums svarbu abu šiuos polius susieti taip, kad Jūs, mielosios skaitytojos, patirtumėte naują džiaugsmą gyventi ir būti moterimi.

Dar pora žodžių apie šios knygos sudarymą: ji atsirado iš daugelio mūsų, autorių, tarpusavio pokalbių. Be to, mes pasinaudojome rankraščiais ir tekstais iš skirtingų seminarų moterims ir tuo, ką mums papasakojo jos pačios. Savo bendrus tekstus daug kartų aptarinėjom ir apie juos diskutavom. Mūsų bendras darbas šia tema knygoje pavaizduotas taip pat ir skirtingu šriftu, kuriuo pažymėtos atskiros pastraipos. Taip jau išorinė teksto forma atspindi pokalbį, kuris tęsėsi daugiau nei metus. Moterų paveikslus abėcėlės tvarka išdėstėme pagal biblinius jų vardus. Savo skaitytojoms siūlytume šią knygą skaityti skyriais, o kiekvieną paveikslą apmąstyti arba net pamedituoti jį atskirai.

Čia išsakytos mintys jokiu būdu nereiškia, kad tai yra vienintelis galimas požiūris. Kiekviena moteris tomis temomis

turėtų ugdyti savo asmeninį supratimą. Mūsų knyga norėtų moteris padrąsinti ieškoti bendravimo su kitomis moterimis bei vyrais ir per tai atrasti giliausią savo tapatybę. Mes siekiame moteris uždegti noru atskleisti savo gebėjimus bei galimybes, o sykiu būti dėkingas už unikalų ir nepakartojamą kiekvienos jų būdą būti moterimi.

Linda Jarosch ir t. Anselm Grün,
2004 m. birželis, Miunsteršvarcachas

Debora – teisėja

Archetipinis teisėjos paveikslas susieja moteris su jų gebėjimu atskirti, kas yra gera ir bloga, teisinga ir neteisinga. Teisėja pataiso santykius, kad jie visiems būtų tinkami. Ji sutvarko tai, kas buvo pakrikę, ištiesina, kas buvo deformuota. Ir ji pati yra tiesi, todėl lygiai taip pat elgiasi ir gyvenime. Ji intuityviai jaučia, kas žmogui gera, o kas kenkia.

Teisėjos paveikslas atskleidžia stipriąsias moters puses, kurios šiandien dažnai yra nepastebimos. Teisėjų pareigose faktiškai dominuoja vyrai. Nepaisant to, teisėjavimas – esminis moters gebėjimas.

Senajame Testamente moters teisėjos archetipas aprašomas Deboros paveikslu. Jos istorija siekia Izraelio tautos ištakas. Po garsiojo Izraelio išėjimo iš Egipto ir apsigyvenimo Pažado Žemėje tauta netrukus patyrė rūsčią tikrovę – nuolatinius susidūrimus su priešais. Izraeliui nepavyko užimti vaisingojo Jezreelio slėnio. Čia viešpatavo kanaaniečiai. O stipri filistinų tauta valdė daugelį šios lygumos miestų. Izraelis, besitenkinantis skurdžia žeme kalnuose, buvo nuolatos spaudžiamas tiek kanaaniečių, tiek filistinų. Kartkartėmis

Dievas iš tautos pašaukdavo didvyrių, kurie laikinai suteikdavo Izraeliui taiką ir gerovę. Sykiu jie perimdavo ir teisėjų funkciją. Žmonės iš viso Izraelio eidavo pas juos su teisiniais reikalais. Paprastai Izraelyje teisiniai klausimai būdavo sprendžiami prie gimtosios vietos vartų – prieš susirinkusius bendruomenės seniūnus (žr. Ohler, p. 90). Bet, aišku, egzistavo ir aukštesnės instancijos teismas. Siekiant bylų išaiškinimo buvo kreipiamasi į teisėjus, pelniusius Izraelyje ypač didelį autoritetą.

Tokia teisėja ir buvo Debora. Izraelyje nuolatos atsirasdavo moterų, pas kurias buvo einama prašyti patarimo arba spręsti teisinių problemų. Pavyzdžiui, viena tokių sumanių moterų išgelbėjo Abelio miestą nuo karvedžio Joabo armijos (2 Sam 20, 16...). Samuelio knygoje (2 Sam 14) aprašoma, kaip Joabas į pagalbą pasišaukia išmintingą moterį iš Tekoa. Ji „nusako teisėjo pareigas tokia formule: „kaip Dievo angelas, suprantantis visa – gera ir pikta“ (2 Sam 14, 17). (Ohler, p. 91). Apie Deborą rašoma: „Debora, Lapidoto žmona, buvo pranašė. Tuo metu ji buvo Izraelio teisėja. Ji sėdėdavo po Deboros palme tarp Ramos ir Bet-Elio Efraimo aukštumose. Izraeliečiai eidavo pas ją į teismą“ (Ts 4, 4-5).

Tiek vyrai, tiek moterys eina pas Deborą, pas moterį, nes pasitiki jos gebėjimu teisti, kadangi ji įžvelgia sąsajas žmonių pasakojamose istorijose. Teisėja yra toji moteris, kuri gali atskirti, kas yra tiesa, o kas neteisybė, kur esama tikrovės, o kur tik įsivaizdavimas, kas yra tikra, kas klaidinga, kas yra teisingumas ir kas skriauda bei kas žmogui yra teisinga. Debora Izraelyje aukštinama ir kaip motina (žr. Ts 5, 7). Moteris, mokanti įžvelgti ir skirti, apsisprendžianti tarp teisybės ir neteisybės, yra kaip motina, į kurią galima kreiptis. Ji skleidžia saugumą ir ramybę.

Tačiau Deboros užduotis neapsiriboja tiktai teisimu. Ji ragina Baraką su dešimt tūkstančių savo vyrų žygiuoti prieš Siserą ir jo devynis šimtus geležinių kovos vežimų. Barakas atsako eisiantis į kovą tik tuomet, jei Debora eis kartu. Debora sutinka. Iš šalies sumanymas leisti silpnai ginkluotus Izraelio valstiečius žygiuoti prieš devynis šimtus geležinių kovos vežimų atrodo gan beviltiškai. Geležiniai kovos vežimai buvo labai gerai ginkluotos armijos ženklas. Tačiau izraelitams į pagalbą ateina stipri liūtis, privertusi Siseros kovos vežimus gręžtis atgal. Pats Sisera pėsčias pabėga ir pasislepia Jaelės, Heberio žmonos, palapinėje. Ji duoda jam atsigerti pieno, o kai šis užmiega, palapinės kuoleliu perduria jo smilkinį. Tikrąją pergalę iškovojo moteris. Jaelė, ne Debora ar Barakas, yra šios kovos didvyrė. Bet Debora gieda giesmę apie šį mūšį. Ji dar kartą patikslina, kas gi iš tiesų įvyko. Savo giesmėje ji vaizduoja beviltišką Izraelio situaciją: „Kai jie rinkosi naujus dievus, tada buvo karas jų vartuose. Nei skydo, nei ieties nesimatė tarp keturiasdešimties tūkstančių Izraelyje!“ (Ts 5, 8). Debora gieda pačiai sau: „Pabusk, pabusk, Debora! Pabusk, pabusk, pradėk giesmę!“ (Ts 5, 12). Ji užbaigia giesmę šlovinimu Jahvei, kuris pražudo savo priešus: „Taip tepražūva visi tavo priešai, Viešpatie! Bet tespindi tavo bičiuliai tarsi savo galybėje tekanti saulė!“ (Teisėjų 5, 31).

Taigi Debora yra ne vien teisėja, bet ir ta, kuri veda kariuomenę, kuri Izraelyje imasi vadovavimo. Ji nėra specialiai išrenkama vade. Priešingai, vadovauti ji ima tautai pakliuvus į bėdą ir kai nė vienas nėra pasirengęs dėl to atiduoti savo gyvybės.

Šiais laikais dauguma moterų perima atsakomybę politikoje, ekonomikoje, visuomenėje ir bažnyčioje. Per semi-

narus dažnai girdžiu klausiant: ar moterys vadovauja kitaip nei vyrai? Mano nuomone, moterys iš tiesų turi kitą vadovavimo stilių. Kalbama ne apie tai, kas gali vadovauti geriau – vyras ar moteris, bet labiau apie tai, kad tiek vieni, tiek kiti tai daro skirtingai. Vadovaujančiam vyrui svarbiausia yra tikslas, kurio jis siekia. Jam svarbu geras rezultatas, jis vadovauja taip, kad tas tikslas būtų pasiektas. Ir visos vadovavimo priemonės naudojamos dėl vienintelės priežasties: pasiekti rezultatą, kurį yra užsibrėžęs jis pats arba kurį jam yra pavedusi vyresnybė. Moteris vadovauja kitaip. Jai pirmiausia svarbūs santykiai. Ji norėtų, kad jie būtų suderinti. Tuomet – jos nuomone – galima siekti ir pasiekti gerų rezultatų. Moteriai svarbu sveika darbo kultūra, kurioje sėkmė ne pasiekiama, bet subrandinama.

Kai nagrinėjame Deboros vadovavimo būdą, tampa aišku: Debora imasi iniciatyvos. Jai nepatinka aimanuoti dėl esamos sunkios padėties. Ji išdrįsta griebti pačią negandos šaknį. Ji žengia priešakyje ir tuo pat metu greta jos žygiuojančiam vyrui išpranašauja, kad pergalės šlovė atiteks ne jam, o moteriai, kuri Siserą sunaikins klasta.

Gerai vadovaujanti moteris išvengia kovos dėl valdžios. Ji kovoja ne tik jėga, bet ir gudrumu. Vokiškas žodis *List* (klasta, gudrumas) yra kilęs iš žodžio *leisten* (padaryti, įvykdyti, atlikti, nuveikti) ir yra susijęs su žinojimu. Šis žinojimas – kaip nurodo Dudeno sudarytas vokiečių kalbos žodynas – siejosi su medžioklės, kovinės technikos bei magijos išmanymu, taip pat su amatininkišku miklumu. Kai moteris kovoja gudrumu, reiškia, kad ji įžvelgia dalyko esmę ir nujaučia, kaip tą problemą išspręsti. Ji gali konfrontuoti, tačiau jos vadovavimo užduotis ta konfrontacija neapsiriboja. Tikrąją pergalę ji pasiekia išmintimi ir

sumanumu, vadovaudamasi vidine nuojauta, ką įmanoma padaryti. Debora stoja į mūšį. Ji žino tam tinkamą metą. Ji jaučia, kada imti veikti, o kada geriau palaukti. Ji kovoja ne grubia jėga, bet išnaudodama išorines sąlygas. Todėl Deboros vadovavimas alsuoja ne konvulsiškomis pastangomis ir kovos troškimu, bet intuicija ir sumanumu, kūrybingumu ir tinkamo momento pajautimu.

Tai, kas pasakojama Deboros istorijoje, ir šiandien kartojasi daugelyje vietų. Moteris yra valdanti jėga ne tik vadovaudama įmonei arba tapusi didmiesčio mere ar ministre. Dauguma moterų vadovavimą perima ir šeimoje. Išoriškai galbūt tą daro vyras, stovintis, kaip ir Barakas, pulkų priešakyje. Nes dažnai vyras uždirba pinigus. Jis gali suplanuoti namo statybas, tačiau tikruosius namus formuoja moteris. Ji kuria namų klimatą. Ji perima namų įrengimą. Ji rengia vaikus ateičiai, juos auklėja. Tačiau ji vadovauja ne prieštaraudama vyrui, o kartu su juo. Jai rūpi ne pats vadovavimas, o kokią formą suteikti tikrovei. Ir čia vienodai svarbūs tiek vyrai, tiek moterys. Kaip ir Debora, moteris gali sumaniai pavesti vyrui užduotį, kurią atlikdamas jis panaudos savo stipriąsias puses.

Tyrimai patvirtino, kad ekonomikoje moterims geriausiai sekasi vadovauti tuomet, kai „greta karjeros pavyksta sukurti visaverčius privačius socialinius santykius, dažniausiai tai būna šeima su vaikais“ (Bischof, p. 116...). Moterys, išmokusios savo šeimoje elgtis su vaikais, juos auklėti, lavina ir savo gebėjimus vadovauti. Lotynų kalboje žodžiai „vadovauti“ (*ducere*) ir „auklėti“ (*educare*) kilę iš bendros šaknies. Auklėti, vadinasi, ugdyti asmenybę, leisti formuotis tikrajam pavidalui. Moterys vadovauja kitaip nei vyrai. Joms svarbiau ne siekti garbės ir išsikovoti pripažinimą, bet

atskleisti esmę, ugdyti ir koordinuoti kiekvieno gebėjimus, tinkamai įžvelgti, ko kiekvienam individualiai reikia, kad galėtų panaudoti savo įgimtus gabumus.

Kai kurie vyrai skundžiasi savo dominuojančiomis žmonomis. Tačiau moteris ne visuomet iš prigimties yra dominuojanti. Dažnai vyrai savo nuolankiu ir neryžtingu elgesiu išprovokuoja dominuojantį moters elgesį. Dažniausiai tai būna vyrai, leidęsi valdomi savo motinų, o dabar provokuojantys ir tokį patį savo moters elgesį. Kiekvienai moteriai, kad galėtų gerai vadovauti, reikalingas lygiavertis partneris. Barakas turi stoti šalia Deboros. Jeigu savo vyrą turėtų vilkti iš paskos, pastarajam baiminantis kiekvienos atakos, tuomet ji būtų priversta perimti dominuojantį vaidmenį. Todėl moteriai gerai nebūti vyro spraudžiamai į kokį nors vaidmenį, bet vadovauti pagal savo sugebėjimus. Deboros istorija parodo, kad ji Baraką išprovokuoja. Ji netempia jo paskui save, bet įsako žygiuoti ir vesti kariuomenę, kuriai paskui drauge su juo vadovauja. Ir abu kartu užtraukia giesmę, nors ji perteikiama vien Deboros vardu. Ji šlovina Viešpatį už tai, kad vadas vedė Izraelį, o žmonės noriai pasiaukojo. Viskas buvo blogai, „kol nepakilai tu, o Debora, kol nepakilai Izraelyje, o motina!“ (Ts 5, 7). Debora yra moteris, kuri pakilo. Ji ėmėsi iniciatyvos. Bet jos vadovavimo menas yra tai, kad Izraelio vadai pagaliau buvo pasirengę paklusti jos vadovavimui, kad vyrai išdrįso atlikti savo pareigą.

Debora yra pavyzdys, kaip moterys gali apsieiti su vyro baime. Ji pajuto vyro baimę, bet jo paties dėl to nesusilpnino. Jis gali jai patikėti savo jausmus, už tai ji jo neišjuoks. Vien jau tai suteikia pasitikėjimo. Bet Debora jaučia, kad Barakas negali likti tokios būsenos, o privalo veikti, idant pakeistų esamą situaciją. Antraip veikti ims kiti ir taip įgis

valdžią prieš jį. Debora parodo, kokia bloga yra jų padėtis, ir tai priverčia Baraką veikti. Paskatina jį nugalėti savo baimę. Akivaizdu, kad ji sugrąžino Barako pasitikėjimą savo jėgomis, idant jis galėtų elgtis kaip vyras. Debora žinojo, kad jo paskirtis būti vyru.

Kai mūsų tėvas, sulaukęs 60-ties metų, buvo priverstas ištverti sudėtingą situaciją savo įmonėje, motina buvo ta, kuri kovojo prieš bejėgiškumą ir rezignaciją. Tai ji drąsino tėvą ir kurstė jo atsakomybę veikti. Skatino nepasiduoti ir parodė jį turint stiprybės įveikti šią situaciją.

Visiškai suprantama, kad vyras ne visuomet yra kupinas jėgų ir geba veikti. Kaip ir moteriai, jam žinomas baimės ir pasidavimo jausmas – tai labai žmogiška. Jam taip pat reikalingi žmonės, kurie jį padrąsintų ir dar kartą parodytų jo stipriąsias puses. Kartais moterys patiria, kaip jų vyrai tampa silpni prieš savo viršininkus arba santykiuose su savo motina ar tėvu. Jos jaučia, kad čia jie nesipriešina savo vyriška jėga, bet susilaiko ir taip kitiems leidžia būti stipresniems. Jei vyras vaikystėje patyrė, kad tėvai į jo energiją reagavo be meilės ar ją nuvertindavo, tai ši patirtis ir suaugus jam gali būti kliūtimi ryžtis konfrontacijai. Prieš savo viršininką jis gali nerimauti dėl savo darbo vietos, prieš tėvus – dėl jų palankumo. Moteris gali visiškai iš kitokio atstumo su vyru kalbėtis apie tai, ar ši baimė reali, ar įgyta per šitaip jį suformavusią patirtį. Ji gali aiškiai parodyti, ką jo pasyvumas gali reikšti jam, jo šeimai bei kitiems, esantiems jo aplinkoje. Šis kitoks požiūris gali atskleisti negatyvius jo silpnumo padarinius, išprovokuoti jį elgtis kaip vyrą ir pakeisti situaciją.

Debora teisėja yra taiklus moters paveikslas. Šeimoje motinos yra nuolat užsiėmusios teisėjavimu. Kai pešasi jos vai-

kai, motina rūpinasi tuo, kad kiekvienas vaikas turėtų teises. Ji nepalaiko nė vienos pusės, bet leidžia vaikams išsisakyti, kad būtų aišku, kas atsitiko. Ir tik tuomet, kai mato, kad su vienu vaiku buvo pasielgta neteisingai, ji palaiko jo pusę. Ji stoja už silpnesniuosius, kad iškovotų jiems jų teises. Šis teisėjos sugebėjimas neturi nieko bendro su juristiniu apsukrumu, kuris nūdien, deja, dažnai lemia teisingumą. Moteris natūraliai jaučia, kas yra tikra ir teisinga. Tačiau ne tik mamos turi teisėjos gebėjimų, kuriuos gali praktikuoti kasdien bendraudamos su vaikais. Greičiausiai tai glūdi pačioje moters prigimtyje. Taip pat ir posėdžiuose, kuriuose sprendžiami konfliktai, dažnai moterys subtiliai jaučia, kas yra teisinga. Jos turi teisingumo pojūtį. Joms nerūpi būti teisioms, laimėti ar pralaimėti. Priešingai, jos norėtų, kad su visais būtų elgiamasi teisingai, kad kiekvienas gautų tai, kas jam priklauso ir ko jam reikia. Kartais moterys tokiose situacijose leidžiasi apakinamos vyrų argumentų. Jos turėtų pasikliauti savo teisėjos gabumais ir išsakyti, ką jaučia. Dažnai tai atveda prie sprendimo, kuris būna priimtinas visiems.

Teisėja visuomet yra trečias asmuo reikale, kuris susijęs su dviem žmonėm arba dviem šalim. Vis dėlto ji neteisia, nesako „tas yra blogai, o tas gerai“, bet atpažįsta, kas toje situacijoje sau leidžia daugiau nei kiti. Kas šitaip elgiasi, kas kelia save aukščiau kito ir jo nepaiso, tas pažeidžia jo vienodas teises į gyvenimą. Kaip tik tuomet iš mūsų reikalaujama teisėjos.

Jeigu kas diskusijoje ar privačioje aplinkoje kuria nors tema išsako savo nuomonę, o kitas tos nuomonės nepripažįsta ir vertina ją kaip klaidingą, tuomet įsikiša teisėja. Ji ne tik klausosi kaip daugelis kitų, bet ir prabyla. Ji neleidžia, kad

kas nors pažeistų kito teisę turėti savo nuomonę. Ji neteisia, o darniai tai sutvarko. Jos esminis jausmas yra pagarba kitam, jo teisei į gyvenimą. Teisėja jaučia, kuris yra silpnesnis, ir stoja jo pusėn, kad išlygintų pusiausvyrą.

Moterys dažnai jaučia, kad su jomis elgiamasi neteisingai, kad jų poreikiai lieka nepatenkinti. Tokią moterį Jėzus pavaizdavo našlės ir bedievio teisėjo palyginime (žr. Lk 18). Vienas skriaudikas nedavė moteriai ramybės, todėl ji eina pas teisėją. Tačiau pastarasis net nemano jos užstoti. Taigi moteris palikta viena pati, be jokio užtarimo ir be perspektyvos laimėti. Tačiau ji tokia užsispyrusi, kad nesiliauja ėjusi pas įtakingąjį teisėją tol, kol šis pabūgsta. Jis taria sau, kad toji moteris galinti jį net apkulti. Taip teisėjas jai nusileidžia ir apgina jos teises. Jėzus iškelia šią narsią našlę kaip pavyzdį besimeldžiantiesiems. Maldos metu mes jaučiame turintys teisę gyventi. Dievas yra tas, kuris suteikia teisę net beteisėms moterims. Maldoje moteris pajunta savo nepažeidžiamą savigarbą ir vidinę erdvę, kurioje ji turi teisę į gyvenimą, kurioje jos niekas negali sužeisti. Net jei išoriškai atrodo, kad moteris neturi jokių šansų, maldoje ji įgauna stiprybės, kuri jai leidžia pranokti save. Ji nesileidžia nugalima, savyje ji jaučia erdvę, kurioje gyvena Dievas. Ten ji yra nepasiekiama ir nepažeidžiama.

Moterys yra itin jautrios tam, kad ir silpnesniesiems būtų suteiktos jų teisės, bei turi nuojautą, kaip tai padaryti. To jos išmoksta bendraudamos su vaikais. Kaip tik vadovaujančiose pozicijose šia savybe jos gali pasinaudoti įmonės ar bendruomenės labui. Moterys pastebi tuos, kurie išbyra pro socialinio tinklo kilpas, kurie yra skriaudžiami veikiančių įstatymų ir visuomenėje vyraujančių kriterijų. Todėl taip svarbu, kad šiandien moterys politikoje pasinaudotų savo

įgimtais gabumais, kad, kaip ir Debora, būtų geros teisėjos. Tuomet joms bus skiriamas gyrius, kokį Biblija gieda Deborai, pakilusiai dėl vargšų ir dėl to aukštinamai kaip „Izraelio motina“ (Ts 5, 7).

***Anselmas**: Linda, kuo tave asmeniškai labiausiai jaudina teisėjos archetipas?*

***Linda**: Teisėja man yra labai stipri moteriškumo pusė. Jei norime stipriau išreikšti teisėjos galias, daugelyje situacijų privalome sukilti, kad kitiems padėtume atgauti gyvenimo teises. Pagarba kitam, jo teisei į gyvenimą – tai esminė teisėjos pozicija, kuri man daro didžiausią įspūdį. Iš čia kyla jos teisingumo jausmas. Jeigu kas nors kito žmogaus nuomonę vertina kaip netinkamą, o tik savo paties laiko teisinga, tuomet tai negali manęs nejaudinti. Tada visuomet savęs klausiu: „Kas gi turi teisę spręsti, kas teisinga ar ne, kas gera ar bloga, vien todėl, kad kitas galvoja ar jaučia kitaip?“*

Kita teisėjos pusė, apie kurią kalbėjai šiame skyriuje, yra vadovaujantis vaidmuo. Manau, dauguma moterų išgyvena jį panašiai. Dažnai man tenka patirti, kaip susiklosčius sudėtingai situacijai ir kitiems vengiant ko nors imtis moterys su netikėtomis jėgomis įkvepia kitus ir tuo kažką pakeičia. Nors tam ir reikia pastangų, visuomet jaučiu šių moterų džiaugsmą, kurį ta jėga teikia.

Estera – karalienė

Karalienės archetipas uždega daugelio moterų akis. Moterys trokšta leisti savyje atsiskleisti karalienei. Joms apmaudu, kad vyrai jas verčia imtis vaidmenų, kurie jas sumenkina. Moterys jaučia jose esančią karalienę, tačiau labai dažnai ji būna pasislėpusi. Dauguma jų nedrįsta savyje suteikti erdvės karalienei. Jos pernelyg varžomos vaidmenų, kuriuos joms priskiria visuomenė: namų šeimininkės, tarnaitės, malonios pardavėjos, padėjėjos, mylinčiosios... Jos mieliau pasilieka antrame plane ir slepia savo tikrąją vertę. O karalienė, priešingai, suteikia joms nepriklausomybę, savigarbą ir laisvę. Karalienė valdo pati ir nesileidžia valdoma kitų. Ji eina iškėlusi galvą ir nebijo save parodyti. Ji ištikima sau ir gyvena darnoje su savimi. Ji tvarko ir kuria valdas, kuriose viešpatauja.

Esteros knyga pasakoja apie moterį, kuri atitinka karalienės archetipą. Tai karalienė Estera. Estera buvo žydų tautos mergelė, atvesta į persų karaliaus Ahasuero rūmus. Jos tėvas buvo miręs. Taigi ji buvo likusi pati viena. Jos dėdė Mordekajis priglaudė ją ir rūpinosi kaip sava dukterimi. Jis pristatė ją ir į karaliaus rūmus. „Mergelė buvo gražiai nuaugusi ir dailios išvaizdos“ (Est 2, 7). Ji atvyko į karaliaus

haremą kartu su daugeliu kitų merginų. Dvylika mėnesių jos buvo ruošiamos, naudojant visas anuometines kosmetikos priemones. Tuomet kiekviena jų iš eilės būdavo nuvedama nakčiai pas karalių. Tik jei karalius kuriai nors moteriai pajusdavo simpatiją, leisdavo jai ateiti dar kartą. Dėdės patarimu, Estera savo žydišką kilmę nuslėpė. Ji kovojo už save. Ji norėjo tapti karaliene. Kai Estera buvo nuvesta pas karalių, ji jam iškart patiko. Jis uždėjo jai karališkąjį vainiką ir padarė karaliene. Esteros garbei buvo iškelta didelė puota.

Tai nepatiko karaliaus tarnautojui Hamanui, kuris buvo antras vyras valstybėje ir negalėjo pakęsti žydo Mordekajo. Jis paskelbė įsaką, esą visi karališkieji tarnai privalantys pulti jam po kojų. Tačiau žydas Mordekajis tai daryti atsisakė. Kai buvo pareikalauta pasiteisinti, savo atsisakymą motyvavo tuo, kad jis esąs žydas. Tuomet Hamanas sumąstė visus žydus išžudyti. Jis prispyrė karalių paskelbti įsakymą, kad būtų sunaikinti visi žydai. Mordekajį ir Esterą tai labai išgąsdino ir jie apsivilko gedulo apdarus. Estera meldėsi: „Mano Viešpatie, mūsų Karaliau, tu esi Vienintelis! Padėk man, esu viena, neturiu, kas man padėtų, išskyrus tave“ (Est 4, 17). Ji nuėjo pas karalių, jam pirmam jos nepakvietus. Taip ji nusižengė įstatymui ir rizikavo būti nušalinta nuo sosto. Tačiau Estera karaliaus akyse rado malonę. Ji pakvietė karalių ir Hamaną į puotą. Karalius paklausė, ko ji pageidautų. Bet ši pažadėjo jam savo norą atskleisti per antrus pietus, kuriuos rengėsi jiems suruošti rytojaus dieną. Jų metu Estera paprašė karaliaus palikti jos tautą gyvą: „Mano tauta ir aš esame parduoti, kad būtume sunaikinti! Žudynėms ir išnaikinimui!“ (Est 7, 4). Karaliui paklausus, kas tai padaręs, ji parodė į Hamaną. Tuomet karalius įsakė Hamaną pakarti tose pačiose kartuvėse, kurias buvo parengęs Mordekajui. Taip Estera išgelbėjo savo tautą nuo žlugimo.

Esteros figūra jau nuo seno įkvepia poetus. Maxas Brodas ir Fritzas Hochwälderis Esteros paveiksle pirmiausia įžvelgia moterį, kuri stoja už savo žydų tautą, dėl to rizikuodama gyvybe. Jie perkelia seną istoriją į mūsų laikus, kai buvo persekiojami žydai. Žydų poetė Else Lasker-Schüler pirmiausia kalba ne tiktai apie Esteros drąsą bei iniciatyvą, tačiau ir apie jos grožį, kuriuo pasinaudodama ji įvykdė kone beviltišką užduotį – apginti savo tautą nuo priešų. Jėgų ir karališko orumo Estera sėmėsi vien iš pasitikėjimo Dievu. Mirtinos baimės apimta ji meldėsi: „Mano Viešpatie, mūsų Karaliau, tu esi Vienintelis! Padėk man, esu viena, neturiu, kas man padėtų, išskyrus tave, nes į savo rankas imu savo gyvastį“ (Est 4, 17). Pasitikėdama Dievu motinos ir tėvo netekusi mergaitė Estera tampa karaliene, kuri spinduliuoja orumu ir išdrįsta užstoti bei išgelbėti savo tautą.

Estera įkūnija karalienės archetipą. Karalienė save valdo pati, jos nevaldo kiti.

Ji tvarkosi gyvenimą taip, kaip pati to nori. Ji nelygina savęs su kitais, bet yra savimi. Ji yra savo karalystės valdovė.

Mano seminaruose į karalienės įvaizdį moterys reaguoja labai skirtingai. Iš pradžių daugelis nebūna juo itin susižavėjusios. Būti karaliene joms atrodo varginantis dalykas, gresiantis jų laisvei. Kitas šis įvaizdis traukia ir jos prisipažįsta, kad mielai pasijustų karališkai. Kuo daugiau moterys mąsto apie vidinį karalienės paveikslą, tuo stipriau jaučia troškimą suteikti savyje daugiau erdvės karalienei.

Karalienė moteryje įkūnija tikrojo didingumo troškimą. Didingumo, kuris suteikia orumo, savigarbos ir atsakomybės už savo gyvenimą. Karalienė žino esanti kilminga ir niekam neleidžia iš jos to atimti. Ji suvokia savo vertę ir žino, kad ta

vertė priklauso ne nuo kitų žmonių, o nuo pagarbos pačiai sau. Ji gerbia save ir gerbia kitų žmonių orumą. Ji prisiima atsakomybę už save, už turimus gebėjimus, savo sprendimus ir įgytas patirtis. Ji ištikima sau.

Žinojimas, kad turi vidinę savo karalystę, moteriai suteikia daugiau stiprybės ir ramumo. Nuvertinimai ir patyčios negali sužeisti mūsų vidinės karalienės. Ji savo vidinės vertės nepraranda, nes žino, kad giliausia jos vertė yra neliečiama. Tai leidžia jai nepriimti kitų žmonių įžeidinėjimų, o palikti juos jiems patiems. Ji jaučia sužeidimus, tačiau į save jų neįsileidžia. Ji žino, kas yra praradęs savo karališkumą, tas grobs arba pavydės jo ir kitiems. Karalienė atskiria, kas šią problemą turi, ir nusprendžia, kaip į tai reaguoti. Ji pati sprendžia ir nesileidžia, kad įtaką jai darytų svetimos problemos.

Moterys labai trokšta įtvirtinti žinojimą, kad niekas šitos gyvybiškos jų vertės susilpninti negali. Jų manymu, tuomet jos galėtų atrasti visai kitokių jėgų net patyrusios nepagarbą arba pažeminimą. Tačiau kartu moterys jaučia, kaip stipriai kasdienybė jas provokuoja gyventi tuo žinojimu. Kaip dažnai jos patiria, kad kai jas kas nors įžeidžia, tai slegia ne vieną dieną. Tuomet jų nuotaika krinta, jos jaučiasi bejėgės, įsiutusios ar tiesiog išsekusios. Jos patiria, kad savo karalystėje viešpatauja nebe pačios, o jas valdo kiti. Jeigu tokioje situacijoje moterys sąmoningai savyje ieško karalienės, kuri save gerbia ir pati save valdo, jos vėl atgauna jėgas. Mano seminaruose kai kurios moterys pasakojo, kad iškilus konfliktui sąmoningai pabandžiusios elgtis kaip karalienės. Daugelis jų keletą minučių vienumoje žingsniuoja per kambarį, išlaikydamos karališką laikyseną, kad ir kūnu pajustų savigarbą bei orumą. Tai kažką jose pakeičia. Jos pasijunta ramesnės, nes atgautas vidinis oru-

mas padeda joms atsitiesti. Būti atsitiesusiai šioms moterims reiškia sugebėti žvelgti plačiau bei rasti naujus sprendimus.

Moterys jaučia, kad tai karalienė skatina jas būti atsakingas už save. Tai ji sprendžia, ar leistis būti kitų išnaudojamai, ar net nesiruošti to daryti. Ji aiškiai saugo savo ribas nuo negatyvios įtakos. „Taip" sako tam, kas ją stiprina, ir „ne", kas ja alina. Ji išlieka karaliene savo valdose. Ir kitų priešiškas nuotaikas priima kaip iššūkį, kad geriau pažintų save pačią. Karalienė gali savęs paklausti, kaip aš veikiu savo aplinką? Jeigu ji savo santykiuose įžvelgia ir išsiaiškina neišsakytus savo norus ir baimes, ji kuria taiką.

Kasdienėje rutinoje moterims dažnai sunku įžvelgti savyje karalienę. Konsultacijos metu viena moteris nustebusi manęs paklausė: „Kaip galiu jaustis karaliene šveisdama vonią?" Bet klausimas būtų visiškai kitoks: „Kodėl aš tai darau?" Ar būdama gera namų šeimininkė bandau patei- sinti kitų lūkesčius, ar esu ta, kuri pati nusprendžia, kas šiuo metu man yra tinkamiausia. Jeigu noriu, kad mano vonia būtų švari, tai po to ir pati galiu jaustis karališkai.

Ar galiu jaustis karaliene ir tada, kai kritikuoju savo kūną dėl to, kad jis neatitinka paklausaus grožio idealo? Būtent čia mes, moterys, pajuntame, kad dažnai esame dar labai toli nuo karalienės. Mes prisiėmėm tai, ką mums nepagrįstai tvirtino kiti, ir dabar spraudžiam save į tą korsetą. Ir kitus vertiname pagal tai, ar jie į jį telpa, ar ne.

Tačiau labiausiai galime įskaudinti kitus žmones, kai kri- tikuojame jų kūnus. Kūnu mes išreiškiame savo vidinį jautrumą, savo jausmus, savo gyvenimo istoriją. Būtent per mūsų įkūnytas istorijas galime atrasti įėjimą ir į savo sielų gelmę. Kiekvieno žmogaus ypatingumas reikalauja

pagarbos. Mumyse esanti karalienė nė vienam nesuteikia teisės nuvertinti jos nepakartojamumo. Tie, kurie nuvertina kitą žmogų, patys yra praradę savo didingumą. Kodėl turėtumėm daugiau dėmesio skirti jiems nei asmeninėms savo ypatybėms?

Be to, vidinė karalienė žino, kad mūsų grožis pirmiausia spinduliuoja iš mūsų vidinio orumo ir savigarbos. Tai teikia jai žavesio ir gracijos. Šis grožis nepriklauso nuo visuomenės grožio supratimo. Visuomenės reikalavimai moteriškam grožiui atspindi mūsų vidinį tironą, diktuojantį, kokios mes privalėtumėm būti. Karalienė pati sprendžia, kaip norėtų išreikšti savo grožį. Tos moterys, kurios nuvertina savo kūną ir mėgina jį įsprausti į tam tikras normas, yra įsitikinusios, kad kažkas su jomis ne taip, kaip turėtų būti. Jos yra nepasitikinčios, lygina save su kitomis moterimis ir dėl to dar labiau kursto savo nevisavertiškumo jausmą. Jos nejaučia, kas yra jų savastis.

Tai, ką išreiškiame per savo kūną, gali mus nuvesti į giliausius nusivylimus ir į vidinį skurdą. Bet jeigu save jaučiame ir išsiaiškiname, kokio maisto mūsų sielai reikia, tada imame save vertinti.

Per bendrąjį moterų vakarą afrikietės moterys kalbėjo, kad mūsų vakarietišką grožio idealą jos supranta greičiau priešingai. Anot jų, atvykus pas jas į svečius, jos pirmiausiai mūsų paklaustų, ar mes užtektinai gaunam pavalgyti. Jų moterys daug labiau mėgaujasi ir džiaugiasi gyvenimu. Tai pas mus juntama žymiai mažiau, nepaisant geresnių gyvenimo sąlygų.

Karalienė yra tauri ir kartu labai paprasta. Tai daro karališką moterį labai žmogišką. Jai nereikia savęs kelti aukščiau kitų, kaip tik dėl šios pagarbos viskam, kas žmogiška, ji ir elgiasi karališkai.

Karalienė žino savo karališką vertę, ji perteikia ją ir kitiems žmonėms. Tačiau ji, kaip ir Estera, nepamiršta paprastos savo kilmės. Ji nesitapatina su kilmingaisiais, bet pripažįsta tai, kas joje yra paprasta ir vidutiniška. Kaip ir Estera, ji apsivelka gedulo rūbą, kai nebežino, kaip elgtis toliau. Ji kreipiasi į Dievą, jausdamasi bejėgė ir vieniša. Karalienė taip pat yra ir namų sergėtoja: ji prižiūri ir gina savo valdas. Šios valdos turi tarnauti ne tik kaip šeimos namai, bet ir kaip jos vidiniai namai. Ji neleidžia, kad ją iš ten išstumtų tokie įsibrovėliai kaip pavydas ar baimė. Tai ji užpildo savo namus. Ji žino, kad jos karališkoje buveinėje gyvena pats Dievas. Ji susikuria tokius namus, kad jai ten būtų gera gyventi. Ji rūpinasi savimi. Todėl kaip tikra karalienė ji sugebės sukurti ir išorinius namus: šeimos, įmonės, visuomenės ir valstybės namus.

Karališką savigarbą turinti moteris ir paprastų namų ūkio darbų gali imtis kaip karalienė. Tuomet ji nesiskundžia atliekanti tik „purviną darbą" tuo metu, kai jos vyras spindi dirbdamas savo profesinį darbą. Kaip karalienei, jai pavyksta suteikti visiškai naują vertę tiek maisto gaminimui, tiek tvarkos palaikymui namuose. Visa tai yra jos karališkų pareigų dalis. Kad ir kuo užsiimtų, ji visur išlaiko karališką orumą ir būtent dėl to spinduliuoja karališku grožiu. Kartais svečiuojantis kieno nors namuose gali pastebėti, kad juose valdo karalienė. Viskas sutvarkyta, viskas savo vietoje. Čia nėra puikavimosi, bet viskas atspindi orumą ir grožį. Jautiesi priimtas į karališkus namus.

Vienas draugas pasakojo, kaip jo dešimtmetė duktė pravirko, žiūrėdama per televizorių kažkurios princesės vestuves. Ji taip pat troško ja būti. Akivaizdu, kad princesė yra vidinio grožio ir orumo pažadas. Šis paveikslas daro įspūdį kiekvienai moteriai. Panašiai pasakojo ir kita moteris, kuriai kažkas

pasakė: „Savo gyvenime tu esi princesė“. Tuo norėta pasakyti, kad jos gyvenimas yra jos pačios rankose ir ji gali jį formuoti taip, kad jis nušvistų princesišku grožiu. Karalienė yra daugiau nei princesė. Princesė yra labiau duktė. Ji dar turi tapti karaliene, kuri atsakinga už save ir nepriklauso nuo kitų. Karalienė nesitiki laimės iš tolimojo princo kaip kad princesė. Ji gyvena darnoje su savimi ir todėl yra laiminga.

Daugelis moterų dažnai pasakoja, jog būdamos su tam tikro tipo moterimis jaučiasi išsiurbiamos. Pabendravusios valandą su tokia moterimi, jos netenka jėgų. Joms atrodo, kad pastaroji būtų jas visiškai nutempusi žemyn. Šiai pasišalinus, jaučiasi blogai, be jėgų ir nuvargusios. Tokios moterys, kurios iš kitų moterų grobia jų energiją, jokiu būdu nėra karalienės. Jos nežino ribų. Jos visur kišasi. Pačios taip besielgdamos, jos ir kitas moteris verčia viską aplinkui juodinti, nuvertinti save ir į viską žiūrėti iš negatyvios pusės. Tačiau klausimas ne tik, kokio tipo moterys traukia iš kitų energiją, bet ir kas jose yra tokio, kad būdamos šalia jų kitos moterys praranda savąją energiją. Dažniausiai tokios moterys primena kitoms jų pačių baimes, nepasitenkinimą, vidinius prieštaravimus, jų silpnąsias vietas. Čia reikalinga vidinė karalienė, kuri padėtų apsisaugoti nuo tokio negatyvaus poveikio.

Karalienė savose valdose ne tik valdo, bet ir saugo tų valdų sienas. Ji neleidžia pro jas prasiskverbti priešiškai nusiteikusiems. Todėl vienas esminių karalienės bruožų yra gebėjimas tinkamai atsiriboti. Daugeliui moterų sunkiai sekasi nusistatyti ribas. Jos baiminasi, kad gali tapti nebemylimos kitų žmonių. Atsiribodamos jos jaučiasi vienišos. Nes gali būti, kad tuomet niekas pas jas nepasibels. Tačiau ta, kuri savo valdose jaučiasi karalienė, gali nusibrėžti ribas ir mėgautis

savo pasauliu. Karalienė mielai priima svečius, bet jie jai nėra gyvybiškai būtini.

Jei nubrėžiu ribas, dėl to kitų neprarandu. Priešingai, atsiribodama aš kuriu santykius. Žmonės be ribų netenka formos. Jie neturi jokių kontūrų. Jie viską traukia į save, tačiau sunku pajusti, kas yra jie patys. Santykius pradėti galima tik su ta moterimi, kuri pasitiki savimi, kuri aiškiai atsiriboja. Tuomet aiškumo įgauna ir patys santykiai. Nereikia bijoti, kad būsi nualintas. Karalienė į mano teritoriją nesikiša. Ji leidžia man būti savimi ir gerbia mano orumą.

Kodėl mums taip sunku atsiriboti? Pirmiausiai tai baimė likti vieniems. Taip pat baimė sužeisti kitus ir dėl to tapti nebemylimiems. Viena moteris pasakojo, kaip nesutardavo su savo motina. Dažnai elgdavosi su ja agresyviai, nes motina nuolatos keldavo jai daugybę reikalavimų. Pasakiau jai, kad motina turi tokią teisę, tačiau tik pačiai moteriai spręsti, kiek reikalavimų išpildyti ji norėtų ir galėtų.

Šios moters agresyvumas buvo nukreiptas ne tik į motiną, bet galiausiai ir į save pačią. Ji nedrįso atsiriboti nuo motinos lūkesčių, nes norėjo būti jos mylima ir su malonumu jai visur įtikti. Bet kartu jautė, kad tai neįmanoma, jog tai ne jos jėgoms. Kadangi viduje ji nebuvo laisva, kad įstengtų atsiriboti, į savo motiną reaguodavo agresyviai. Ji nusprendė, kad dėl tokios apgailėtinos jos būklės kalta motina su visais į ją nukreiptais lūkesčiais.

Tačiau karalienė reaguoja kitaip. Ji mato savo motinos lūkesčius ir klausia savęs, kiek jų norėtų ir galėtų išpildyti. O tada pas motiną lankosi tiek, kiek jaučia poreikį. Ji neleidžia kaltės jausmams pažeisti jos vidinių ribų. Kaltės jausmų sukėlimas – tai tik subtilus būdas stiprinti savo valdžią. Sukeldama savo dukteriai kaltės jausmus, motina peržengia

savo ribas ir braunasi į kitą širdį, kuri ir taip niekada nėra tikra, ar tai, ką ji daro, yra teisinga. Kas savuose namuose valdo kaip karalienė, jaučia tokį kaltės primetimą, bet neįsileidžia jo vidun.

Iš tiesų vyresnės motinos dažnai perduoda savo suaugusioms dukterims, kad jų gyvenimas susiklostė ne taip, kaip jos troško. Tuomet dukterys jaučiasi skatinamos parodyti motinoms ir gerąsias jų gyvenimo puses. Bet tai joms kainuoja daug jėgų, nes jaučia, kad motina to nepriima ir neprisiima atsakomybės už savo gyvenimą. Čia dukterims reikėtų vidinės karalienės, kuri atsakomybę už motinos gyvenimą paliktų jai pačiai. Ji gali motiną atjausti ir suprasti, kad daug kas buvo ir vis dar tebėra sunku. Galėtų jos paklausti, ką ji pati pajėgtų padaryti dėl savęs, kad jai būtų geriau. Karalienė už save prisiima atsakomybę, prie to paties veda ir kitus.

Mano seminarų dalyvės džiaugiasi pajutusios savyje karalienę. Joms patinka didingai žingsniuoti per kambarį, džiaugtis savo grožiu ir verte. Tuomet pasikeičia visa atmosfera. Moterys atsitiesia ir pajaučia savo stiprybę. Dažnai viena moteris paima kitą už rankos ir jos žingsniuoja drauge. Kai moteris pati yra karalienė, tuomet jai nereikia nuvertinti kitų moterų. Atvirkščiai, ji džiaugiasi jų verte bei stiprybe. Nes ir ji pati yra viena tų karalienių.

Per keletą seminaro dienų moterys užrašė tokias su karaliene susijusias asociacijas: „Leiskit man pajausti savo vertę, niekas negali manęs sužeisti, aš pati galiu rinktis savo kelią, niekas man nenurodinėja. Galiu būti vertinga, nes esu tokia vienintelė. – Karalienė yra manyje, tačiau labai nutolusi; karalienė man reiškia tobulą harmoniją manyje, su ja galėčiau tiesi, be vertinimų pasitikti gyvenimą. – Aš

žinau, kas esu, ir neprivalau sau nuolat to įrodinėti. – Jaučia pagarbą sau, jai nereikia pripažinimo iš kitų. – Pasipuošti ir gerai jaustis. Vidinė didybė. – Pasitikėti savimi, nieko nebijoti, būti patraukliai. – Jaustis stipriai, būti centre. – Spinduliuoti.“

Kitas karalienės archetipo bruožas yra grožis. Karalienė yra graži ir patraukli moteris. Ji mėgaujasi savo grožiu. Žino tokia esanti ir tuo grožiu švyti. Jai nereikia to slėpti. Ji gali atvirai jį rodyti. Ji puošiasi ne todėl, kad ja būtų žavimasi, bet todėl, kad ji džiaugiasi savo grožiu, todėl, kad nuo jos sklindantis spindesys džiugina ir kitus. Ji skleidžia aplink save grožį, tuo ir kitų gyvenimą daro gražesnį. Karalienės grožis – tai kas kita nei grožio idealo formos, kuriomis mus apgaudinėja visuomenė. Tikrasis grožis kyla iš harmonijos: jei moteris darnoje su savimi, ji spinduliuoja grožiu.

Moterys džiaugiasi karaliene. Tačiau kartu daugelis pripažįsta, kad šis įvaizdis joms ne itin gerai pažįstamas. Kitoms tai svajonių paveikslas. Viena moteris per seminarą pasakė, kad būti karaliene – ne jos tikslas. Ji visiškai nenorėtų nuolatos atsidurti dėmesio centre. Karalienę ji suprato tik kaip moterį, kuri visada yra dėmesio centre. O jai to visiškai nereikėjo.

Kitoms moterims karalienė yra ne tokia moteris, kuri nori būti dėmesio centre, bet ta, kuri yra kaip viena jų. Todėl jai nereikia dirbtinai savęs rodyti. Ji tiesiog čia yra. Ji skleidžia stiprybę ir aiškumą. Tuo ji savaime patraukia dėmesį ir gali juo mėgautis. Tai jos nevargina, greičiau atvirkščiai, – jai malonu į šį dėmesio centrą burti kitus žmones ir tuo su jais dalytis. Karalienei nereikia galvoti apie savo žavesį. Ji skleidžia jį natūraliai. Jai nebūtina kovoti dėl autoriteto, nes jį ir taip turi. Ji tai žino ir gali tuo mėgautis. Jos žavesys įneša į aplinką karališko spindesio ir skleidžia gyvenimo džiaugsmą bei malonumą.

Kiekvienas archetipas turi ir savo tamsiąją pusę. Karalienės tamsioji pusė yra tironė. Kartais depresyvios moterys savo liga terorizuoja visą šeimą. Visi turi taikytis prie jos.

Šiuo atveju liga pasinaudojama kaip ginklu, kuriam beveik neįmanoma pasipriešinti. Amazonės kovojo su strėle ir lanku, o moterys, neatradusios savo karališkos savigarbos, kaip ginklą panaudoja savo vidinius sužeidimus bei ligas. Vyrui ir vaikams yra sunku kovoti su ligos ginklu, nes liga kitiems sukelia kaltės jausmą. O su juo kovoti neįmanoma. Kentėdama karalienė kiekvieną kartą suranda drąsos tą kančią priimti ir joje augti. Būtent kančioje mūsų vidinė karalienė gali iš tiesų parodyti vidinę savo didybę.

Šiuo negatyviu karalienės bruožu pasižymi moterys, nejaučiančios savigarbos. Savimi nepatenkintos moterys savo nepasitenkinimu valdo visą aplinką. Apie tai buvo rašoma jau Patarlių knygoje: „Geriau gyventi kampe ant stogo, negu erdviuose namuose su priekabinga žmona“ (Patarlių 21, 9). Kad moteris atsikratytų šio negatyvaus, dažnai vyrų anekdotuose minimo įvaizdžio, ji turi atrasti savyje karalienę. Kai moteris žino savo viduje esanti karalienė, ji jaučia savo vertę bei stiprybę ir spinduliuoja tai į išorę.

Kitas karalienės archetipo iškraipymas būtų dominuojanti moteris, kuri viską reguliuoja, ji tiesiogine prasme valdo ir savo šeimą. Kartais silpni vyrai išprovokuoja šią dominuojančią moters pusę. O kartais ji jau savaime ją turi. Tokios moterys viską privalo kontroliuoti, valdyti ir negali pakęsti jokios kritikos. Viskas turi vykti pagal jų valią. O tikroji karalienė valdo kitų neužvaldydama. Ji yra stipri ir nesilpnindama kitų. Jai užtenka vietos ir nespaudžiant kitų į kampą. Karalienė kitus drąsina ir padeda atrasti jų pačių karališką vertę.

Anselmas: *Kaip karalienę savyje išgyveni tu pati? Ką ji su tavimi daro? Kokius jausmus sukelia?*

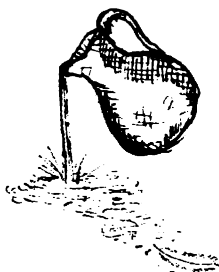
Linda: *Prieš keletą metų susidūriau su šiuo mūsų moteriškumo paveikslu ir iškart pajutau, kad vidinę karalienę savyje noriu išgyventi stipriau. Bet visuomet, kai pagaunu save lyginantis su kitais ar kai suabejoju savo verte, suprantu ją praradusi. Karalienės paveikslas veda mane prie savigarbos ir orumo, o tai pakeičia mano požiūrį į save. Kai reikia ką nors nuspręsti, dažnai paklausiu savęs iš karalienės pozicijos: ko aš verta? Tada atsakymas būna kaip ant delno. Karalienės, esančios manyje, dėka aš nuolat atrandu pasitikėjimo savo vidinėmis jėgomis. Šito pasitikėjimo man reikia, kai imuosi kažko naujo.*

Būna, kad iš karto žinau, kaip pasielgčiau būdama karaliene, tačiau kartais prireikia laiko ir ieškojimų, kol vėl atgaunu tą jos stiprybę.

Karalienės įvaizdis visur man suteikia stiprinančios, drąsinančios jėgos. Ji sustiprino mano savigarbą ir padarė mane nepriklausomą nuo kitų žmonių vertinimų, nes tuomet pagalvoju: kas gi nori mane nuvertinti? Mano vidinės vertės tai vis tiek nekeičia.

Karalienė manyje teikia man daugiau vidinės laisvės ir dėl to aš jaučiuosi geriau.

Ieva – motina

„Žmogus pavadino savo žmoną Eva [gyvenimas], nes ji buvo visų gyvųjų motina“ (Pr 3, 20). Istorijoje Ieva dažnai būdavo vaizduojama kaip suvedžiotoja. Tokį jos įvaizdį per šimtmečius suformavo nuopolio istorija Pradžios knygoje. Tačiau iš tiesų Biblija nori pasakyti, kad Ieva yra visų gyvųjų motina. Todėl su jos moteriškuoju paveikslu stipriai yra susijusi motinystė. O motinystei priklauso gyvenimas. Ieva yra gyvenimo motina. Ji gimdo gyvenimą. Kaip motina, jį saugo, puoselėja ir rūpinasi. Ji tarnauja gyvenimui.

Šiais laikais dauguma moterų yra vienos. Jos kone alergiškai reaguoja į motinos archetipą. Baiminasi, kad joms bus priskiriamas įvaizdis, kuris visiškai netinka. Tačiau ir viengungės moterys gali turėti naudos iš motinos archetipo. Jų laikysena ir būdas darbe, elgesys su žmonėmis, gali turėti motiniškumo ir šitaip tarnauti gyvenimui.

Amerikiečių autorė Jean Shibona Bolen kalba apie tris pagrindines fazes kiekvienos moters gyvenime: tai jauna, subrendusi ir išmintinga moteris. Jauna moteris dažniausiai yra nesusisaisčiusi ir kaupia patirtį lavindamasi, dirbdama arba kurdama santykius. Subrendusi moteris stipriausiai

išgyvena motiniškumo instinktą, net jei biologine prasme ji ir nėra motina. Išmintingos moters fazė prasideda tada, kai ima silpnėti jos domėjimasis antrosios fazės užduotimi ir ji labiau orientuojasi į vidų.

Antroje savo gyvenimo fazėje moteris įsipareigoja konkrečioms užduotims ir besirūpindama prisiimtais įsipareigojimais vis labiau bręsta. Ji gali rūpintis vaiku ar kitu žmogumi, atsiduoti profesinei karjerai, kokiam geram darbui ar talentui – bet kuriam tikslui, kuris jai yra svarbus. Ši fazė visuomet pasižymi įsitraukimu į veiklą bei aktyviomis pastangomis. Labai dažnai toks užimtumas būna didesnis, nei dauguma moterų buvo numačiusios iš pradžių. Jų atliekamas darbas teikia joms ir džiaugsmo, ir rūpesčio, o sykiu skatina jas toliau vystytis ir plėtoti savo kūrybingumą.

Anksčiau moterys buvo labiau susietos su motinyste ir dauguma surasdavo tame pilnatvę bei prasmę. Kitos jausdavo, kad joms kažko trūksta. Šiandien moterys įvairiau išgyvena savo motiniškas savybes:

Motiniškumas reiškia duoti iš savęs tai, kas gyva, priimti tai, maitinti, rūpintis, įsijausti, leisti augti, sergėti gyvenimą. Tai atsiskleidžia mylinčia, rūpestinga ir globojančia elgsena su viskuo, kas gyva. Viena moteris gali šias motiniškas savybes įgyvendinti būdama motina ir taip visiškai atsiskleisti, o kita jaučiasi labiau pašaukta savo motiniškumą realizuoti kitoje sferoje. Kad ir kaip moteris išreikštų savo motiniškąją pusę, kiekviena turi galimybę visiškai atskleisti savo moteriškumą.

Vaikų susilaukti negalinčios moterys kenčia dėl to labiau nei vyrai. Kalbama ne tik apie vienuoles bei viengunges, bet ir apie ištekėjusias moteris, kurių santuokos lieka bevaikės.

Dažnai prireikia ilgo gedėjimo proceso, kol jos galiausiai atsisveikina su troškimu turėti vaikų. Tačiau ir šioms moterims galioja motinos archetipas. Savo motiniškąją pusę jos gali realizuoti įvairiais kitais būdais.

Dėl vaikų neturėjimo kenčiančios moterys dažnai jaučiasi mažiau vertingos nei moterys, tapusios motinomis. Jos pavydi kitoms, lengvai susilaukusioms atžalų. Kartais jos tampa rūškanos ir nelaimingos, kad neišsipildo jų troškimas susilaukti vaikelio. Jos galvoja vien tiktai apie tai, ko joms trūksta. Šioms moterims ypač reikalingas jų pačių motiniškumas, kad ir neturėdamos vaikų jaustųsi gyvybingos. Joms reikalinga šiluma ir globa, kad galėtų jausti savo gyvenimą bei atsivertų tam, kas nauja iš jų galėtų gimti. Vien jau tai padėtų joms patirti savo motiniškąją pusę.

Viena moteris pasakojo, kaip daugelį metų ji tikėjosi susilaukti vaiko. Deja, lig šiol jos lūkesčiai taip ir neišsipildė. Dėl to, kaip į ją žiūrėjo gydytojai ir giminaičiai, ji pradėjo jaustis menkaverte būtybe. Nors būtent toji moteris visu savo būdu skleidė motiniškumą. Viena jos draugė pasakė, kad kaip tik tą jos motinišką būdą ji labai vertinanti. Kad dėl jo išties gera su ja bendrauti ir kad tai jaučia ir kiti. Šis nuraminimas padėjo tai moteriai pamatyti, kad ir neturint vaikelio motiniškoji jos pusė yra labai stipri. Nuo šiol ji nebenorėjo būti valdoma jausmo, lyg jai kažko trūktų. Šiam jausmui ji pasipriešino nauju suvokimu, kad jos motiniškumo jausmas yra stiprus ir jo neįmanoma atimti – net jei ji ir negali susilaukti savo vaikų. Moteris įsileido į save naują gyvybės energiją ir tapo motiniška pati sau.

Kai moterys yra atviros kam nors naujam, kas norėtų būti per jas išreikšta, jos visuomet yra motiniškos. Jos motiniškos yra ir tuomet, kai dėmesingai elgiasi su tuo, kas nauja, ir

leidžia tam ramiai augti. Būti motina, net ir neturint vaikų, tai neatsiejama buvimo moterimi dalis ir moteriško gyvybingumo išraiška. Kaip moteris šį gyvybingumą išreiškia, priklauso nuo jos apsisprendimo ir atskleidžia jos moteriškąjį daugiapusiškumą. Moterys, norinčios išreikti savo motinišką energiją, dažnai jaučia poreikį maitinti kitus, jais rūpintis, perimti atsakomybę. Tačiau ir skatinimas augti, buvimas kilniaširdei bei dosniai ir kitų palaikymas jiems vystantis taip pat yra motiniškumo išraiška.

Kai kurios moterys išties jaučiasi laimingos gamindamos maistą kitiems žmonėms ir kai tas maistas jiems yra gardus. Kitos gali duoti žmonėms dvasinio peno arba juos dvasiškai maitinti. Dauguma moterų taip pat atranda pilnatvę, padėdamos kitiems žmonėms sveikti ir vystytis. Taip pat moterys elgiasi motiniškai, kai įkuria kokią nors organizaciją, nori sergėti ir plėsti tai, kas gyva. Rūpinimasis gyvūnu, augalų auginimas ir jų prižiūrėjimas taip pat išreiškia tokį motiniškumą.

Tapusi motina moteris trokšta savo vaikui sužadinti gyvenimo džiaugsmą, duoti jam meilės, vaiką maitinti, juo rūpintis. Ji nori jam paaiškinti gyvenimą ir supažindinti su dalykais, kurių jis turi išmokti. Motina nori paaiškinti vaikui jo vidinį pasaulį, padėti jam įvardyti savo jausmus. Ji bando palaikyti vaiką, padėdama jam užmegzti kontaktus su kitais, padrąsindama įveikti sunkumus.

Atlikdama šią užduotį moteris daug supranta apie pačią save. Ji tai patiria kitokiu būdu nei lig šiol. Ji privalo visiškai įsijausti į vaiką ir vos jam atėjus į šį pasaulį negali nuo jo atsiriboti. Tai labai pakeičia moters gyvenimą. Ir turbūt joks žmogus nebus jai toks artimas kaip jos pačios vaikas. Šioje artumoje paaiškėja, kas ji yra, kiek susiformavusi yra

pati, kiek pasirengusi bei gebanti mylėti. Ji patiria viską, kuo gyvena jos vaikas, ir privalo su tuo tiesiogiai dorotis: su vaiko ašaromis, jo užsispyrimu, džiaugsmu, pykčiu, priešgyniavimais ir pavyduliavimu. Kaip mama, moteris privalo išmokti lankstumo ir sykiu susitaikyti su savo ribotumu. Tai iš jos reikalauja labai atsakingai elgtis su savo energija. Ji jaučia, ką iš tiesų reiškia būti „Gyvųjų motina".

Be to, motinos užduotis yra suteikti vaikui esminį pasitikėjimą, užtikrinti jį: „Gerai, kad čia esi. Tu esi laukiamas". Motiniškumas reiškia pritarimą gyvenimui ir pasauliui. Yra gera gyventi šiame pasaulyje. Pasaulis – tai erdvė, kurioje mes esame saugūs, laukiami, kurioje mes turime teisę būti. Jau nuo senų senovės kūrimas buvo siejamas su motina.

Motiniškos dievybės Antikoje visuomet buvo augimo, brendimo ir žemės deivės. Ir gamtoje žmogus patiria, jog yra „nešiojamas". Jis turi teisę būti. Jis nebus teisiamas ir vertinamas. Būtent tokia yra esminė motinos užduotis: perduoti vaikui, kad jis turi teisę būti – toks, koks yra, net ir silpnas. Motina nevertina, bet stengiasi toliau ugdyti tai, kas vaiko asmenyje dar nesusiformavę. Taigi motiniškumas – tai optimistinis požiūris į gyvenimą ir pasaulį. Jis dvelkia gailestingumu ir romumu, globa ir šiluma.

Indėnams motiniškumas yra aukščiausias dvasingumo laipsnis. Moterys, atradusios savyje motiniškumą, tampa – kaip tiki indėnai – atviros Dievui ir gyvenimo paslapčiai.

Daugelį moterų siutina gana dažnai propaguojamas moters įvaizdis, apibūdinamas trijų vokiškų žodžių *Kinder, Küche, Kirche* (liet. vaikai, virtuvė, bažnyčia, – vert. past.) trumpiniu *„KKK"*. Labai svarbu, kad šiais laikais moterys gali rinktis, kokią formą suteikti savo motinystei. Vienai gera likti namuose su vaikais. Kita savo motinystę susieja su profesija.

Kad ir kokį sprendimą moterys priimtų, jos dažnai jaučiasi raginamos kitiems pasiaiškinti, kodėl būdamos mamos lieka namuose su vaikais arba, kitaip tariant, atsisako profesinės veiklos. Dažnai kaip tik pačios moterys viena kitą šitaip silpnina, nes negatyviai vertina tai, kuo užsiima kita. Kai kurios moterys žymiai mieliau liktų namuose su vaiku, tačiau joms atrodo, kad dėl gyvenimiškų aplinkybių yra priverstos dar ir dirbti. Kitos mamos su malonumu imtųsi papildomo darbo, jei tik turėtų tam galimybių. Čia moterys galėtų motiniškai susitikti ir skirti daugiau dėmesio tam, kas kiekvieną iš jų jaudina. Nereikia jokio pasiteisinimo, kad ir kaip moteris nuspręstų, tai yra jos pačios asmeninė atsakomybė.

Norvegų feministė Janne Haaland Matlary, keturių vaikų motina ir politikė, ragina, kad praeito amžiaus 8-ojo dešimtmečio feminizmo, kuris pernelyg akcentavo vyro ir moters lygybę, akivaizdoje moterys vėl sąmoningai apgalvotų savo motinystę. Ji pasisako už tai, kad moterims, kaip motinoms, būtų suteiktos geresnės galimybės susieti profesiją su motinyste. Motinos, kurios prisiima atsakomybę ekonomikoje ir politikoje, suteikia šioms sritims visai kitokią kokybę. Kaip politikė, ponia Matlary į politines diskusijas įnešė naują supratimą apie konkrečius motinų ir vaikų sunkumus karo regionuose. Jos nuomone, dalyvaujant daugiau moterų, taikos palaikymo operacijos būtų sėkmingesnės. „Tarp moterų egzistuoja tarpusavio supratimas, kurio, savaime suprantama, negali turėti vyrai“ (Matlary, p. 183).

Motina skatina vaiko augimą ir vystymąsi, ji padeda silpnesniam. Ji leidžia gyventi. Ir paleidžia. Tai bene sunkiausia motinos užduotis – vaikus, kuriuos ji nešiojo ir ugdė, paleisti, kad jie eitų savo keliu. Tačiau paleisdama motina visuomet yra pasiruošusi prireikus suteikti vaikams saugumo jausmą

ir juos suprasti. Dovanoti nieko už tai nesitikint, duoti nereikalaujant dėkingumo – tai gilų dvasingumą atitinkanti motinos pozicija. Motiniškumą įgyvendinanti moteris jau yra dvasinga.

Kitas didžiulis dvasinis iššūkis motiniškai moteriai yra nuolat atidėti savo norus ir poreikius. Pirmiausia ji privalo įsijausti į savo vaikus, į jų nuotaikas ir poreikius. Tai menas būti žmogumi. Taip moteris mokosi, ką reiškia skatinti gyvenimą, jam tarnauti. Nuolatinis savęs atsisakymas, kad visą dėmesį skirtum vaikui, reikalauja nepaprasto pasiaukojimo ir sykiu yra brandos išraiška. Motina konkrečiai įgyvendina tai, ko Jėzus reikalauja iš savo mokinių: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi" (Mt 16, 24).

Vis dėlto kai kurios motinos taip susitapatina su šiuo savęs atsižadėjimu, kad net bendraudamos su suaugusiais visiškai pasitraukia į antrąjį planą ir nebedrįsta būti savimi, kalbėti apie tai, kas jas jaudina arba ką jos nuveikia kasdienybėje. Jos nebeįžvelgia to, ką daro dėl savo šeimos, vertės. Neretai po dienos jos jaučiasi visiškai išsunktos, tačiau niekas to nepastebi. Dauguma moterų motiniškumo nuvertinimą nesąmoningai perima iš visuomenės. Jos savo vertę matuoja tiktai visuomenės pripažįstama profesine karjera ir pačios nebevertina to, ką sukuria.

Šiandienos visuomenėje rezultatas, karjera ir konkurencija turi itin didelę vertę. Tik šitaip pelnomas akivaizdus pripažinimas. Jei moterų profesija klostosi sėkmingai, jos sulaukia pripažinimo. Tuomet jos, kaip ir vyrai, yra kažko pasiekusios. Bet jeigu moterys, kaip motinos, supažindina vaikus su pasauliu ir perteikia jiems vertybes, jeigu skatina jų gabumus ir išauklėja gebančius mylėti žmones, niekas

apie sėkmę ar karjerą nekalba. Tai silpnina daugelio motinų vertės jausmą, tačiau sykiu tai gali jas paskatinti savo užduoties vertę atrasti savyje. Būtent tokioje visuomenėje, kur žmonės dažnai pastebimi tik dėl jų pasiekimų, nuolatos reikia motiniškumo. Per jį žmonės patiria, ką reiškia tiesiog būti, jausti globą ir priėmimą, neprivalant to nusipelnyti.

Sykiu visi žmonės ypač ilgisi motiniškos, šiltos ir rūpestingos energijos – ir visų pirma tada, kai jiems blogai. Jei kaip tik tuo metu jie sutinka ką nors, kas motiniškai su jais elgiasi, būna šalia jų, juos palaiko, suteikia paguodos ir yra pasirengęs padėti, jie jaučiasi sustiprėję ir gali gyventi toliau. Žmonės, tokioje situacijoje patyrę motiniškumą, iš karto pasijunta geriau.

Dauguma moterų šiandien yra neigiamos nuomonės apie savo motinas ir dėl to sunkiai priima motinos archetipą. Tai, be abejonės, turi daug priežasčių. Dukterį su motina sieja moteriškas ryšys. Kaip tik iš to ir kyla sutrikimai. Tai gali reikšti per didelį artumą, per mažą atsiribojimą, taip pat daugybę lūkesčių. Ko nepasiekė motina, turėtų įvykdyti duktė. Tuomet duktė yra priversta protestuoti, kad atrastų savo stipriąją pusę. Dauguma moterų per menkai pažinojo savo motinas kaip moteris, matydamos jas tik motinos vaidmenyje. Tai perteikia dukterims vienpusį moterystės paveikslą, kuriuo jos nenori sekti. Kai kurios motinos pirmenybę teikia sūnums. Joms svarbu turėti sūnų. Tada jos skiria jam visą dėmesį, šitaip nuvertindamos dukteris. Motinos neleidžia joms pajusti, kad būti moterimi yra gera. Dažnai toksai sūnų išaukštinimas yra trūkstamos savosios vertės išraiška. Jeigu negerbi savęs, kaip moters, tada būtina išaukštinti vyrus. Todėl dukterys iš motinų turi mokytis atrasti savo moterišką vertę ir su džiaugsmu būti moteri-

mi. Jeigu duktė negali tapatintis su motinos moteriškumu, dažnai ji nepriima ir savęs, kaip moters, arba susikuria tokį moters įvaizdį, kuris yra priešingas jos motinos paveikslui. Tai gali būti netgi visiškai naudinga, nes tokiu atveju moteris išvysto visiškai kitokias savybes. Bet jeigu jai trūksta motiniškumo savybės, tuomet jai trūksta esminio moteriškumo bruožo.

Feminizmas daug kur moteris sustiprino, tačiau kartu jis prisidėjo ir prie to, kad moterys nebepakankamai vertina savo įgimtus motiniškus gebėjimus. Tai greičiausiai kilo iš susiklosčiusių asmeninių santykių su motina, o sykiu iš protesto prieš patriarchalines struktūras. Visa tai moteris labiau pririša prie to, prieš ką jos maištauja, nei padaro jas laisvas gyventi tuo, kas yra jų viduje. Kai moterys pačios nepakankamai vertina savo motiniškumą, tuomet dažnai laukia, kol tai už jas padarys kiti. Moterys pačios privalo pripažinti savo motinišką vertę ir motiniškus gebėjimus. Jos turi visus savo moteriškumo aspektus laikyti vertingais. Pagarba savo motiniškai pusei gali kilti tik iš jų pačių. Ką moterys brangina savyje, tą perduoda ir kitiems.

Visoms moterims motinoms žinomas rūpestis nepadaryti savo vaikui neigiamos įtakos. Kadangi dvasinių ligų priežastis dažniausiai kyla iš vaikystės žaizdų, psichoterapeutų žvilgsnis neišvengiamai krypsta į motiną. Ji daugiausiai laiko praleidžia su vaiku, taigi jos elgesys, jos nebrandumas arba jos žmogiškos silpnybės bus vaiko sutrikimų priežastis. Dėl to motinos linkusios kaltinti save. Mamos turėtų gerai pažinti pačios save, kad atskirtų, kada reaguoja į vaiką iš meilės, o kada labiau iš asmeninės baimės. Taip pat joms reikalingas sveikas pasitikėjimas savimi, kad neprisiimtų tiktai sau visos atsakomybės už vaiko elgesį. Kai kalbama

apie motinas, motiniška jų įtaka šiandien vertinama greičiau neigiamai. Apie drauge patirtus džiaugsmus pokalbiuose mažai teužsimenama. Būdami laimingi ir sulaukę pasisekimo žmonės iš tiesų beveik neužsimena apie tai, jog už tai, kad jiems šiandien taip gerai sekasi, jie turi būti dėkingi savo motinoms.

Motinystė visuomet realizuojama asmeninės gyvenimo istorijos fone. Čia būna lūžių ir apribojimų, kurie nėra taip lengvai pakeliami, kai moteris tampa motina. Asmeninių santykių istorija su motina yra brendimo procesas kiekvienam žmogui. Tapti brandžiam, vadinasi, tapti motiniškam pačiam su savimi.

Kitas motiniškumo aspektas yra atsakomybės prisiėmimas. Motiniškos moterys jaučiasi už viską atsakingos. Jos planuoja vaikų dienotvarkę. Jos organizuoja namų ūkį. Jos žiūri, kad viskuo būtų pasirūpinta. Šį vaidmenį lygiai taip pat gali perimti skyriaus vadovė, auklėtoja, kuri „geriausiai žino“, kaip turi būti atliktas darbas, ir tikriausiai dėl to viską daro pati. Tai verčia šalia jos esančius žmones jaustis menkus.

Ir šiandien yra vyrų, vengiančių atsakomybės namuose, namų ūkyje, auklėjant vaikus. Tačiau kai kurios moterys pačios nesąmoningai susikrauna visą atsakomybę ant savo pečių, o tada skundžiasi, kad vyrai elgiasi pasyviai ir nemato būtino atlikti darbo. Tamsioji atsakomybės pusė yra kontrolė. Kai kurios moterys imasi kontrolės, kad viskas besąlygiškai vyktų taip, kaip jos įsivaizduoja. Daugelis motinų sutvarko visus būtinus išorinius reikalus ir nori palaikyti visišką tvarką, tačiau nepatenkina nė vieno svarbių savo vidinių poreikių. Polinkis viską kontroliuoti trukdo joms pajusti pačioms save. Svarbu, kad moterys išmoktų nusikratyti naštos, kurią neša, ir pasidalytų atsakomybe.

Tam būtina, kad jos pripažintų, jog joms reikalinga pagalba, ir kad, užuot viską dariusios pačios, kai ką paliktų atlikti ir vyrams.

Šiandien matome, kad dauguma besituokiančių moterų yra stiprios ir savimi pasitikinčios. Jos savarankiškai tvarkėsi gyvenimą ir buvo pačios už save atsakingos. Tačiau vos tapusios motinomis, pasiduoda senam modeliui: elgiasi nuolankiai ir tampa depresyvios. Jos akivaizdžiai atsiduria savo motinų vaidmenyje, vien tiktai duodančiosios pozicijoje. Be abejonės, motina privalo daug duoti. Tačiau tai daryti gali tik tuomet, kai turi drąsos kažko reikalauti ir pačiai sau. Ji privalo išmokti imti, nejausdama kaltės jausmo. Ji turi visišką teisę skirti laiko sau.

Kai su savo mama kalbėjomės apie tai, kad visuomet būtina skirti laiko ir sau, ji, būdama 88-rių metų, iškart tai suprato. Didžiausiame sambrūzdyje ji visuomet tiesiog prisėsdavusi ir imdavusi spręsti kryžiažodžius. Tai buvo jos ypatingas būdas skirti laiko sau ir atsitraukti nuo šeimyninės septynių atžalų keliamos maišaties. Keista, bet mes, vaikai, visuomet tą gerbėm. Kai mama spręsdavo kryžiažodžius, niekam neateidavo į galvą ko nors jos prašyti.

Šiandien dauguma motinų yra persidirbusios, nes neišdrįsta pasiimti tai, ko joms reikia. Būdamos perdėm motiniškos, jos savyje nebepastebi moters. Tačiau ir būdama motina moteris turi save išreikšti gyvenime, ji negali savęs tiesiog užmiršti, antraip praranda pusiausvyrą. Jeigu motina išmoksta ne tik duoti, bet ir imti, ji pamato, kad vaikai taip pat daug duoda atgal. Jie dovanoja savo meilę ir dėkingumą, savo gyvybingumą, džiaugsmą, nerūpestingumą ir fantaziją. Galimas daiktas, dauguma moterų net ir šiandien per mažai pastebi, ką jos gauna iš savo vaikų.

Motiniškos moters duodanti ir maitinanti laikysena gali būti tikra palaima kitiems žmonėms. Tačiau kartu tai gali jas priversti pasijusti perdegusias ir nusikamavusias. Labai greitai atsiranda pavojus nemokėti pasakyti „ne“. Šios moterys su malonumu duoda kitiems, tačiau kartu dažnai nepastebi, kad ir pačioms kažko reikia. Jeigu jos nuolat yra tiktai duodančios, tuomet atsisako imti ką nors sau. Jos nepriima ir to, kad kiti nori padaryti joms ką nors gero.

Mitologijoje egzistuoja ryjanti motina, kuri ėda savo vaikus. Jei motina neišmoksta paleisti, atsiranda pavojus savo vaikus pasiglemžti. Arba ji jiems daug davė, nes jai pačiai daug reikėjo. Tai, ko trūko jai pačiai, ji stengėsi gauti vaikų poreikių sąskaita. Tačiau ir tuomet ji reikalauja iš jų dėkingumo. Šis motiniškumo aspektas perkeliamas ir į kitas situacijas, pavyzdžiui, kai moteris yra linkusi viskuo ir visais motiniškai rūpintis, nejausdama, ar kitam apskritai to reikia. Ji motiniškai rūpinasi savo vyru ir taip paverčia jį vaiku. Motiniškai apšoka kiekvieną svečią. Iš pradžių pastarasis jaučia, kaip gerai su juo elgiamasi. Bet vėliau jam pasidaro to per daug ir jis ima baimintis būti pasiglemžtas. Motina jam įkalba, kokie yra jo poreikiai.

Viename moterų seminare dalyvėms buvo leista išsakyti visas į galvą atėjusias asociacijas motinos tema. Jos buvo išreikštos tokiomis frazėmis: „Globa, visuomet būti šalia, negalėjimas pasakyti „ne“. Atsižadėti savęs. – Būti tik šeimai, rūpintis, rūpintis, rūpintis kitais. Pastebėti kitų poreikius. – Visuomet būti čia ir dabar.“

Šie žodžiai atspindi reikalavimus, kuriuos dažnai sau kelia motinos. Jos iš tiesų mano neturinčios teisės pasakyti „ne“. Todėl motinystė jas dažnai vargina. Jeigu jos nuolat yra su

šeima ir rūpinasi vaikais, joms reikia skirti laiko ir sau, lygiai taip pat pasirūpinti ir savimi. Antraip rūpinimosi vien šeima taps per daug ir jos pasidarys agresyvios. Bet moteriai, kuri rūpinasi ir savimi, yra gera būti motina. Tai buvo aišku iš tokių pastabų: „Man mamos profesija yra labai lengva, ji teikia man džiaugsmo ir užtikrintumo. – Motinos vaidmuo teikia man pasitenkinimo, tačiau jis tampa vienpusiškas, jei negali atsiskleisti kiti moters įvaizdžiai. – Šis vaidmuo įaugo į mane dar vaikystėje. Aš tiesiog mėgavausi laiku, praleistu su vaikais." Matyti, kad šioms moterims patinka būti mamomis. Jos dėkingos už savo vaikus ir džiaugiasi, su jais leisdamos laiką. Jos džiaugiasi, galėdamos jiems duoti. Tai darydamos jos nepraranda jėgų, nes semiasi jų iš vidinės versmės. Šios moterys taip pat žino, kad motinystė – tai tik vienas aspektų, kuriame, kaip ir kiekviename kitame moters įvaizdyje, jei jis realizuojamas vienpusiškai, slypi pavojus: „Būti motiniškai – tai būti visa širdimi šalia, rūpintis kitais, tačiau tame yra didelė piktnaudžiavimo valdžia grėsmė man pačiai (viską uždengti motiniškumu), o sykiu ir šalia esančiam – valdyti jį, pasinaudojus motiniškumo priedanga."

Ieva, kaip viso, kas gyva, motina, mums, moterims, parodo, ką reiškia visur patirti gyvenimą. Tai privertė Ievą suvalgyti vaisiaus nuo pažinimo medžio, nes ji norėjo ragauti gyvenimą visur, kur tik jis buvo. Ji patyrė jį su visomis iš to plaukiančiomis pasekmėmis, išgyveno laimę ir skausmą. Ji pažino pati save ir taip įgijo patyrimo bei asmeninės brandos.

Tai nuostabus paveikslas moteriai. Jis išreiškia jos vertę. Iš Ievos šiuolaikinės moterys galėtų pasimokyti, kaip atrasti motinišką vertę ir ja džiaugtis. Kalbama ne tik apie biologinę motinystę, bet apie tam tikrą principinę poziciją gyvenime. Kiekviena moteris yra motiniška, jei ji leidžia gyvenimui

augti ir jį skatina, jeigu ji padeda silpnam ir jį palaiko, jei sutinka žmones šiltai ir globėjiškai. Pritarti motiniškumui – tai pajusti savo vertę. O tai reiškia eiti dvasingumo keliu, neprivalant dėl to mokytis kokių nors meditacijos metodų. Vien mokymasis duoti ir imti, paleisti ir leisti augti jau yra dvasinis kelias. Šiame kelyje moteris vis labiau patiria moteriškumo paslaptį, tačiau sykiu ir Dievo, kuris yra begalinė Motina, paslaptį.

Mums, krikščionims, motina taip pat atspindi svarbią Dievo pusę, kurioje yra motiniškumo. Pranašui Izaijui Dievas palygina save su mylinčia motina: „Ar gali moteris užmiršti savo mažylį, būti nešvelni savo įsčių sūnui? Net jeigu ji ir užmirštų, aš tavęs niekad neužmiršiu. Štai! Įrėžiau tavo vardą savo rankos delne“ (Iz 49, 15-16). Dievas mus guodžia, kaip savo vaikus guodžia motina (žr. Iz 66, 13). Didžiausia moters, kaip motinos, vertė glūdi tame, kad ji per save išreiškia kažką dieviško: tai motiniška, guodžianti, rūpestinga ir mylinti Dievo pusė. Žmonės tai žinojo jau nuo seno, garbindami deives motinas. Jie suvokė motinos paslaptį. Motina, įkūnydama tai, kas dieviška, nurodo į didžiąją Deivę, dovanojančią mums gyvenimą ir prižiūrinčią, kad jis keistųsi, kad subręstų, kol galiausiai jį pakeis mirtis. Ji yra maitinančioji motina, bet kartu ir likimo deivė, audžianti žmonių gyvenimų gijas. Ji yra gyvųjų motina. Ji duoda naują gyvenimą, jį sergi, prižiūri ir keičia.

Anselmas: *Tu esi trijų vaikų motina ir trijų anūkų močiutė. Ką tau ir tavo tapatybei reiškia būti motina?*

Linda: *Dar būdama vaikas visuomet norėjau tapti mama. Tai tiesiog buvo manyje. Be abejonės, įtakos man turėjo ir tai, kad mano motina savo pašaukime atrado pilnatvę. Aš*

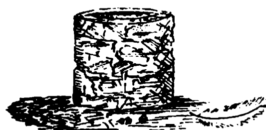
taip pat norėjau rūpintis kitais, būti dėl kitų. Tačiau kaip motina privalėjau išmokti ne tik atsisakyti savo poreikių, bet taip pat paisyti ir savo asmeninių troškimų. Tai man ne visuomet taip gerai sekdavosi, o kai pasijusdavau sužlugdyta, tai būdavo ženklas, kad vėl turiu labiau atkreipti dėmesį į moterį, esančią manyje. Motinystė man suteikė galimybę atrasti visiškai kitokias savybes nei tos, kurios buvo reikalingos profesinėje srityje. Mane sustiprino patyrimas, kad sugebu vadovauti ir organizuoti arba chaoso metu neprarasti ramybės. Turėjau išmokti didžiulės kantrybės ir duoti vaikams laiko, kad jie bręstų. Suprasti visus spontaniškai reiškiamus vaikų jausmus ir juos valdyti man buvo didžiulis iššūkis. Bet tai sutvirtino mano gebėjimą įsijausti į visus žmogiškųjų jausmų lygmenis.

Aš nuolat mokiausi tinkamai nustatyti savo ribas. Vaikai dažnai tarytum priešais mane laikydavo veidrodį ir aiškiai parodydavo mano tamsiąsias puses. Tai nebuvo malonu, bet visuomet turėdavo gydomąjį poveikį. Aš mielai gamtoje su vaikais žaisdavau visus iš vaikystės žinomus žaidimus. Tuomet jausdavausi lygiai tokia pat laisva ir nerūpestinga kaip jie.

Taip pat aš kentėjau dėl trūkstamo pripažinimo, kol supratau, kad tas kažkas yra pačioje manyje. Po kurio laiko man jau nebebuvo taip svarbu, ar visuomenė man už tai atlygindavo, ar ne. Svarbiausia buvo tik tai, kokią vertę sau suteikiau aš pati. Kai vaikai užaugo ir išėjo iš namų, aš pajutau, kad dabar turiu stipriau pasirūpinti tuo, ką lig šiol per mažai pajėgiau išreikšti. Man tai buvo didžiulė galimybė ir paleisdama vaikus aš tuo džiaugiausi.

Motinystė padarė mane atviresnę ir supratingesnę viskam, ką žmonės jaučia ir išreiškia. Tai buvo mano asmeninis brandos kelias.

Hagara – paliktoji ir apsaugota angelo

Pasaulio literatūroje gausu pasakojimų apie paliktas moteris. Nuolat atsitinka, kad vyrai palieka savo moteris. Anksčiau dažniausiai karas buvo priežastis, kad vyrai išeidavo ir palikdavo savo žmonas vienas. Šiais laikais dažniausiai tai būna santuokinės problemos. Arba vyras palieka žmoną, nes įsimyli kitą moterį. Bet palikta moteris anaiptol nėra apleista gerųjų dvasių. Ji yra ypač globojama Dievo.

Apie paliktas vienišas moteris pasakojantys romanai iki ašarų jaudina skaitytojas. Čia jos vėl atpažįsta save. Akivaizdu, kad moters siela jaučia, ką reiškia būti paliktai. Bet kartu jos sieloje slypi nuojauta, kad Dievas jos neapleidžia. Apie tai buvo rašoma jau Senajame Testamente: „Viešpats saugo ateivius, padeda našlaičiui ir našlei“ (Ps 146, 9). Našlė yra tipiškas paliktos moters paveikslas. Senajame Testamente toks paliktos ir kartu ypač Dievo globojamos moters prototipas yra Hagara, Abraomo vergė.

Kadangi Sara, Abraomo žmona, yra nevaisinga, ji atiduoda vyrui savo tarnaitę Hagarą, kad pastaroji taptų nuo jo nėščia. Bet kai Hagara iš tiesų pastoja, ji pasijaučia esanti pranašesnė už Sarą ir ima išdidžiai su ja elgtis. Kai Sara

dėl to pasiskundžia Abraomui, tasai perduoda jai tarnaitę sakydamas: „Tavo tarnaitė tavo rankose. Daryk su ja, kaip tau tinka“ (Pr 16, 6). Nuo tada Sara su tarnaite elgiasi taip šiurkščiai, kad ši nuo jos pabėga.

Čia išryškėja negatyvus moteriškumo bruožas. Sara pavydi. Ji negali pakęsti, kad jos tarnaitė yra nėščia, o ji – ne. Todėl Sara ima ją engti, šitaip rodydama savo pranašumą. Moterys dažnai tai patiria: jeigu jos atranda savyje kokią nors stiprią pusę, dažnai kitos moterys su jomis ima kovoti. Kai kurios jų negali pakęsti, kad kitos gyvena taip, kaip jos pačios yra sau uždraudusios arba joms tai nėra įmanoma. Užuot džiaugusios kitos moters stiprybe, jos kovoja prieš ją.

Hagara pabėga nuo savo šeimininkės. Dykumoje, prie vandens šaltinio, ją sutinka Viešpaties angelas ir taria: „Hagara, Sarai verge, iš kur ateini ir kur tu eini?“ Ji atsakė: „Bėgu nuo savo šeimininkės Sarai“. Viešpaties angelas jai tarė: „Grįžk pas savo šeimininkę ir paklusk jos šiurkščiai rankai!“ (Pr 16, 8-9). Iš pirmo žvilgsnio angelo paliepimas Hagarai atrodo pernelyg didelis reikalavimas. Ji turėtų paprasčiausiai grįžti į seną situaciją ir toliau kentėti negailestingą šeimininkės elgesį su ja. Hagaros reakcija tipiškai moteriška: ji jaučiasi auka ir kenčia tai, kas jai užkraunama. Tačiau angelo paliepimą reikia suprasti ne taip. Hagarai nereikėtų prisiimti aukos vaidmens, kuris moteriai yra žalingas, nes šį vaidmenį gan dažnai lemia ji pati. Ji pasiaukoja kitiems, tačiau sykiu formuoja savo aplinką. Aukodamasi ji valdo, nes kiti jai privalo už jos auką atlyginti. Arba įsijautusi į aukos vaidmenį ji kuria baikščią, prislėgtos nuotaikos ir kaltės jausmo atmosferą. Neįmanoma gerai jaustis šalia aukos avinėlio. Čia nuolat egzistuoja kaltės jausmas.

Tačiau angelas siunčia Hagarą pas savo šeimininkę pranašaudamas: „padarysiu tavo palikuonis taip gausius, kad jie per daugumą bus nesuskaitomi [...] Štai tu esi nėščia ir pagimdysi sūnų; pavadinsi jį Išmaeliu [hebr. „Dievas išgirdo“], nes Viešpats išgirdo tavo sielvarto šauksmus“ (Pr 16, 10-11).

Dabar Hagarai lengviau ištverti slegiančią situaciją, nes jai žinoma pranašystė. Ji žino savo vertę. Ji taps gausybės palikuonių motina. Jos sūnus bus šaulys, jį lydės sėkmė. Nes Hagara žino, kad jos vertė yra neliečiama, kad Dievas apie ją žino ir ją mato. Ji žino, kad joje yra tai, kam jos šeimininkė neturi jokios galios. Galiausiai Sara negali sužeisti pačios jos sielos. Hagara Dievą vadina *El Roi* („Tu esi Matymo Dievas“) (žr. Pr 16, 13). Kadangi Dievas mato jos vertę, niekas to iš jos negali atimti. Ji turi tai, kas nesugriaunama ir pergyvena laiką. Ji turi tai, kas dieviška, kam pasaulis neturi galios.

Daugelis moterų įveikia sunkias situacijas, nes giliai savyje jaučia savo vertę. Jų gyvenimas šiame pasaulyje tęsis. Tai galioja ne tik motinoms, bet ir moterims, neturinčioms vaikų. Jeigu jos jaučiasi gyvenimo sergėtojos, tai ir sudėtingose situacijose galės gyvenimą pakelti ir jį saugoti. Ir jeigu jos taip, kaip ir Hagara, žino, kad Dievas jas saugo, tuomet nesijaus paliktos vienos, jų negalės sužeisti niekinantys žodžiai iš aplinkos.

Iš daugybės pasakojimų apie karo laikus girdėdavau, kokios stiprios anuomet buvo moterys, kai beginklės bėgdavo iš karo regionų. O po karo buvo „griuvėsių moterys“, kurios iš esmės prisidėjo prie Vokietijos atkūrimo. Sunkiausiomis aplinkybėmis jos išlaikydavo savo šeimas ir nieko nepaisydamos sukurdavo vaikams saugią erdvę. Jose būta Hagaros stiprybės. Jos aiškiai žinojo savo vertę ir įrodė savo atkaklumą bei ištvermę, kuri kelia susižavėjimą.

Pagimdžiusi Izaoką Sara iš pradžių buvo laiminga. Tačiau kartą ji pamatė aplinkui patrakusiai siaučiantį Izmaelį, Hagaros sūnų. Ji negalėjo to pakęsti. Negalėjo džiaugtis savo tarnaitės sūnumi. Taigi ji spaudžia Abraomą, kad tasai išsiųstų savo tarnaitę su sūnumi. Akivaizdu, kad Abraomas nedrįsta pasipriešinti savo žmonai. Nors ir nenoriai, jis nusileidžia Saros norui. Tačiau Dievas jam pranašauja, kad Abraomas neturintis nusiminti, nes ir iš Izmaelio kils didi tauta.

Taip Hagara su sūnumi vėl pasitraukia į dykumą. Pasibaigus duonos ir vandens atsargoms, Hagara palieka verkiantį sūnų po krūmu. Ji negali ištverti sūnaus verksmo. Bet Dievas ir vėl siunčia angelą, kuris Hagarai atveria akis ir leidžia pamatyti netoliese esantį vandens šulinį. Taigi Hagara įveikia ir šią sunkią situaciją, nes ją apsaugo angelas.

Moteriai visuomet sunku, kai ją palieka arba nuo jos atsiskiria vyras, nes darbas arba kita moteris tampa už ją svarbiau. Jai sukyla daugybė klausimų ir jausmų: Ar aš nepakankamai gera? Jis myli kitą moterį. Ką aš padariau ne taip? Ar esu nieko verta?

Hagara su sūnumi tik per plauką nepasiduoda. Tačiau angelas, išgirdęs vaiko verksmą ir jos sielvartą, atveria jai akis. Ji pamato šulinį, iš kurio galima atsigerti. Angelas jai parodo, kad ji nėra tik paliktoji. Joje pačioje yra šaltinis, iš kurio ji gali gerti. Ji turi savyje atsargų, iš kurių gali semtis. Ji nepriklauso nuo vyro ir save vertina ne pagal jį. Ji remiasi į save. Joje yra šaltiniai, kurie niekuomet neišsenka. Jeigu moteris juos pajaučia, ji įveikia ir situacijas, kai yra paliekama. Ji nepasiduoda. Joje pražysta naujas gyvenimas, maitinamas jos nuosavo vidinio šaltinio. Tuomet jos savęs suvokimas remiasi savo pačios verte ir galiausiai Dievu.

Visos moterys, patyrusios vyro išėjimą, nesąmoningai ima jam jausti didžiulį įniršį, kai išsiskiriant jis pasako, kad judviejų santykiuose jam daug ko trūkę. Jų manymu, jei vyras visa tai būtų išsakęs anksčiau, jos būtų galėjusios į tai reaguoti. O dabar jaučiasi bejėgės, nes nebeturi galimybės suteikti santykiams to, ko jiems trūko.

Kai klausdavau, ar nebuvę jokių ženklų, kad partneriui kažko stinga, jos dažnai atsakydavo, kad buvę. Bet jos nežiūrėjusios į tai rimtai, nes nesitikėjusios, kad nuo to būtų galėjęs priklausyti santykių likimas. Niršdamos moterys suvokia, kad jos taip pat turėjo troškimų, kurie nebuvo įgyvendinti. Gilus jų sielvartas, kad yra paliktos, kyla iš jų jaučiamo atmetimo, nerimo dėl tolimesnės jų gyvenimo kloties, o sykiu iš nepakankamo jų partnerio pasitikėjimo. Nes kaip tik pasitikėjimas padeda mums spręsti problemas.

Pokalbių metu moterys jaučia, kad jos turi išmokti būti jautresnės savo jausmams ir troškimams. Nes tai į santykius įneša gyvasties, ir tik tuomet šie tampa išties gyvybingi. Tačiau dažnai kasdienybė būna taip pripildyta pareigų, kad moterys savo troškimų net nebejaučia. Vyro palikimas gali jas pastūmėti neapleisti pačios savęs, atkreipti dėmesį į savo jausmus ir būti ne tik dėl kitų, bet ir dėl savęs.

Pavyzdys: viena moteris, kuri buvo ištekėjusi už indėnų šamano, o dabar gyvena Algau mieste (Bavarijoje), pasakojo, kad ir pas indėnus būna, jog brandesnio amžiaus sulaukęs vyras nusigręžia nuo žmonos ir išeina pas kitą moterį. Žinoma, tos moterys irgi išgyvena skausmą bei išsiskyrimo sielvartą, tačiau nesijaučia pamestos, o leidžiasi į aktyvų gyvenimą. Jos paleidžia vyrą ir pačios tampa laisvos sakydamos: „Aš paleidžiu jį ir jis visados liks mano vyras". Jos turi galvoje, kad niekas iš jų bendro gyvenimo nebus

ištrinta ir kad nauji vyro santykiai negali būti sutapatinami su judviejų, bet jie yra tiesiog kitokie. Tai nepažeidžia jų vertės jausmo taip stipriai, kaip tą patiria moterys čia, jos gyvena tikėdamos, kad meilėje, kaip ir gamtoje, egzistuoja kaita bei praeinamumas, ir nekamuoja savęs nuolatiniais svarstymais, kur čia galėjo būti jų kaltė. Vyrai su kita moterimi taip pat sukuria šeimą. Šiame pasakojime imponuoja aktyvaus atidavimo aspektas, atidavimo, kurio gamta nuolat reikalauja ir iš žmonių, kuris taip pat siejasi ir su vyro bei moters meile. Pas mus per daug ieškoma kaltės ir padarytų klaidų, daug kalbama apie neapykantą ir sužeidimus, apie savos vertės praradimą. Indėnai yra labiau atsidavę gyvenimui. Tiesa, moterims ten yra lengviau, nes tokioje situacijoje jas stipriau palaiko bendruomenė.

Įvairius žydų poetus Hagaros istorijoje pirmiausiai žavi šulinio motyvas. Poetei Nelly Sachs šulinys, prie kurio angelas veda Hagarą, yra pirmapradis vilties simbolis:

Bet tavo šaltiniai
yra tavo dienoraščiai
O, Izraeli

Ben-Chorinas apdainuoja Hagarą jos didžiausiame varge, kuriame ji vis tiek tiki pagalba:

Savo nuvargusiuose tarnaitės delnuose
ji slėpė nuo ašarų apsunkusią galvą
ir juto netoliese esant angelą
iš Dievo nepažįstamo liepsnų kariuomenės.
Ji tik galvojo – tai angelas buvo iš ten,
pasilenkęs prie jos skaisčiame švytėjime.
Ir paguoda bei saugumas,
ir jaukumas namų atėjo.

Moterims niekada nebuvo svetima situacija, į kurią pakliuvo Hagara. Vyrai nuolat palieka ar netgi išvaro savo žmonas. Dažnai, kaip ir Hagaros atveju, dėl to būna kalta kita moteris, kurią vyras pasirenka. Tuomet paliktoji moteris iš tiesų jaučiasi kaip vergė, kuri dėl vyro padarė viską, o dabar gali eiti, nes jam jos daugiau nebereikia, nes jį sudomino kita moteris. Ji jaučiasi išnaudota kaip valytoja, tvarkiusi jo butą, drabužius, o dabar siunčiama į dykumą, nes yra daugiau nebereikalinga.

Kai moteris tampa pernelyg motiniška, joje dažnai nebelieka erotiškos moters. Jai nebelieka tam laiko ir noro. Per dideliu motiniškumu moterys gali apsisaugoti ir nuo erotinės savo moteriškumo pusės, nes dauguma jų šioje srityje dažnai jaučiasi suvaržytos. Moterys jaučia, kaip senos normos trukdo joms būti laisvoms. Dauguma jų jaučiasi spaudžiamos dar ir vyro lūkesčių, tuomet jos greičiau pajunta atmetimo reakciją. Tai gali būti nemaloni santykių tema ir dažniausiai nėra pasidalijama savo poreikiais, kad į juos būtų kreipiamas dėmesys. Moterims ypač skaudu, jei vyras kaip tik dėl tos priežasties ją palieka ir susiranda kitą moterį.

Daugeliui moterų, kurias paliko vyrai, sunku tikėti savo verte. Jos jaučiasi esančios dykumoje ir pasiduoda. Jos alksta ir trokšta meilės, toje dykumoje joms gresia mirtis iš troškulio. Kai kurios pradeda jausti begalinę neapykantą vyrams. Juose mato tik tai, kas negatyvu. Tuomet gimsta nuostatos: „Visi vyrai vienodi. Jiems rūpi tik seksas, malonumai, jų pačių nauda. Jie neturi atsakomybės jausmo. Nesugeba būti ištikimi ir iš tiesų mylėti“. Suprantama, kad moterys, kurias paliko vyrai, susikuria tokias neigiamas nuostatas. Tai yra gili žaizda. Tačiau stiprios moterys įveikia šią traumą ir atskleidžia savo stipriąsias puses.

Savo agresiją jos naudoja tam, kad išmestų iš savęs vyrą, kuris jas paliko. Savo agresiją jos paverčia į ambiciją, kad gali gyventi savarankiškai. Atsiranda noras pačioms kurti gyvenimą ir atskleisti gebėjimus, kurie lig šiol buvo jose užslėpti.

Vieną pusamžę moterį, kai jai buvo virš 40-ties, vyras paliko dėl jaunesnės moters. Jie buvo užauginę vaikus ir pasistatę didelį namą. Vyras galėjo atsidėti karjerai, nes namuose viską organizavo ir viskuo rūpinosi žmona. Vyro išėjimas ją giliai sužeidė, ji buvo ties savo jėgų riba, manė, kad palūš. Praėjus sunkiajam laikotarpiui, kai ji atvirai išanalizavo situaciją, netikėtai suvokė: „Galbūt tai dovana, kad mano vyras taip su manimi pasielgė. Dabar staiga esu priversta susikoncentruoti tik į save ir savyje atrasti visai naujų savybių. Turiu pradėti visiškai naują gyvenimą ir aš tai priimu kaip didžiulę galimybę". Tą akimirką ji atrodė susitaikiusi, atgavusi savigarbą ir jėgas.

Kaip šiandien vyrų paliktos ir į dykumą išsiųstos moterys pajunta joms akis atveriantį angelą? Dažnai paliktajai padeda draugės. Jos užtikrina jausmą, kad, nepaisant to, ji vis tiek yra vertinga, kad joje yra didžiulis turtas. Sielvartą, skausmą ir pyktį palikta moteris turi paversti ambicija pačiai tvarkytis gyvenimą. Ji yra ne tik savo vyro žmona. Ji yra savarankiška. Ji yra šaulio motina. Jos gyvenimą lydės sėkmė. Ji suras tikslą, į kurį paleis savo strėlę.

Kartais tas angelas gali būti knyga. Galbūt ji atvers moteriai akis, kad ši išmoktų kitaip vertinti esamą situaciją. Kartais tai maldos arba meditacijos metu aplankantis potyris, suteikiantis tikrumo jausmą: „Mano gyvenimas pavyks. Aš niekuomet nebūsiu vieniša. Su manimi yra angelas. Angelas – tai žinojimas apie mano dievišką vertę, tai mano dvasingoji

pusė, nuojauta apie Dievą ir apie gyvenimo paslaptį. Sielvartas, į kurį mane įstūmė vyras, leidžia man suprasti mano neliečiamą dievišką vertę. Vyras gali mane palikti. Jis gali mane sužeisti. Bet jis negali iš manęs atimti mano vertės."

Moterys, praradusios savo vyrą dėl mirties, dažniausiai jaučiasi giliai su juo susietos ir tyloje išsako jam tai, kas jas jaudina. Jis būna jų angelas, lydintis ir palaikantis, kai jos netenka vilties. Kitos moterys dažnai ieško kokios nors vietos gamtoje, medžio, į kurį galėtų atsiremti ir kuris savo stabilumu suteiktų joms paguodos.

Iš Hagaros moterys galėtų pasimokyti, kaip ir sunkiausioje situacijoje, giliausiame skausme nenugrimzti į savigailą arba liautis kaltinti savo vyrą ar vyrus apskritai, bet suimti gyvenimą į savo rankas ir atsigerti iš gyvybės šulinio, kuris slypi jų pačių viduje. Kiekvienoje moteryje yra šaltinis, kuris niekuomet neišsenka. Tai dieviškasis meilės, išminties ir stiprybės šaltinis. Sielvartas dažnai sugriauna išorinius fasadus. Tačiau iš gyvenimo namo pamato trykšta šaltinis, kuris niekuomet neišseks. Kartais jis atsiveria tik tuomet, kai sugriūna tai, ką buvom ant jo pastatę. Dauguma moterų turi Hagaros stiprybės. Jos įveikė žeidžiančias patirtis ir per tai subrendo. Jos patyrė, ką reiškia būti paliktai bei nuvertintai vyro, ir dėl to nepalūžo. Priešingai, jos parodė stiprybę ir išmintį, kuri nusipelno žavėjimosi.

Kad žmogų paleistum, jo nelaikytum, bet leistum būti laisvam, idant gyventų, kaip jis nori, reikia didelės vidinės jėgos ir begalinės meilės. Moterys iš pradžių išgyvena sielvartą, neviltį arba pyktį, jos beveik nejaučia, kad tai yra ir meilė, pasiruošusi paleisti. Šioje situacijoje joms reikia didelio pasitikėjimo, pasitikėjimo, kad jos gali gyventi savo jėgomis.

Dainininkė Gila Antara moterų, kurios buvo paliktos, jausmus išreiškė vienoje dainoje:

Aš klausiu savęs, kodėl tau reikėjo mane palikti,
taip paprasčiausiai tiesiog išeiti.
Verkiau ir vyliausi,
kad pas mane sugrįši
ir amžinai pasiliksim kartu.

Bet tu atgal nebeatsigręžei
ir daugiau į mane nepažvelgei,
palikta visą širdgėlą savo ir skausmą turėjau regėti,
bet per visa tai išmokau gyventi savo
jėgom, kurios yra manyje,
ir sulig kiekviena diena stiprėju.

Ir štai dabar einu tiesi,
mano širdis plaka viskam, kas gyva,
vėjai pučia ir upės teka,
mano širdy meilė, kad ir kur benuklysčiau.

Tekančią saulę matau,
sniego ir ledo grožį,
rūpesčius džiaugsmas veja šalin,
skausmas jame išnyksta,
nuo tada, kai išmokau gyventi savo jėgom,
kurios yra manyje,
aš sulig kiekviena diena stiprėju.

Kiek drąsos ir narsumo, kiek pasitikėjimo ir gyvenimo jėgos turi moterys, kurios, patyrusios vienatvę ir neviltį, vėl ryžtasi gyventi.

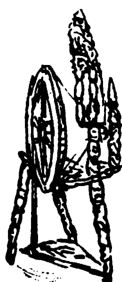
Anselmas: *Ar paliktosios ir kartu angelo apsaugotosios archetipas padėjo tau dorotis su tavaisiais vidiniais sužeidimais? Kaip tvarkeisi su paliktosios patirtimi?*

Linda: *Be abejo, dar iš vaikystės man pažįstami vienatvės jausmai. Kai tai prisimenu, viskas atrodo kaip istorijoje su Hagara. Beveik visuomet būdavo žmogus, kuris toje situacijoje man atstodavo angelą. Vėliau tai buvo muzika, knyga arba malda, kurios mane lydėjo ieškant paguodos. Kiekviename žmoguje slypi vidinė jėga, kurią patyriau ir aš, ji padeda susitvarkyti su sunkumais.*

Kaip suaugusiai moteriai, man žinomas paliktosios jausmas, kai mano vyras dėl darbo reikalų ilgesnį laiką negalėdavo būti namuose. Man tai visuomet būdavo iššūkis – gyventi vien savo jėgomis, ir tai mane sustiprino. Taip pat supratau, kad svarbu nepalikti pačiai savęs, bet jausti, ko man dabar trūksta, kad nesijausčiau palikta. Didžiausia pagalba man būdavo, kai galėdavau kam nors paskambinti arba parašyti, paprasčiausiai užmegzti kontaktą ir išsakyti, kaip jaučiuosi. Vienatvę pakeisdavo bendrystės jausmas, po to viskas būdavo daug lengviau.

Man visuomet būdavo tikra palaima, kai tokioje situacijoje visai netikėtai kas nors atsirasdavo šalia: skambučiu ar laišku. Tuomet džiaugsmas ir dėkingumas būdavo ypač gilūs.

Ona – išmintingoji

Daugelyje pasakų mus pasitinka išmintinga senolė. Pasakoje „Žąsų ganytojai prie šulinio“ sena moteriškė, kai kurių laikoma ragana, supažindina karaliaus dukterį su gyvenimu ir kartu priverčia jauną grafą subręsti rimtiems santykiams. Taip pat ir pasakoje „Undinė tvenkinyje“ yra senutė žiniuonė, kuri duoda jauno medžiotojo žmonai tris instrumentus, kad šioji iš undinės galėtų atimti savo vyrą. Senos išmintingos moters ženklas – verpimo ratelis. Ji rankoje laiko gyvenimo siūlus ir tinkamai juos suverpia. Ji sumezga gijas tarp vaikų ir tėvų, tarp vyro ir moters.

Žiniuonė žino tinkamą metą kam nors pradėti. Ji pažįsta gamtos ir žmogiškosios sielos ritmus. Dažnai sena žiniuonė dar vadinama senele. Kai kuriose pasakose tai būna netgi velnio močiutė. Ji susijusi su tamsiosiomis gyvenimo pusėmis ir moka su jomis apsieiti. Kitose pasakose išmintinga moteriškė vaizduojama kaip „žolininkė“. Ji žino gydomąjį žolių poveikį ir pažįsta gamtos išmintį. Žiniuonė atskleidžia gyvenimo meną. Ji moko jaunas moteris seksualumo, vaisingumo bei gimties paslapčių. Ji turi aiškumo ir tvarkos pojūtį (žr. Riedel, p. 108). Šiandien taip pat yra išmintingų senų moterų.

Jos traukia jaunas moteris, ieškančias išminties, savo kelio aiškumo ir išsilaisvinimo iš vidinės bei išorinės painiavos. Biblijoje man geriausias tokios senos išmintingos moters archetipo pavyzdys yra Ona. Lukas ją mini kalbėdamas apie Jėzaus gimimą. Evangelistas ją aprašo kaip pranašę: Ji „Fanuelio duktė iš Asero giminės. Ji buvo visiškai susenusi. Po mergystės ji išgyveno septynerius metus su vyru, o paskui našlaudama sulaukė aštuoniasdešimt ketverių metų. Ji nesitraukdavo iš šventyklos, tarnaudama Dievui per dienas ir naktis pasninkais bei maldomis“ (Lk 2, 36-37).

Jau patys vardai kai ką liudija apie šią moterį. Vardas Ona (hebr. Hanna) reiškia „Dievo palaimintoji“. Ona yra ypač Dievo mylima ir apdovanota talentais. Ji turi ne tik pranašystės, bet ir išminties dovaną. Ji Fanuelio duktė. Fanuelis reiškia „Dievo veidas“. Ona regėjo Dievo veidą. Ji yra moteris, patyrusi Dievą. Ji kilusi iš Asero giminės. Aseras reiškia „Laimė“. Onos gyvenimas yra laimingas. Jos išmintis padėjo jai surasti vidinę ramybę, būti laimingai ir džiugiai. Taip pat ir Onos gyvenimą aprašantys skaičiai yra labai simboliški. Septynerius metus ji buvo ištekėjusi. Septyni yra virsmo skaičius. Ji patyrė savo vyrui meilę, kuri ją pakeitė. Ir štai dabar ji yra aštuoniasdešimt ketverių. Aštuoniasdešimt yra amžinumo ir begalybės, transcendencijos, kuri įsiveržia į mūsų gyvenimą, skaičius. O keturi simbolizuoja keturis elementus. Taigi ji buvo moteris, esanti gyvenimo sūkury ir artima žemiškiems dalykams. Sykiu ji buvo atvira Dievui. Stovėdama ant žemės abiem kojom, ji visada buvo jautri dieviškumui. Ona įkūnija išmintingąją moterį. Ne veltui graikai išmintį, „Sofiją“, vaizduoja kaip moterišką dievybę. Taip pat ir Senasis Testamentas išmintį vaizduoja kaip seną moterį, kuri jau kūrimo pradžioje buvo pas Dievą ir žaidė jo akivaizdoje.

Erichas Neumannas, C. G. Jungo mokinys, savo žymiajame veikale „Didžioji motina“ taip aprašo Sofiją: „Išmintinga moteris skiriasi nuo išmintingo vyro tuo, kad jos išmintis visuomet susijusi su žemiškuoju tikrovės pagrindu“ (Neumann, p. 305). Sofija visuomet yra ir maitinančios motinos paveikslas. Iš jos krūties liejasi širdies išmintis, „sielą maitinanti jausmo ir pusiausvyros išmintis“ (ten pat, p. 308). Neumannas Sofiją vaizduoja „kaip mylinčią ir gelbstinčią dvasinę jėgą, jos besiliejanti širdis – kartu išmintis ir maistas“ (ten pat, p. 309).

Jacobas Grimmas, kartu su broliu Wilhelmu Grimmu rinkęs vokiečių liaudies pasakas, savo knygoje „Vokiečių mitologija“ rašo: „Vyrai nusipelno garbinimo savo darbais, moterys – savo išmintimi“ (žr. Riedel, p. 142). Akivaizdu, kad germanai moterims priskyrė ypatingą išmintį. Moterims išminties teikdavo tokios germanų deivės kaip Hulda, pasakose tebegyvenanti Sniego močios pavidalu.

Moteris dažnai turi žinių, kurių trūksta vyrui. Ji išmano gamtos dėsnius. Jau vien dėl jos didesnio artumo žemei, materijai ir mėnulio ritmui jai yra atskleistos gamtos paslaptys. Kai kurie vyrai to bijo. Jie griebiasi gryno racionalumo ir atmeta visą instinktyvųjį pažinimą bei slaptus sąryšius gamtoje. Iš tokių nesusipratimų istorijoje kilo raganų persekiojimai. Moterys yra imlesnės vaizdiniams. Kaip terapeutės, jos turi aiškesnį žvilgsnį nei vyrai. Jos yra geros gydytojos ir bioenergetikės. Liaudies tradicijoje moterys gydydavo užkalbėjimais ir savo žinias perduodavo iš kartos į kartą. Buvo einama pas moteris, kurios, būdamos aiškiaregės, turėjo slaptų žinių. „Romėnų istorikas Tacitas pasakoja, kad daugelis germanų moterų turėjusios pranašiškų gebėjimų ir galėjusios nusakyti ateitį“ (Riedel, p. 142). Erichas Neu-

mannas šiuos aiškiaregiškus moterų sugebėjimus aiškina tuo, kad jos labiau susijusios su nesąmoningumu, iš kurio galinčios semtis išminties.

Mes negalime tiesiog kartoti senųjų germanų tradicijų. Tačiau būtų gerai atrasti jose glūdinčią išmintį. Kaip tik moterims yra svarbu gerbti ir plėtoti savąjį žinojimą, atrasti sveiką savo vertės jausmą. Nes moterys žino tai, ko nepažįsta ir nesupranta vyrai. Moterims nereikėtų konkuruoti su vyrišku žinojimu. Vyriškas žinojimas dažniausiai eina į plotį. Vyrai žino daug ir gali gerai apie tai kalbėti. Moters išmintis eina į gylį. Apie šią išmintį negalima paprasčiausiai vien tik kalbėti. Ji juntama. Moterys turėtų pasikliauti savo išmintimi.

Ir šiandien yra tokių išmintingų senų moterų kaip Ona. Jos neteisia, kai kas nors pasakoja joms apie savo gyvenimą. Jos viską supranta. Jos žvelgia į priežastį. Kalba nedaug, bet kai ką nors pasako, pataiko kaip pirštu į akį. Jos tiksliai jaučia, ko kitam žmogui reikia. Jos niekam nesiperša, tačiau jeigu kam atsitinka bėda, jos yra ten, kur jų reikia. Ingrid Riedel aiškina, kad ištikus didžiausiai nelaimei žmoguje nubunda išmintingos moters archetipas. Todėl dažniausiai esame atviri savos aplinkos moters išminčiai. Ji tarytum „atsitiktinai" eina pro šalį. Arba kaip toje pasakoje „Undinė tvenkinyje" svajojama apie išmintingą moterį, kuri parodytų išsigelbėjimo kelią.

Išmintingos moterys turi subtilų gamtos išminties pojūtį. Jos gyvena pagal gamtą ir turi vidinį ryšį su didžiąja kūrinijos motina. Kūrinijoje sutinkame motinišką Dievą. Šiam motiniškam Dievui išmintingos senos moterys yra labai artimos. Jos sukuria ritualus, kuriais švenčia savo moterystę. Jos visuomet nusimano ir apie gydančią gamtos energiją. Jos

pažįsta gydančiuosius žolynus ir gali kitoms moterims parodyti, kas joms tinka, kaip joms gydyti savo žaizdas. Moters išmintis visai kitokia nei vyro. Tai ne žinojimas, įgytas per daugelį kovų ir kelionių, bet žinojimas, kylantis iš gilaus sąryšio su viskuo. Išmintinga moteris semiasi išminties iš kūrinijos. Ji pažįsta vidinius gamtos dėsnius. Ji žino apie gimtį ir mirtį, tapsmą ir praeinamumą. Iš savos patirties jai žinomos žmogiškojo gyvenimo paslaptys.

Išmintinga moteris atskleidžia gyvenimą ir meilę. Ji moka patarti, bet kartu kelia ir reikalavimus. Ji duoda impulsų, kuriuos ieškantysis patarimo turi pats įgyvendinti. Ji pažįsta gamtos bei gyvenimo ritmus, tačiau kartu ir tamsiąsias bei griaunamąsias jo puses. Krikščioniškoje tradicijoje išmintingos moterys, tokios kaip Frau Holle ir Frau Perchta[1], dažnai buvo vaizduojamos kaip bjaurūs personažai arba aprašomos kaip raganos. Tokios Germanų deivės kaip Hulda arba Hel (iš čia kilęs vokiškas žodis „pragaras" – *Hölle*) galėdavo atnešti palaiminimą arba prakeiksmą, gyvenimą arba mirtį. Germanų deivių išstūmimas lėmė istorijoje ir moteriškos išminties nuvertinimą. Pozityvios išmintingos moters savybės buvo projektuojamos į Mariją. Marija yra išminties motina. Ji patraukė žmonių, besiilginčių išmintingos moters, žvilgsnius į save.

Kitose kultūrose išmintingos moterys visuomet sulaukdavo ypatingos pagarbos. Dėl jų gyvenimo patirties bei išminties mielai buvo klausiama jų patarimo. Šiais laikais,

---

[1] Frau Holle (kitur vadinama Frau Perchta) yra Vidurio Europos padavimų personažas ir legendinė figūra to paties pavadinimo brolių Grimmų pasakose. Jos užduotis – teisti ir valdyti, už darbštumą atyginti, už tinginystę – nubausti. Frau Holle brolių Grimmų pasakose lietuvių kalba vadinama Sniego močia (I. t., p. 140, Broliai Grimmai, Vaikų ir namų pasakos, Alma littera, 2005), – vertėjos past.

kai labai vertinama jaunystė, išmintinga moteris prarado savo reikšmę. Tačiau dauguma moterų norėtų sutikti tokią išmintingą moterį. Jos jaučia, kad dažnai pasimeta kasdienybėje ir nebetenka savo moteriškos stiprybės. Jos trokšta šalia turėti tokią moterį, kuri spinduliuotų gyvenimo patirtį, kantrybę bei gerumą, moterį, kuri į jas žvelgtų su išmintimi ir nuoširdumu, kai jos jai patiki viską, kas neduoda ramybės jų moteriškame gyvenime.

Išmintinga moteris žvelgia į viską plačiau, ji mato dalykus ir iš aukščiau. Ji nieko nesprendžia, bet viską palieka ramybėje. Nuo išorinių įvykių ji moterį veda į jos vidų. Taip pastaroji gali susigrąžinti pusiausvyrą ir savo situacijai suteikti naują prasmę.

Svarbu ne tik tai, kad moterys sutiktų tokias išmintingas senoles. Išmintingos moters archetipą jos turėtų įsileisti ir pačios į save. Tokia išmintingoji yra kiekvienoje moteryje. Bet dažnai ji būna išstumta ir skursta prislėgta savęs nuvertinimo. Susitikimas su išmintingos moters archetipu suveda moterį su savąja išmintimi, su slaptu joje slypinčiu žinojimu.

Išmintingą moterį siejame ne tik su išmintimi, bet ir su jos gyvenimo patirtimi, jos savigarba, šiluma bei didžiadvasiškumu. Kai sutinkame tokias moteris, dažnai pajuntame, kad jos savyje yra atradusios ramybę. Jos pažino gyvenimą iš visų pusių. Iš savo ir teigiamos, ir skausmingos patirties jos gavo įžvalgumo, kuris vedė jas prie išminties. Vyresnės išmintingos moterys spinduliuoja dėkingumą už tai, ką patyrė gyvenime. Jos yra atviros tam, ką sutinka, tačiau nieko nebereikalauja, o džiaugiasi tuo, kas yra. Jos neperša savo išminties, tačiau yra šalia, kai kitiems jų reikia.

Ona iš tiesų buvo tokia sena išmintinga moteris. Paėmusi kūdikį ant rankų ji „šlovino Dievą ir kalbėjo apie kūdikį visiems, kurie laukė Jeruzalės išvadavimo“ (Lk 2, 38). Ji juto šio vaikelio paslaptį. Išmintingas jos žvilgsnis atpažino, kad šis kūdikis išpildys daugybės išgelbėjimo belaukiančių žmonių troškimą. Per kūdikį į pasaulį ateis tai, kas juos išlaisvins, kas išvaduos iš pančių, kuriuos jie sau užsidėjo. Ona Dievą šlovino už šį kūdikį. Jame ji regėjo nušvitusią Dievo išmintį. Išmintingos moterys dažnai įžvelgia pačią žmogaus esmę. Jau žvelgdamos į vaikelį jos mato tai, ką jis įkūnys ateityje. Tokios išmintingos moterys spinduliuoja ramybę bei atvirumą. Jos nieko nevertina, tačiau kiekvieną sutinka su pagarba. Jos prisideda prie išganymo: padeda, kad mazgas atsirištų, kad tai, kas sustingę – ištirptų, o tamsa nušvistų.

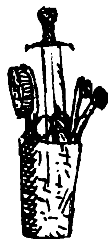
Išmintingų moterų galima sutikti ir tarp jaunesnių. Dažnai iš savo vaikystės patirčių jos įgavo vidinės išminties bei aiškumo. Kiekviena moteris turi išmintingos moters bruožų. Tačiau jei moterys vienpusiškai orientuojasi į rezultatų siekimą ir perfekcionizmą, jei nebepasikliauja savo moterišku instinktu ir pagal jį nesielgia, jos praranda ryšį su išmintingąja moterimi. Mumyse esanti išmintingoji vėl veda mus prie mūsų moteriškų šaknų. Ji perduoda mums žinią, kad rūpestingai apsieitume su savo moteriškumu. Šis rūpestingas elgesys tai taip pat – klausytis savo kūno išminties: ką mano kūnas per tam tikrą ligą nori man pranešti? Į ką turėčiau labiau atkreipti dėmesį? Ši išmintis veda mus prie to, kam lig šiol savyje skyrėme nepakankamai dėmesio.

***Anselmas:** Kur šiandien sutinki senų išmintingų moterų? Ir ką manai apie išmintingos moters archetipą pačioje savyje? Ką pasakytum moterims, kurios nepasitiki savo išmintimi?*

***Linda:** Buvau nustebusi, kiek daug išmintingų moterų sutikau gyvendama Algau. Galbūt tai lemia jų artimas ryšys su gamta, tačiau ir tai, kad kaime ateinančioms kartoms perduodamos ne tik tradicijos, bet ir gili išmintis. Ten žmonės yra mažiau persotinti išorinių poveikių, todėl lieka daugiau savyje.*

Į išmintingą moterį savyje ypač stengiuosi įsiklausyti tada, kai reikia nuspręsti ką nors svarbaus. Tuomet ieškau tylos, nes žinau, jog savyje rasiu tai, ko man reikia. Sprendimai, kurie ateina iš ryšio su manyje esančia išmintinga moterimi, dažniausiai būna netradiciniai. Tuomet man svarbūs ne formalūs dalykai, o kaip galėčiau geriausiai išreikšti tai, ką turiu. Išmintinga moteris manyje man taip pat sako, kad turėčiau įsiklausyti į savo kūną, nes jame glūdi gilesnė išmintis.

Moterys, nepasitikinčios savo išmintimi, dažnai jaučiasi nesaugios, kai kalbama apie jas pačias. Daug dažniau jos būna kituose nei savyje. Tačiau pasakojimo metu visuomet išryškėja gilesnė jų išmintis – kaip sau užduodamas klausimas arba garsiai išsakytas troškimas. Jų siela tiksliai žino, ko joms reikia. Aš tik stengiuosi sustiprinti jų pasitikėjimą šiomis jėgomis.

Judita – kovotoja

Daugeliui moterų atrodo, kad jos turi nuolatos kovoti. Nuo tos kovos jos dažnai būna pavargusios. Archetipiniame kovotojos paveiksle jos neįžvelgia jokios pagalbos. Ir vis dėlto šis įvaizdis daugelį moterų galėtų susieti su jose jau esančia stiprybe. Kovos tikslas visuomet yra gyvenimas.

Knygoje apie vyrą aprašiau dvilypį kario archetipą. Lygiai taip pat ir kovotoja turi stipriąsias bei silpnąsias puses ir moteriai reiškia tiek iššūkį, tiek ir pavojų. Kovotoja yra ta, kuri savyje integruoja *anima* ir *animus*. *Animus* yra vyriškoji sielos dalis, *anima* – moteriškoji. Kovotojoje *anima* ir *animus* nekovoja vienas prieš kitą, bet veikia išvien, kad kovinga energija lietųsi į išorę ir ten galėtų tarnauti gyvenimui.

Tarp feminisčių yra daugybė kovotojų. Tačiau dažnai jos kovoja prieš vyrus. Arba prieš kai kurias savo savybes, kurių nenori pripažinti. Kovotoja už gyvenimą kovoti gali tik tuomet, jei yra harmonijoje su savimi. Kitu atveju ji galiausiai ims kovoti prieš save pačią ir visą energiją išeikvos bevaisei savęs sudraskymo kovai. *Animus* integracija moteriai yra vaisingo kovotojos archetipo įgyvendinimo sąlyga.

Senajame Testamente kovotojos archetipą įkūnija Judita.

Judita iš tiesų reiškia žydė. Ji yra tipiška Izraelio tautos atstovė, moteris, įkūnijanti Judo giminės dvasią. Ji yra moteris, kuri atsako už savo tautą. Kai žydų miestą Betuliją spaudžia Nebukadnezaras ir visa tauta jau pasirengusi atsiduoti priešų karvedžiui Holofernui, pasirodo Judita. Ji buvo ištekėjusi už Manaso, kuris buvo miręs prieš trejetą metų per miežiapjūtę nuo saulės smūgio. Dabar ji gyveno kaip našlė. Pasninkavo ir rengėsi našlės apdaru. „Ji buvo labai graži ir žavi akims“ (Jdt 8, 7). Iš savo vyro ji buvo paveldėjusi turto. „Apie ją blogo žodžio niekas nesakė, nes ji buvo labai dievobaiminga moteris“ (Jdt 8, 8). Taigi ji buvo moteris graži tiek vidumi, tiek išore. Jos išorinis turtas yra vidinio joje esančio lobio atvaizdas. Ji buvo dievobaiminga. Dievas buvo giliausias jos gyvenimo pagrindas.

Ši savyje ir Dieve jėgų semianti moteris prieštarauja seniūnų planui po penkių dienų atiduoti miestą. Judita pasipriešina jiems ir stipriai išbara: „Ką jūs esate patarę šiandien žmonėms, nėra teisu“ (Jdt 8, 11). Seniūnai pripažįsta jos išmintį. Ir prašo jos, kad maldautų Dievą lietaus, tuomet nereikėsią pasiduoti priešui. Tačiau Judita jiems atsako, kad Viešpats per ją atliksiąs darbą, „kurį mūsų palikuonys minės per kartų kartas“ (Jdt 8, 32). Šie žodžiai liudija didelį pasitikėjimą savimi. Tuomet ji nusivelka ašutinę, išsimaudo, išsitepa aliejais ir pasipuošia, „kad suviliotų akis visų vyrų, kurie tik ją pamatys“ (Jdt 10, 4). Taigi ji sąmoningai pasinaudoja savo žavesiu, kad įgytų galios prieš vyrus. Tačiau tai ji daro ne tam, kad įgytų valdžią, bet tarnaudama Dievui. Ji išdrįsta eiti į priešų stovyklą ir apžavi karo vadą Holofernq. Jis savo palydovams taria: „Nuo vieno žemės galo iki kito nėra kitos tokios moters, kuri būtų tokia graži ir kalbėtų taip išmintingai!“ (Jdt 11, 21). Holofernas nenori praleisti progos suartėti su Judita. Ji geria ir valgo kartu su juo. Tačiau apim-

tas stipraus geismo gražiai moteriai jis nusigeria ir užmiega. Tuomet Judita jo paties kalaviju nukerta Holofernui galvą ir įkiša ją į maišą. Kartu su savo tarnaite ji palieka priešų stovyklą ir grįžta į Betuliją. Seniūnams ji parodo Holoferno galvą: „Viešpats jį paguldė moters ranka!“ (Jdt 13, 15). Išaušus rytui vyrai patraukia iš miesto priešo kariuomenės link. Sargybiniai skuba kelti Holoferną, bet išvysta jį negyvą tysantį ant grindų. Išgąsdinta jų riksmo visa kariuomenė pakrinka ir pabėga. Bet izraelitai puola bėgančius asirus ir juos sutriuškina.

Seniūnai ateina pas Juditą ir šlovina ją: „Tu Jeruzalės garbė! Tu didis Izraelio pasididžiavimas! Tu nuostabi mūsų tautos šlovė!“ (Jdt 15, 9). Izraelio moterys atskuba pas Juditą ir gieda jos garbei. Jos sustoja iškilmingam šokio rateliui. Judita pati jam vadovauja. Moterys šoka ir bendrai išreiškia džiaugsmą, kad priešai buvo sutriuškinti moters ranka. Pati Judita gieda giesmę: „Jų galiūnas nekrito nuo jaunų vyrų rankų, nepaguldė jo Titanų sūnūs, nepuolė jo aukštaūgiai milžinai, bet Merario duktė Judita jį sužlugdė savo veido grožiu“ (Jdt 16, 6).

Daugelis poetų žavėjosi Juditos asmenybe. Jie savaip ją suprato. Georgas Kaiseris ir Jeanas Giraudoux‘as mato Juditą kaip moterį, kuri „apeina savo laikmečio elgesio normas, suvaržymus ir lūkesčius“ (Motté, p. 167). Tačiau daugumą rašytojų labiausiai domina Juditos ir Holoferno susitikimas. Priešingai nei blaiviame Biblijos tekste, jie Juditą vaizduoja kaip moterį, kuri karštai pamilo Holofernął ir tada jį nužudė arba iš keršto troškimo, arba dėl to, kad ji šią meilę sau uždraudė. Bertoltas Brechtas, Maxas Frischas ir Rolfas Hochhuthas Juditos asmenį suaktualino. Judita rizikuoja savimi ir savo gyvenimu, kad išgelbėtų miestą (Bertoltas Brechtas),

vyrą (Maxas Frischas) arba visą tautą (Rolfas Hochhuthas). Visiems jiems Judita yra drąsi moteris, kuri kovodama už gyvenimą ant kortos stato visą savo egzistenciją.

Judita įkūnija stiprią moterį, kovotoją. Kovotoja moterims yra svarbus įvaizdis, kuris, tiesa, šiandien daugeliui jų nėra lengvas. Jų kova yra varginanti ir neduoda naudos. Bet kovoti iš tiesų reiškia saugoti save. Judita apsaugojo nuo priešų save ir savo tautą. Ji apmąstė, kur yra sužeidžiama ir užgaunama. Ten, kur esi lengvai pažeidžiamas, reikia save saugoti. Saugoti – tai sergėti savo vidų, jį pridengti. Saugoti taip pat reiškia atsiriboti nuo kito, nusiteikusio prieš mane, parodyti ribas, kurių kitas neturi teisės peržengti. Kova turi dar ir trečią reikšmę – pasipriešinti kitam, pačiam kažką suimti į rankas, kažko imtis, griebtis. Kai saugau save, turiu jėgų pasipriešinti ir kitiems. Aš negaliu kovoti prieš visus, bet privalau pirmiausiai atsakyti už save patį.

Kovotoja, esanti mumyse, yra pažeidžiamo gyvenimo sergėtoja. Jai reikalinga agresija, kad apsaugotų savo pažeidžiamumą. Ji pažįsta savo jautrias vietas, žino, kas ją užgauna, ir moka atidžiai su tuo apsieiti.

Kad gerbtume kovotoją savyje, turime gerbti savo pažeidžiamas puses. Įžeistos visuomet jaučiamės tuomet, kai esame nepastebimos kaip asmuo, kai kas nors mus nuvertina arba pasityčioja iš tam tikrų mūsų savybių. Kovotoja čia kovoja ne prieš kažką, o už save, už savo, kaip moters, savigarbą, kad apsaugotų savyje esantį vidinį vaiką.

Mūsų pažeidžiamumas visuomet susijęs ir su mūsų viduje esančia mergaite. Tai, ką ši mergaitė anksčiau patyrė kaip skriaudą, suaugusiai moteriai vis dar yra pažeidžiama vieta. Būdama vaikas apsisaugoti galbūt galėjo tik užsidėjusi

šarvus. Suaugusi ji suformavo savęs nuvertinimo strategiją, kad tik kitiems nebesuteiktų progos ją pulti. Gali būti, kad tuomet ji pati nuolat puola kitus arba nebejaučia, kas ją pačią užgauna. Tačiau kovotoja privalo žinoti, kur yra jos jautrioji pusė. Už save ji gali kovoti būtent savo jautrumu. Ji aiškiai pajaučia, kada kiti savo nuvertinimu, kaltinimais ar kaltės jausmais nori padaryti ją silpną.

Mumyse esanti kovotoja neleidžia kitiems primesti žaidimo taisyklių, ji kovoja pagal savo taisykles. Kitam ji moka pasakyti ryžtingą NE: „Stok! Tokiame lygmenyje aš nenoriu su tavimi kalbėtis. Bet aš klausau, jei atvirai man pasakysi, ko tikrai nori!“ Ji suvokia savo agresiją ir naudoja ją kaip atsiribojimo ir savęs apsaugojimo signalą. Puolama žodžiais ji neatsitraukia atgal, bet eina prie kito ir būdama jautri išlieka ištikima sau. Tuomet ji labai aiškiai gali pasakyti: „Aš nenoriu, kad su manimi taip elgtumeisi!“ arba „Aš neleisiu savęs nuvertinti!“ Savęs apsaugojimas suteikia kiekvienai moteriai stiprybės ir jėgų.

Dažnai moterys kovotoją savyje užgniaužia, labiau nori harmonijos ir taikos. Būdamos agresyvios jos bijo pasirodyti griovėjos arba prarasti kitų žmonių meilę. Vis dėlto „ne“, pasakytas kitiems, kartu gali reikšti „taip“ pačiai sau. Šis „taip“ atspindi, ką aš savyje noriu vertinti bei apsaugoti ir ko reikalauju iš kitų.

Juditos istorijoje pirmiausia nemaloniai sureagavau į tai, kad Judita Holofernui nukerta galvą. Klausiau savęs, ką mums, moterims, tai galėtų reikšti šiandien? Bet ar tik ne galvoje yra priešiško mąstymo buveinė? Galva yra valdžios centras. Neturėdami ryšio su širdimi ir pilvu žmonės tampa žiaurūs. Jie praranda užuojautą silpnesniems. Kadangi nejaučia patys, tai nenumano, kaip jaučiasi kiti. Jiems iškyla

pavojus savo teisę į gyvenimą grįsti kitų žmonių sąskaita. Kad jaustųsi stiprūs, kitus jie turi padaryti silpnus.

Dauguma moterų tokį susilpninimą patiria tuomet, kai jas nutildo kitų įžeidžiančios pastabos. Jos jaučia iš tokių žmonių sklindantį priešiškumą. Tai nėra atvira agresija, kuri leistų kovoti. Klastingai užpultos dėl išvaizdos ar gyvenimo būdo, jos tampa tokios silpnos, kad jaučiasi bejėgės ir pasyviai dėl to kenčia. Kovotoja, esanti moteryje, iš pagarbos sau čia turėtų pasipriešinti. Ji gali paklausti: „Kodėl man tai sakai? Kokia yra tikroji problema?" Šis aiškus įvardijimas atkuria kontaktą. Jeigu moteris šio susilpninimo nepriima, o iškelia problemą į santykių lygmenį, ji perima iniciatyvą ir gali prisidėti prie tos problemos sprendimo. Priešišką mąstymą ji gali sušvelninti ir taip pasiekti dialogo. Tačiau tam tikromis aplinkybėmis tokių žmonių ji gali tiesiog vengti. Moteris taip pat gali save apsaugoti sąmoningai suvokdama, kad neprivalo spręsti kitų žmonių emocinių problemų.

Šiandien dauguma moterų savo profesinėje arba visuomeninėje aplinkoje taip pat jaučiasi kovotojos. Jos kovoja dėl pripažinimo, valdžios ir pasisekimo, jos kovoja už teisingesnį pasaulį ir sveikesnes gyvenimo sąlygas. Jos nori atskleisti savo sugebėjimus ir kartu organizuoti visuomeninį gyvenimą. Ilgą laiką moterys negalėjo pasinaudoti šiomis galimybėmis, šiandien jos išsikovojo jas iš naujo. Tačiau jeigu ši kovingoji moters pusė yra dominuojanti, jai iškyla pavojus taip įsitraukti į savo darbą arba užduotį, kad kitos jos moteriškosios savybės lieka nerealizuotos. Šitaip jos emocinė, malonius pojūčius teikianti pusė gali nuskursti ir išmušti ją iš pusiausvyros. Kovotoja yra svarbi moters pusė, tačiau ši negali su ja susitapatinti ir vien tiktai kovoti.

Antraip ji kovos visais frontais ir šitaip praras ryšį su kitomis savo moteriškumo pusėmis.

Vieno savaitgalio seminare moterys kovotojos tema rašė taip: „Aš gyvenau taip intensyviai, man tai kainavo tiek daug jėgų, daugiau to nebenoriu. – Tokia buvau visą gyvenimą. – Ilgainiui man tai darosi per sunku. – Norėčiau tapti kovotoja, turinčia saiką ir tikslą. – Kovoti svarbu, jei jaučiu to būtinybę. – Ilgainiui kovojimas tampa varginantis. Priešingybė kovai man yra kantrybė nepasiduodant. – Gyvenime buvo daug kovų, taip pat ir dėl išgyvenimo. Kartais jaučiuosi pavargusi. – Ginti tiesą ir kovoti verta nuolatos, vis dėlto neprarandant ištvermės. – Kovoti man sunku. Tai kainuoja daug jėgų.“

Klausimas, kaip šios moterys savo kovą suprato. Veikiausiai jos nuolat kovojo prieš kitus, prieš vyrą, kuris nežiūrėjo į jas rimtai, prieš sunkumus, kurie užplūsdavo jas iš išorės. Daugumai atrodė, kad kovojant po kojomis neturėjo tvirto pagrindo. Jos kovojo į visas puses. Tokia kova pareikalauja daug jėgų. Vis dėlto tikra kova gali tapti ir energijos šaltiniu. Jeigu kovoti noriu, tuomet su kova auga ir mano jėgos. Tačiau kaip tokia kova turi atrodyti?

Pirmoji sąlyga – privalau turėti gerą poziciją. Kovoti galiu tik tuomet, kai suvokiu save ir esu radęs savo požiūrį. Antroji sąlyga – kovoti ne prieš kažką konkretų ir net ne prieš visus, bet su kitu. Rungiantis su kitu mano jėgos auga. Jaučiu, kad esu sau vertingas. Aš neleidžiu kitam nurodinėti. Aš priimu kovos iššūkį.

Iš Juditos moterys galėtų pasimokyti, kaip tinkamai kovoti, neprarandant savo energijos. Judita kovoja ne jėga, o savo grožiu. Ji žino, kad jos grožis yra duotas Dievo ir ji

šią dovaną panaudoja kovoje. Jai nereikia lygintis su vyru ir jam įrodinėti, kad turi daugiau jėgos. Čia ji greičiausiai pralaimėtų. Ji kovoja galimybėmis, kurias turi. Ji kovoja, nes jaučia savigarbą. Ji turi tvirtą poziciją. Žino, kas ji yra. Ji neleidžia, kad Holofernas nustatytų kovos sąlygas, bet pati sprendžia, kur nori nakvoti ir ką valgyti. Tuomet ji laukia tinkamos akimirkos, kad galėtų pasinaudoti savo galimybėmis. Bet jei man atrodo, kad kovoti privalau nuolat, tuomet greičiausiai neaiškios yra kovos sąlygos. Kovoju visomis kryptimis. Ir tai iš tiesų vargina.

Į klausimą „Dėl ko tu kovoji?" mano seminaro dalyvės dažnai atsako: „Kovoju dėl to, kad būčiau pastebėta aš ir mano poreikiai. Kovoju už savo darbo įvertinimą šeimoje, už pripažinimą darbe". Ši kova išvargina, nes moterys laukia, kad vertę joms suteiktų kiti. Jos skundžiasi, rezignuoja arba priekaištauja kitiems, bet šie nesupranta, ko jos iš tiesų nori. Jų kova užmaskuota, neatvira. Jos gyvena ne tuo, kokios yra pačios, bet kokią vertę joms priskiria arba iš jų atima kiti.

Nuolat aimanuodama moteris praranda energiją, o jokių permainų neįvyksta. Bet jai reikia kaip tik agresijos jėgos, su kuria ji galėtų prieiti prie kitų ir aiškiai pasakyti, kas jai yra svarbu. Jeigu moteris palaiko savo poreikius ir aiškiai įvardija, kas jai reikalinga, kad pati gerai jaustųsi, ji save gerbia. Kartu ji gerbia ir tai, kas joje yra gyva. Tuomet ji turi jėgų, kurios jai suteikia reikalingą poziciją, kad galėtų kažko sau pasiekti.

Kai gerbiu save, iš savęs pačios gaunu energijos, apie kurią lig šiol nežinojau. Tuomet su savo priešininku galiu grumtis dėl sprendimo, kuris būtų priimtinas abiem.

Aukos laikysena yra negatyvus kovotojos bruožas. Savo agresiją ji rodo ne atvirai, bet prisiimdama aukos, kuri ne-

išdrįsta priešintis, kenčia ir už tai atsakingus daro kitus, vaidmenį. Aukos pozicijoje esančioms moterims iškyla pavojus, kad jas išnaudos kiti arba savo agresiją jos nukreips į pačias save.

Taigi ypač tos moterys, kurioms atrodo, kad jų gyvenimas – vien tik kova, nuo kurios jos yra pavargusios, privalo išmokti teisingai kovoti. Judita parodo būdą, kaip nenuvargindamos savęs jos gali kovoti ne tik už save, bet ir už visą savo tautą.

Pavojus kovotojai slypi tame, kad ji kovoja prieš viską. Mitologijoje šią tamsiąją kovotojos pusę vaizduoja amazonė. Graikų epuose amazonės aprašomos kaip moterų karių tauta. Jos garsėjo savo narsumu ir įkvėpdavo graikų didvyrius kovai. Prieš Troją Pentesilėja kaunasi su Achilu, kuris mirtinai ją sužeidžia. Achilas įsimyli mirštančią amazonę. Šiandien amazonėmis vadiname moteris, kurios vienpusiškai susitapatina su kovotojos archetipu. Dažnai jos būna negailestingos ir atsisakiusios savo jausmų. Priežastis, dėl ko moteris užsideda šarvus ir nuolatos aplink save laido strėles, dažniausiai būna gili trauma. Ji privalo save apsaugoti, kad nebūtų dar kartą taip giliai sužeista. Bet jeigu moteris visiškai susitapatina su šiuo archetipu, ji atskiria save nuo moteriškų savybių ir tampa vienpusiška. Ji kenkia pati sau ir jos aplinka priima ją negatyviai.

Kartą vienas vyras man pasakojo, kad jis buvęs vienos bažnytinės įstaigos komerciniu direktoriumi ir visuomet puikiai sutardavęs su visais savo darbuotojais bei darbuotojomis. Su moterimis jo ryšiai visada buvo geri. Vis dėlto viena kolegė pavertė jo gyvenimą tikru pragaru. Visi jo bandymai išsiaiškinti su ja konfliktus nueidavo perniek. Jis nebegalėjo miegoti. Vyrą visiškai apsėdo nesugebėjimas

normaliai bendrauti su ta moterimi. Jis pradėjo savimi abejoti. Tačiau akivaizdu, kad jis susidūrė su amazone. Ta moteris buvo išsiskyrusi ir nuo to laiko traumą, kurią jai sukėlė sutuoktinis, projektuodavo į visus vyrus, dėl to išvystė jiems tikrą neapykantą.

Su tokia amazone dirbti sunku. Kad moteris nusiimtų šarvus ir sau bei savo sužeidimams galėtų ištarti „taip", reikalinga pasitikėjimo pilna erdvė. Amazonė savo *animus* į save ne integravo, o buvo jo apsėsta. To pasekmė – ji visiškai susitapatina su kovotoja ir išstumia savo moteriškuosius bruožus. Ji nori save padaryti itin kietą bijodama, kad jos moteriškos savybės gali jai kliudyti kovoti.

Aš visų pirma čia atpažįstu mumyse esančią moterį, kuri nežino, kaip jai apsaugoti savo pažeidžiamąją pusę. Tokia būsena mums visoms žinoma. Tada mes, moterys, arba atsitraukiame, arba išleidžiame spyglius, nuo kurių kiti turėtų atšokti. Pirmuoju atveju mes prarandame savo jėgas, antruoju – išeikvojame jas kovai, kuri neveda tikslo link. Kovoti taip pat reiškia rasti sprendimą, antraip kova yra beprasmė. Ji gali mus, moteris, padaryti vienišas, nes kiti tokioje betikslėje kovoje dalyvauti nenori.
Mūsų gyvenimo istorijoje kai kurios pusės yra likę itin jautrios. Dažnai prireikia drąsos ir savęs nugalėjimo, kad pripažintume sau šias žaizdas. Bet jei savo jautrumą vertintume kaip dalį savo gyvybingumo, tuomet galėtume apsaugoti ir save. O save apsaugome aiškiai pasipriešindamos kitiems ir juos sustabdydamos, jeigu jie negerbia to, kas mums yra brangu.

Kovotojos archetipas gali moterį išlaisvinti nuo klaidingų kovos formų. Jis padaro moters galias aiškias ir leidžia joms tekėti ta kryptimi, kur jos tampa palaima žmonėms.

Anselmas: *Kur tu pajutai savyje kovotoją ir kur ji tau padėjo tvarkytis su savo gyvenimu?*

Linda: *Būdama jaunesnė dažnai jaučiau, kad turiu savyje išsiugdyti stipresnę kovotoją. Stengdamasi dėl geresnių gyvenimo sąlygų savo šeimai, tapdavau stipria kovotoja. Tačiau kai kiti mane užpuldavo ir nuvertindavo asmeniškai, dažnai pasijusdavau bejėgė. Dėl savo bejėgiškumo, žinoma, vėliau visuomet susierzindavau, bet toje situacijoje man dažniausiai į galvą neateidavo nieko tinkamo, kaip galėčiau į tai atsikirsti. Tuo metu dar leidau kitiems primesti jų žaidimo taisykles. Bet tai paskatino mane vidinei kovotojai suteikti daugiau galios. Mano atrasta pozicija – gerbti save ten, kur esu pažeidžiama, ir tai, kas man yra brangu. To laikydamasi galiu save apsaugoti ir pasipriešinti tiems, kurie šių dalykų negerbia. Tai nuolatinių pratybų kelias, kuris palaiko mano vidinę kovotoją energingą.*

Lidija – kunigė

Beveik visose antikos religijose ir kultūrose buvo moterų šventikių. Graikams moterys šventikės, ypač Artemidės ir Dionizo kulte, turėjo didelę reikšmę. Romoje egzistavo vestalės, šventosios ugnies saugotojos. Romėnų laikų mistiniuose kultuose moterys buvo itin aktyvios. „Šventike moteris buvo visose tose srityse (gimdymo ir gimimo, mirties, atgimimo, gydymo ir persikeitimo), kuriose ji atlikdavo įšventinimo ritualus“ (Riedel, p. 149).

Germanai turėjo šventikes, kurios buvo atsakingos už gamtos vaisingumą. Taip pat būta šventikių pranašių. Todėl religijos istorijoje šventikė laikoma archetipiniu įvaizdžiu, kuris ir šiandien galėtų suaktyvinti esminę kiekvienos moters savybę: sugebėjimą keisti ir šventosios ugnies prižiūrėjimą bei saugojimą.

Naujasis Testamentas nemini jokios moters kunigės, susijusios su kokia nors tarnyste ar kultu. Tačiau ankstyvoje bažnyčioje buvo daugybė moterų, kurios sekė Jėzumi lygiai taip pat, kaip ir vyrai, bei kurios, bent jau pirmosiose bendruomenėse, vaidino svarbų vaidmenį. Apaštalų darbuose Lukas mums pasakoja apie prekiautoją purpuro drabužiais

Lidiją. Ji buvo kilusi iš Tiatyrų miesto Lidijoje, garsėjusio savo purpuro gaminiais. Akivaizdu, kad Lidija buvo pasiturinti moteris. Ji buvo susikūrusi nuosavą verslą ir tiekė brangiąsias gėrybes į Europą. Taip ji užsidirbo kažkiek turto. Apaštalą Paulių savo dovanomis ji rėmė ir jam būnant Korinte.

Lidija buvo dievobaiminga moteris. „Viešpats atvėrė jos širdį Pauliaus žodžiams" (Apd 16, 14). Ji ir visi jos namiškiai priėmė krikštą ir privertė Paulių bei jo palydovus pasilikti jos namuose. Jos namai tapo namų bažnyčia, Pauliaus misijos palaikymo tašku. Kai Paulius su Silu buvo paleisti iš kalėjimo Filipuose, jie vėl nuėjo pas Lidiją. „Pasimatė su broliais, drąsino juos ir iškeliavo toliau" (Apd 16, 40). Matyt, bendruomenės nariai reguliariai rinkdavosi turtingosios moters namuose, o ji buvo laikoma jų bendruomenės vadove.

Apie Lidiją žinom nedaug. Ji viena iš tų daugelio moterų, kurios ankstyvojoje Bažnyčioje turėjo reikšmingą vaidmenį. Kaip kad diakonė Febė Korinte arba kaip Priska, Marija, Junija, Trifosa ir Julija Romoje, taip pat Evodija bei Sintichė Filipuose. Šios moterys atvėrė savo namus, kad juose rinktųsi bendruomenės. Jos vadovaudavo pamaldoms, kaip ir vyrai. Jos pranašaudavo, melsdavosi, taip pat vadovaudavo Viešpaties vakarienei. Jos padėdavo vargšams ir rūpinosi misionieriais (žr. Weiser, *Die Frau im Umkreis Jezu*, p. 130). Galiausiai moterys turėjo tas pačias vadovavimo bendruomenei funkcijas, kaip ir apaštalai. Jos buvo lygiateisės mokinės. Tiesa, moterys jau greitai buvo nustumtos į šalį. Tiktai gnostikų grupėse jos dar galėdavo lygiateisiškai atlikti tas pareigas, turėjo teisę krikštyti, būti pranašės. Kai kur moterys netgi buvo perėmę ankstyvosios Bažnyčios vyskupų funkciją.

Šiais laikais moters kunigystė nėra susijusi su tarnyste ar kokia nors funkcija. Tai vidinė moters kokybė, atrandanti daugybę išraiškos formų. Jeigu manome, kad mūsų kunigiškoji pusė gali būti išreiškiama tiktai tarnyste, kuri yra suformuota vyrų, tuomet viduje nesame laisvos. Tuomet ši mūsų moteriškoji savybė tampa priklausoma nuo to, ar ją pripažįsta kiti, ar ne. Savo viduje mes priimame šiuos apribojimus ir atsakomybę už savo dvasingąją pusę perleidžiame kitiems. Išorėje kažkas gali keistis tik tada, kai viduje atsirišame nuo mus apribojančių struktūrų. Moteris bet kada gali realizuoti savo kunigiškąją pusę ir tai perduoti kitiems. Lygiai kaip ir motiniška moteris neprivalo būti fizine motina, o karališka moteris – eiti karalienės pareigas, kad galėtų išreikšti šias moteriškąsias galias.

Mums šventikės, kaip šventosios ugnies sergėtojos, paveikslas gražiai atskleidžia moters esmę. Kunigiška moteris rūpinasi šio pasaulio šventąja ugnimi. Ugnis simbolizuoja meilę ir šilumą. Šiame šaltame ir meilės stokojančiame pasaulyje šventikė sergi dieviškosios meilės ugnį. Taip ji atlieka pasauliui svarbią tarnystę. Tai šventa ugnis. Šventa yra tai, kas pasauliui neduota, kam pasaulis neturi galios. Kunigiška moteris jaučia, kas yra šventa. Ji jaučia, kas yra šventa joje pačioje. Ji susijusi su erdve, kuriai pasaulis neturi galios ir kurios negali pasiekti jokie žmonių nuosprendžiai bei pasmerkimai.

Taigi kunigiška moteris įkūnija dvasinį mūsų moterystės aspektą, ji sujungia dangų ir žemę. Ji bando susieti tai, kas žmogiška, su dieviškumu. Savo kasdienėse patirtyse ji ieško gilesnės gyvenimo prasmės. Gestas, fiziškai išreiškiantis tai, kas kunigiška, vaizduojamas taip: dvasininkė abiejomis kojomis tvirtai stovi ant žemės, rankas tiesdama į viršų, į

dieviškumą. Savo kasdienybėje per sielvartą ir nusivylimą, džiaugsmą ir pilnatvę ji ieško to, kas visa tai nukreiptų į kai ką daugiau. Kai atsidūrusios sunkiose situacijose moterys pajunta priėjusios savo galimybių ir jėgų ribą, jos tampa atviros galiai iš viršaus. Jos jaučia, kad ne viską gali išspręsti pačios. Patyrusios savo ribotumą jos būna pasirengusios tikėtis aukštesnių jėgų. Po patirtų baimių toks atsitiesimas į viršų joms vėl suteikia daugiau pasitikėjimo.

Kai kurias moteris, nejaučiančias artumo Bažnyčiai, dažnai spontaniškai patraukia šis kunigiškos moters paveikslas. Jos ilgisi būti į jį panašios.

Dažnai moterys patiria sunkius išgyvenimus, kuriems ištverti reikalinga vidinė kunigė. Tai yra jų stiprybė, iškelianti jas aukščiau skausmingos patirties. Viena moteris pasakojo, kad lig šiol negalinti įvardyti, kas jai anuomet, būnant dar vaikui, padėjo. Tačiau atradusi savyje ryšį su kunigės paveikslu ji suprato, kad būtent tai ir buvo ne kartą jai padėjusi jos vidinė jėga.

Kunigiška moteris yra dvasinė vadovė ir palydėtoja. Tai vidinė jėga, iš kurios pati gali gyventi ir kurią nori perduoti kitiems. Ji norėtų kitą pakelti ir paguosti, skleisti gailestingumą. Ji moka žmonių raiškoje įžvelgti daugiau nei tai, kas matoma paviršiuje. Ji jaučia vidinius jų sunkumus. Kunigiška moteris stengiasi atrasti ir sudėtingo šalia esančio žmogaus dieviškumą. Ji sprendžia apie jį ne tik pagal tai, ką mato, bet jaučia jame kažką daugiau, tai, kas jame yra šventa.

Kunigiška moters pusė atsiskleidžia ir per tai, kad patyrusi sielvartą, nusivylimus bei neviltį ji ir vėl gali tikėti ir tame tikėjime surasti jėgų atsitiesti.

Ta pati kunigiškoji moters savybė leidžia jai pajusti, kada ateina laikas pasitraukti į vidinę savo erdvę, kuri jai yra šventa. Kunigiška moteris trokšta nuolatos gyventi iš gilesnės versmės.

Jeigu moteris negali realizuoti savo kunigiško talento, tuomet pasitenkinimo ieško išorėje. Tada jos gyvenimo prasmė labiausiai gali būti susijusi su tuo, kur ji norėtų praleisti ateinančias atostogas, kokių naujų drabužių jai žūtbūt reikia įsigyti ar kokiame restorane galima skaniausiai pavalgyti. Negatyvioji kunigiškos moters pusė pasirodo tuomet, kai ji praranda ryšį su žeme ir siekia tiktai šviesos, jeigu ji tampa šventeiviška ir nebemato savo tamsiųjų pusių.

Kunigiška moteris žmonių gyvenime pastebi Dievo ženklus ir juos jiems parodo. Moterys turi ypatingą savybę surasti žmoguje Dievo pėdsakus ir juos aiškinti. Kiekviename žmoguje jos mato dievišką sėklą.

Anksčiau šventikės buvo perėmusios ir terapeučių vaidmenį. Jos atlikdavo gydymo ritualus. Svarbų vaidmenį jos vaidino ir daugelyje prausimo ritualų. Visos moterys iš prigimties turi ypatingą sugebėjimą pajusti žmonių sužeidimus. Jos išmano gydančiuosius ritualus, kuriais pagydo žmonių žaizdas. Vidinė kunigė žino, kad kiekviename ligonyje yra nesuiręs ir sveikas branduolys. Giliausias kiekvieno žmogaus pagrindas yra dieviškumas. Jeigu ir savo ligoje atrandu dieviškumą, ta liga nebetenka savo griaunamosios galios. Ji man tampa keliu į dieviškąjį branduolį. Šie gydymo būdai, kuriuos naudoja kunigiškoji moteris, visuomet įtraukia dvasinę dimensiją. Jie veda žmones jų dieviškojo branduolio link.

Be to, ankstyvaisiais laikais šventikės visuomet rūpinosi ir vaisingumu bei pranašavimu (žr. Neumann, p. 273). Moteris žino vaisingumo svarbą. Tačiau šventikei visada rūpi ne tik

biologinis vaisingumas, bet ir dvasinis. Žmogui priklauso duoti vaisių. Erikas Eriksonas kalba apie „žmogaus gebėjimą gimdyti“. Kiekvienas žmogus privalo turėti galimybę pažvelgti atgal į tai, kas buvo per jį sukurta. Šventikė ugdo vaisingumą. Teilhard‘as de Chardinas šį moters bruožą patyrė per visą gyvenimą trukusią draugystę su trimis moterimis. Moteris jam buvo jo darbo įkvėpimas.

Iš tikrųjų daugeliui vyrų jų moteris yra *femme inspiratrice*, moteris įkvėpėja. Ji skatina jų kūrybingumą. Ji palaiko jų gyvenimą.

Vienuose kursuose moterys mąstė apie kunigę ir daugelyje savo gyvenimo sričių iš naujo ją atrasdavo. Apie ją moterys rašė: „Dvasininkė yra Dievo ir žmonių tarpininkė... padeda žmonėms artėti prie Dievo...norėčiau turėti tokią užduotį. – Norėčiau savo vaikus supažindinti su tikėjimu, kad tai būtų dalis mūsų šeimos gyvenimo. – Dvasininkė gali padėti kitiems žmonėms atrasti save ir Dievą, kad jie galėtų geriau tvarkyti savo gyvenimą. Dvasininkė gali gydyti. Ji yra atradusi vidinę ramybę ir iš šitos laisvės gali duoti kitiems – to norėčiau ir aš! – Ji yra manyje, tačiau dar ne tokia tvirta išorėje. – Giliausias pasitikėjimas gyvenimu. – Didelė, laisva, tuščia erdvė – ar tai galiu būti aš? – Esam pirmieji „dvasininkai“ savo vaikų gyvenime, mes skelbiame tikėjimą. – Būti besiliejančiu meilės ir džiaugsmo indu, sujungti dangų ir žemę, leisti per save į pasaulį tekėti meilei ir džiaugsmui. Kaip būdą ar kelią tam išreikšti rinktis sakralinį šokį. – Per krikštą kiekviena iš mūsų yra patepta – kaip Biblijoje buvo patepti kunigai, karaliai ir pranašai.“

Dvasininkę būtų galima aprašyti ir kaip besikeičiančiąją. Tai, ką matome kaip Marijos egzistencijos paslaptį, turi kiekviena kunigiška moteris. Moterys žino virsmo paslaptį.

Joms pažįstama gimtis ir mirtis. Visi virsmai įvyksta per mirtį ir gimimą. Kunigiškoji pusė leidžia moteriai pajausti, kad žmogus negali įsikurti ant to, ką jau yra pasiekęs. Augimas vyksta ir toliau, per mirtį bei atsinaujinimą. Kas nori išlikti gyvybingas, privalo keistis. Švęsdamas Eucharistiją kunigas pakeičia duoną ir vyną į Jėzaus kūną ir kraują. Kunigiška moteris perkeičia kasdienybę, kad ji taptų pralaidi dieviškumui ir tam, kas svarbiausia. Dievas nori būti visame, ką mes darome. Viskas gali virsti mylinčio ir gydančio Dievo artumo bei Jo perkeičiančios jėgos atvaizdu.

Anselmas: *Kokia tavo patirtis su tavo pačios kunigiškąja puse?*

Linda: *Savo kunigiškąją pusę įsisąmoninau tik prieš keletą metų. Anksčiau ją labiau užgniauždavau, nes manyje dar buvo daug maišto prieš kai kuriuos dalykus Bažnyčioje. Todėl apie manyje esančią kunigišką moterį nenorėjau daug žinoti. Bet kartu aš niekada ir nebuvau radusi tinkamo paveikslo, kuris man būtų parodęs, kas ta kunigiška galia manyje galėtų būti. Tačiau sunkiose situacijose aiškiai jusdavau, kad ji manyje yra ir teikia stiprybės. Pažįstu ir jos tamsiąsias puses savyje bei norėčiau jų atžvilgiu išlikti atidi.*

Marija Magdalietė – aistringai mylinčioji

Moterys ilgisi ne tiktai meilės, kurią gauna. Pasaulinėje literatūroje jos vaizduojamos ir kaip didžiai mylinčios moterys. Rusų rašytojas Dostojevskis savo romane „Nusikaltimas ir bausmė" kaip karštai mylinčią moterį aprašo Sonią. Ji įstengia užkietėjusį žudiką prikelti iš mirties. Jos meilė suminkština akmenį. Neprieinamą žudiką meilė paverčia žmogumi. Poetai nuolatos apdainuodavo moteris, kurios savo meile užburia žmones ir prikelia juos gyvenimui.

Evangelija kaip tokią karštai mylinčią moterį vaizduoja Mariją Magdalietę. Daugeliui moterų patinka ši aistringa ir mokanti mylėti moteris. Ji yra Jėzaus draugė. Bažnytinė tradicija dažnai ją tapatina su nusidėjėle iš Luko evangelijos. Moterys tam priešinasi. Šiame sutapatinime jos užuodžia tipišką Bažnyčios vyrų moralizavimą.

Mes čia apsiribosime tuo, kaip Marija Magdalietė vaizduojama Luko ir Jono Evangelijose. Lukas ją mini kaip pirmąją moterį, lydinčią Jėzų jo kelyje. Ji buvo stipri moteris ir labai artima Jėzui. Lukas kalba, kad iš jos išėję septyni demonai (žr. Lk 8, 2). Jėzus išvadavo ją nuo tų demonų, nuo jos vidinio susiskaldymo ir susvetimėjimo.

Jis atvedė ją prie jos tikrosios meilės galios. Todėl Marija norėjo pasilikti jo artumoje. Jėzus grąžino jai savigarbą ir pusiausvyrą. Taip ji galėjo mylėti. Ji mylėjo Jėzų naujai pažadinta meilės jėga.

Evangelistas Jonas pasakoja, kaip Marija Magdalietė pirmoji atsikelia ankstų rytą ir bėga prie kapo. Jai pirmajai lemta išvysti Prisikėlusįjį. Kaip sako Augustinas, ji tampa *apostola apostolorum* – apaštalų apaštalė. Sceną, kurioje Marija leidžiasi į kelią prie kapo ir sutinka Prisikėlusįjį, evangelistas Jonas pavaizduoja kaip meilės istoriją. Kartu jis remiasi Giesmių giesmės, didžiosios Senojo Testamento Meilės giesmės, tekstais. Giesmių giesmė aprašo meilę tarp vyro ir moters, ne santuokinę meilę, bet meilę tarp dviejų įsimylėjėlių. Jie mėgaujasi savo meile ir dėkoja Dievui už nuostabią dovaną, kurią davė žmogui, už meilės dovaną, užburiančią mylimuosius: „Tu sužavėjai mano širdį, mano sese sužadėtine! Sužavėjai mano širdį vienu savo akių žvilgsniu, vienu savo karolių brangakmeniu“ (Gg 4, 9).

Evangelistas Jonas pirmiausiai remiasi trečiuoju Giesmių giesmės skyriumi, kuris kalba: „Savo guoly per naktis ieškojau to, kurį myli mano širdis; ieškojau, bet jo neradau“ (Gg 3, 1). Taip ir Marija Magdalietė dar neišaušus pakyla ankstų rytą ieškoti to, kurį myli jos siela. Tris kartus sužadėtinė Giesmių giesmėje kalba apie tą, kurį ji myli. Marija Magdalietė tris kartus klausia: „Paėmė Viešpatį iš kapo, ir mes nežinome, kur jį padėjo“ (Jn 20, 2). Antrą kartą to paties ji klausia angelų, esančių kape. Tačiau dabar ji kalba apie „mano Viešpatį“, kuris iš jos buvo paimtas (Jn 20, 13). Trečiąjį kartą ji kreipiasi į sodininką: „Gerbiamasis! Jei tamsta jį išnešei, pasakyk man, kur padėjai. Aš jį pasiimsiu“ (Jn 20, 15).

Kai Jėzus kreipiasi į ją vardu, Marija atsigręžia ir sušunka: „Rabuni!“, „Mano mokytojau“. Jėzus yra jos asmeninis mokytojas. Girdėdama savo vardą ir kokiu balsu Jėzus jį ištaria, Marija jaučia Jėzaus meilę jai. Jos širdis giliai sujaudinta. Užtenka išgirsto vardo, kad visa jos meilė, skirta Jėzui, taptų gyva. Ji apkabina ir mėgina jį sulaikyti, kaip ir sužadėtinė Giesmių giesmėje: „Tvirtai jį apkabinau ir nepaleidau, kol neįsivedžiau į savo motinos namus“ (Gg 3, 4). Sužadėtinė prašo Jeruzalės dukterų: „nebudinkite, nežadinkite meilės, kol ji pati nepabus!“ (Gg 3, 5). Tačiau Jėzus ragina Mariją jo nelaikyti: „Aš dar neįžengiau pas Tėvą“ (Jn 20, 17). Marija patiria savo meilės perkeitimą. Ji negali Jėzaus sulaikyti savo meilėje. Ji privalo jį paleisti. Jis priklauso Tėvui.

Jei skaitytumėm Marijos Magdalietės istoriją prisimindami Giesmių giesmę, tuomet galėtume įsivaizduoti, kokia buvo jos meilė. Giesmių giesmė šlovina meilę, nepaisydama moralės normų. Tai laisva meilė tarp sužadėtinės ir sužadėtinio. Ji aprašoma nuostabiausiom alegorijom: „Kokia graži tavo meilė, mano sesuo sužadėtine! Tavo meilė saldesnė už vyną, o tepalai kvapesni už visus kvepalus! Tavo lūpos, sužadėtine, laša medumi, medus ir pienas po tavo liežuviu, o tavo drabužiai kvepia Libano dvelksmu. Mano sesuo sužadėtinė yra uždaras sodas. Uždaras sodas, užantspauduotas šaltinis“ (Gg 4, 10-12).

Akivaizdu, kad tokią meilę Marija patyrė Jėzui. Savo Prisikėlimo istorijoje Jonas patvirtina pagrindinę Giesmių giesmės mintį apie meilę, kuri yra stipresnė už mirtį: „Juk meilė stipri kaip mirtis, aistra nuožmi kaip Šeolas. Jos kaitra kaip ugnies kaitra, nenumaldoma liepsna. Giliausi vandenys negali užgesinti meilės, nei potvyniai jos paskandinti“ (Gg 8, 6).

Jėzaus prisikėlimas parodo, kad meilės, kuri siejo Jėzų ir Mariją Magdalietę, negali sunaikinti netgi mirtis. Tokia meilė pergyvena mirtį. Mirtis ją tik pakeičia. Ši meilė nelaiko tvirtai įsikibusi, ši meilė paleidžia; tai meilė, kuri supranta kito žmogaus paslaptį. Kitame žmoguje yra kažkas, kas visuomet priklausys ne mylimajam, o Dievui – tai paslaptis, į kurią brautis negalima.

Jonas savo evangelijoje rašo apie mokinį, kurį Jėzus mylėjo. Išgirdęs Marijos Magdalenos žinią jis bėga prie tuščio kapo. Apie jį sakoma: „Jis pamatė ir įtikėjo“ (Jn 20, 8). Tačiau mylintis vyras namo grįžta vienas. O Marija Magdalietė yra pagerbta, nes jai leista sutikti Prisikėlusįjį ir netgi jį paliesti.

Mariją pas Jėzų skubina aistringa meilė. Tai rodo ir jos atkaklumas, kai ji tris kartus teiraujasi Viešpaties, kuris buvo iš jos paimtas. Jos aistra matoma ir per liejamas ašaras. Ji visu kūnu išreiškia savo meilę Jėzui.

Marijos Magdalietės aistringą meilę tradiciškai stengiamasi parodyti tapatinant ją su nusidėjėle iš Luko 7 skyriaus. Egzegezės požiūriu tai, be abejonės, nėra teisinga. Šis sutapatinimas kelia pavojų apskritai moterį prilyginti nusidėjėlei ir suvedžiotojai. Šiandien moterys teisėtai tam priešinasi. Tačiau šie pasakojimai nėra vien tik patriarchalinio pobūdžio. Už jų visuomet yra platesnis horizontas. Jeigu į juos žiūrėtume platesniame kontekste, tuomet turėtume visai pozityvią ištarmę:

Lukas nemoralizuoja pasakodamas apie nusidėjėlę. Nusidėjėle Mariją laiko fariziejai, tačiau Lukas ją vaizduoja kaip aistringai mylinčią moterį, kuri taip yra Jėzaus paliesta, kad nugali visas socialines kliūtis ir suranda būdą patekti į kviestinius pietus fariziejaus namuose. Ji nekreipia dėmesio į neigiamas žmonių nuostatas, bet seka savo širdies balsu.

Jėzus leidžia, kad jį paliestų jos ašaromis ir kvapiaisiais aliejais reiškiama meilė. Jis giria moterį, „nes ji labai pamilo“ (Lk 7, 47). Pasakojimas vaizduoja Mariją Magdalietę kaip nušvitusią ir kitus nušviečiančią moterį. Ji tampa veiksmingiausia Gerosios Naujienos pamokslininkė. Jai kalbant apie Jėzų visi žmonės „stebėjosi jos veido grožiu ir kalbos saldumu. Nenuostabu, kad tos lūpos, apibėrusios mūsų Viešpaties kojas tokiais saldžiais ir nuoširdžiais bučiniais, geriau nei kiti galėjo skelbti Dievo žodį“ (Jacobus de Voragine, p. 473).

Jeigu aiškintume pasakojimą remdamiesi gilumine psichologija, tai jis Mariją Magdalietę vaizduoja kaip aistringai mylinčią moterį. Ji myli visu kūnu. Nuodėmė – tai pirmiausiai nusižengimas ne įstatymui, bet gyvenimui. Pasak pasakojimo, iš pradžių Marijos meilė tikslo nepasiekia. Bet kadangi aistra jos neapleidžia, Jėzaus asmenyje ji galiausiai suranda tą, kurį taip aistringai galėjo mylėti. Meilė ją taip perkeitė, kad visas jos kūnas skleidė Dievo šviesą ir grožį. Marija Magdalietė, kaip nušvitusioji moteris, yra didžioji mistikė. Ji kasdien angelų keliama į dangų. Tai kontempliacijos, kurią ji lavina, reginys. Savo maldoje ji yra visiškai pas Dievą ir jau patiria dangų.

Marija Magdalietė taip pat patyrė ir iškentėjo sielvartą. Kaip tik tai jai padėjo atrasti meilę, kuri tapo stipresnė nei ligi šiol. Net Jėzaus mirtis negali iš jos tos meilės išplėšti. Kupina aistros ir po Jėzaus mirties ji ieško to, kurį myli jos siela. Ji lieja ašaras ir reiškia stiprius jausmus. Ji įsikimba į Jėzų vos tik jį pažinusi. Už jos aistringą meilę atlyginama. Ji gali išvysti ir paliesti Prisikėlusįjį. Ji tampa pirmąja Prisikėlimo skelbėja. Prisikėlimas jai yra meilės pergalė prieš mirtį. Marijos aistringa meilė Jėzui yra perkeičiama per mirtį ir

Prisikėlimą. Bet jėga joje išlieka, mylėdama ji yra stipri.

Istorijos nuolat žmonėms iškeldavo Marijos Magdalietės figūrą. Šiandien iš naujo susidomėta šia didžia moterimi. Apie ją prirašyta daugybė romanų, kuriuose ji vaizduojama kaip Jėzaus mokinė, tačiau dažnai ir kaip jo mylimoji. Matyt, Marijos paveiksle autorės mato tą aistringai mylinčią moterį, kuri pažadina jų pačių meilės, stipresnės už mirtį, ilgesį.

Arabų poetas Kahlilis Gibranas tai pat rašo apie šią aistringą meilę, kurią Marija Magdalietė jautė Jėzui:

> *Jis pažvelgė į mane ir tarė: Ramybė tau, Miriam. Kai jis į mane kreipė savo balsą, gyvenimas prabilo į mirtį. Nes žinok, mano drauge, aš buvau mirusi. Buvau moteris, atsiskyrusi nuo savo sielos. Gyvenau atsiskyrusi nuo savojo „Aš", kurį dabar regi priešais save. Priklausiau visiems vyrams ir kartu nė vienam. Vadino mane paleistuve ir moterimi, apsėsta septynių demonų. Buvau prakeikinėjama ir geidžiama. Tačiau kai jis ryto aušros žvilgsniu pažvelgė į manąsias akis, nušvito visos mano nakties žvaigždės ir aš tapau Miriam, paprasčiausiai Miriam, moterimi, kuri pasauliui buvo prapuolusi, kuri jį pažino ir kuri vėl save atrado naujoje žemėje.*
>
> *Aš tariau jam: ateik į mano namus ir pasidalink su manimi duona ir vynu! Jis paklausė: Kodėl kvieti mane būti tavo svečiu? Bet aš jo tik prašiau: Ateik į mano namus!*
>
> *Viskas, kas buvo manyje iš dangaus ir žemės, šaukėsi jo. Jis pažvelgė į mane ir jo akių vidudienis ilsėjosi ant manęs. Jis kalbėjo: Tu, Miriam, turi daug meilužių, tačiau tik aš vienas tave myliu. Kiti vyrai tave mylėdami*

ieško savęs. Aš tave myliu dėl tavęs. Kiti tavyje mato grožį, kuris praeis greičiau nei jų metai. O aš tavyje matau grožį, kuris niekuomet nenuvys. Net sulaukus savo metų rudens tau nereikės bijoti pažvelgti į veidrodį, nes tavo grožis nebus paniekintas. Aš vienintelis myliu, kas tavyje yra ir kas yra nematoma.

Jis pažvelgė į mane ir tarė šypsodamasis: Visi vyrai myli tave dėl savęs. Tačiau aš tave myliu dėl tavęs. Ir pasišalino. Tačiau nė vienas vyras dar nėra taip žengęs kaip jis. Ar tai buvo ryto dvelksmas, gimęs mano sode ir traukęs Rytų link, o gal tai buvo audra, sukrėtusi viską lig pagrindų. Aš nežinau. Bet tądien saulėtekis Jo akyse nukovė drakoną, tūnojusį manyje. Tapau moterimi, tapau Miriam, Miriam iš Magdalos.

Kahlil Gibran, „Jėzus, žmogaus sūnus"

Susitikusi su Jėzumi Marija Magdalietė patiria kupiną meilės priėmimą. Jėzus nieko iš jos nereikalauja, jis nekelia jai jokių sąlygų ir nesiruošia jos savintis, jis myli ją tokią, kokia ji yra. Marija patiria meilę, todėl gali mylėti ir tai, kas yra joje. Tai ją išlaisvina. Ji tampa laisva nuo baimės būti nepakankamai mylima. Tai jai padeda išsivaduoti nuo kančių ir suprasti, kokia meile ji gali mylėti pati. Ji gali paleisti tai, ką turi savyje, ir su meile priimti kitus žmones. Ji gali aistringai mylėti.

Sakinys „Aš vienintelis myliu, kas tavyje yra ir kas yra nematoma" išreiškia tai, ką moterys sieja su meile. Paklaustos, kada jos jaučiasi mylimos, kai kurios moterys atsakė: kai kas nors iš tiesų jas pastebi, kai pažvelgia į jų sielą ir supranta, kas jos yra arba kaip jos tuo metu jaučiasi. Tada jos dažniausiai būna taip sujaudintos, kad gali pravirkti. Jos jaučia, kad kažkas joms padėjo atrasti save, savo giliausią

troškimą ir savo stiprybę. Tuomet jos jaučiasi pakviestos mylėti tai, kas jose yra ir ko jos lig šiol nematė, nepriėmė.

Kiekviena iš mūsų turi gilų troškimą būti mylima ir pati mylėti. Tačiau kad tikrai galėtume mylėti kitą žmogų, pirmiausia turime mylėti save. Tai reiškia puoselėti nuoširdų domėjimąsi savimi bei gyventi rūpinantis savimi. Tai reiškia priimti savo jausmus, savo ypatumus, viską, kas mus daro gyvybingas. Dauguma moterų mano seminaruose pasakoja, kad į jų jausmus kažkada buvo sureaguota ne taip, kaip joms to būtų reikėję. Čia mums ypač reikalinga meilė sau, kuri neklausinėtų, ko jai būtų reikėję vakar, bet pati nuspręstų, kaip nori gyventi ir ką išreikšti šiandien. Toks pavyzdys: viena moteris metų metus kentėjo dėl nemeilės, kurią patyrė dar vaikystėje, kol vieną dieną nusprendė – gana. Ji norėjo pradėti priimti save tokią, kokia ji buvo, ir sąmoningai atkreipti dėmesį į daugelį mažų meilės ženklų, kuriuos gaudavo iš kitų žmonių. Šitaip ji pajuto, kiek daug jai buvo parodyta meilės. Tai ją labai palietė, ji jautėsi mylima.

Dažnai mano seminaruose moterys suvokia, kad pirmiausia jos privalo mylėti pačios save. Jos jaučia, ką savyje vertina, ko nemėgsta ir negali priimti. Savo savybes, kurios vaikystėje buvo vertinamos negatyviai, dabar jos vertina pačios. Kartais jų abejojimas savimi, pavydas, nekantrumas ar koks nors nesugebėjimas joms atrodo tokie nepriimtini. Bet priimti reiškia su meile pažvelgti į save ir į tai, kas mums atrodo kaip trūkumas, bei atpažinti tame paslėptas savo dovanas. Tai gali būti ilgas kelias, kuriame mes kaskart iš naujo privalėsime apsispręsti save mylėti.

Kas eina meilės keliu, žino, kaip kartais sunku išlaikyti meilę, laisvą nuo pretenzijų į nuosavybę ir nuo pagundos kontroliuoti kitus. Mokytis tokios meilės, kuri skatintų gyvenimą

ir jam tarnautų, tai užduotis, trunkanti visą gyvenimą. Nors kiekviena moteris trokšta meilės, bet daugumai sunku mylėti pačioms save, mylėti savo kūną, priimti savo stipriąsias puses ir silpnybes, palankiai priimti viską, ką jos turi. Dauguma moterų myli vyrą ar moterį tam, kad pačios būtų mylimos. Tačiau jeigu jos nemyli savęs, jų meilė taps nepasotinama ir dažnai kankinanti kitus.

Mes, moterys, dažnai manom, kad mylim besąlygiškai, bet iš tiesų šalia mūsų meilės yra ištisa virtinė sąlygų. Štai jeigu mūsų partneris, vaikas ar mūsų tėvai būtų kitokie, galėtumėm juos mylėti labiau. Mūsų žvilgsnis nukreiptas daugiau į tai, ko kitam trūksta, ir nebematome to, kas yra. Nesugebam kitam leisti tiesiog būti, bet turim daugybę lūkesčių, koks turėtų būti kitas žmogus. Nuolat nurodom, ko jis nepadarė, verčiame jį jaustis menką, perkeliame į jį asmeninę savo problemą.

Kaip tik ten, kur kitas kažko nepadarė, moteris gali paspartinti savo pačios augimą. Žvelgdama į save ji gali įgyvendinti tai, kas jai yra reikalinga.

Mumyse esanti mylinčioji gali kitą žmogų priimti tokį, koks jis yra. Ji nori iš jo išvilioti tai, kas jame yra gero, kas leistų jam augti. Kaip mylinčios, mes kreipiame žvilgsnį labiau į kito žmogaus asmenybės visumą, o ne į trūkumus. Mylinčioji pusė mumyse nutyli, jeigu kitas padaro klaidą ir tą klaidą pats supranta. Ji nebaksnoja į žmogaus klaidas, bet leidžia jam bręsti savu būdu.

Būti mylinčiai taip pat reiškia būti ištikimai sau bei į kitą žvelgti iš savo asmeninės pozicijos. Vidinė mūsų mylinčioji kitam žmogui pasako, ko reikia jai, ir sykiu išklauso, ko reikia jam. Ji tai sujungia taip, kad abu gali su tuo gyventi. Kažkuo dalytis su kitu, dalytis savimi ir būti kito žmogaus gyvenimo dalininke yra meilės išraiška. Būti mylinčiai reiškia tiesiog būti šalia.

Mylinti moteris visuomet myli gyvenimą. Išgyvenusios netektį arba ligą ar ilgai savyje slopinusios jausmus, praėjus sunkiam gyvenimo laikotarpiui dažnai ištariame: „Noriu tiesiog gyventi". Šią akimirką mes mylime savo gyvenimą ir viską, kas mumyse yra gyva. Viena 70-metė moteris paliko man didelį įspūdį papasakojusi, kaip po turėtų sveikatos problemų dabar ji tiesiog dėkinga už tai, ką jai duoda gyvenimas. Iš meilės gyvenimui ji apsisprendė: „Aš noriu savo gyvenimą švęsti ir tai darysiu kiekvieną dieną". Ji visada sugalvoja kažką naujo, net jei tai smulkmena, kas jos dieną išskiria iš rutinos ir kuo ji gali džiaugtis. Ji žino, kas yra sielvartas, bet paverčia jį meile. Ji myli gyvenimą, aistringai myli.

Moters emocionalumas dažnai padeda jai lengviau nei vyrui intensyviai išreikšti meilę gyvenimui, artimiesiems, vaikams, nepažįstamam žmogui ar gamtai. Ji gali su meile žvelgti į tai, kas jai brangu, ir meilę išreikšti taip, kad ją gali pajusti ir kiti. Meilė – tai jausmas, kuris gyvenimui ir viskam, kas gyva, sako „taip". Moteris su meile gali žvelgti į medį, su meile į save priimti saulės šilumą ar kieno nors palankumo gestą. Ji atsiveria gyvenimo ir meilės dovanai. Ir tai, kas joje teka, moteris nori perduoti kitiems, nes ji gali aistringai mylėti.

Mylinti moteris prisileidžia arti ir savoje erdvėje leidžia skleistis. Artumoje su kitais jaučiame ryšį, galime atsiverti, pasirodyti, kokie esam, galime nebijoti kristi. Artumoje jaučiame bendrumą su kitais, patiriame susitikimą. Jeigu skundžiamės, kad esame nepakankamai su kitais artimi, vadinasi, iš kitų norime to, ką pirmiausiai turime atrasti savyje. Tai klausimas mums: „Ar esam artimos pačios sau? Ar turime ryšį su savo jausmais ir poreikiais, troškimais ir baimėmis?

Ar jaučiame save?" Mes ieškome ne išorinės artumos, bet vidinės. Kiek artimos esam sau, tiek suartėjame ir su kitais.

Tačiau mums žinomas ne tik artumos troškimas, bet ir per didelio artumo baimė. Tada atsiranda jausmas, kad nepakankamai atsiribojame, nepakankamai galim išreikšti tai, kas yra mūsų. Kartais būdami artimi su kitais bijome, jog šie gali pastebėti mūsų didžiausią skausmą arba ilgesį, kurį norėtumėm nuslėpti net patys nuo savęs. Mūsų vidinė mylinčioji jaučia, kiek artumo jai reikia, kur norėtų atsiverti, o kur jai reikalingas atsiribojimas ir savisauga. Ji rūpinasi savimi, ji yra artima sau. Vidinė mūsų mylinčioji suteikia erdvės sau, savo asmeniniam augimui. Šią erdvę ji palieka ir kitiems, ir tai išlaiko jos meilę gyvybingą.

Būti mylinčiai reiškia būti kantriai – kantrybėje yra pasitikėjimas, kad vyksta augimas. Dažnai moterys būna nekantrios savo vyrams. Jeigu pačios yra ėjusios intensyviu formavimosi keliu, tai nori ir savo vyrams išaiškinti, kad šie pradėtų tokį procesą. Santykiuose jos trokšta daugiau pasidalijimo, daugiau vienodos patirties. Tačiau vyrui nėra tokio poreikio dalytis savo jausmų pasauliu, kaip tą daro moteris, jis daug ką apmąsto savyje. Vyrą į tokį brendimo kelią labiau gali pastūmėti liga arba kita didelė permaina jo gyvenime. Čia moterims reikėtų mylinčiosios, kuri leistų vyrui tiesiog būti ir duotų laiko, kurio jam reikia. Joms taip pat reikalingas pasitikėjimas, kad vyras jas vertina ir nori augti kartu su jomis. Bet jeigu moteris yra per daug reikalaujanti, tuomet jis greičiau užsisklęs savyje. Vyras eina savo keliu kitaip nei moteris. Mylinčioji tuo pasitiki ir palieka tam laiko.

Moteris yra mylinti pirmiausia tuomet, kai ji gali atleisti. Atleidimą lemia ne protas, tam ji privalo prisileisti savo jausmus – pyktį, nusivylimą, turi juos išgyventi, kad kada

nors vėl atsivertų iš naujo. Moteris turi pranokti save, kad vėl galėtų priimti kitą. Tam gali padėti prisiminimai, kai jai pačiai buvo atleista. Meilę, patirtą iš kitų, ji gali perduoti toliau.

Mylėti reiškia atsiduoti, sugebėti paleisti save, pasileisti kristi. Tačiau mylėti nereiškia pasiaukoti. Kartais dėl kitų besiaukojanti meilė palieka kartų skonį. Čia auka dažnai tampa kaltininke. Aš aukojuosi dėl kito, kad jį įpareigočiau. Kas aukojasi dėl kito žmogaus, tam būna sunku jį paleisti. Jėzus atsidavė numirdamas už mus. Jo auka buvo teisinga. Tačiau kai patys lyginamės su jo auka, dažnai pervertiname savo jėgas. Arba, kaip sako C. G. Jungas, mes susitapatiname su archetipiniu aukos įvaizdžiu ir nematome agresyvumo komponentų, slypinčių mūsų aukoje.

Negatyvi mylinčiosios pusė pasirodo tada, kai ji tampa grobikiška, kai nori per didelės artumos ir nebepalieka erdvės, kurios reikia kiekvienam, kad jis galėtų skleistis. Taip pat moters meilė lieka nesubrendusi, kai ji iš kitų tos meilės maldauja.

Brandi meilė atsiduoda kitam. Lygiai taip pat ji pripažįsta ribas, kai kitas žmogus tos meilės priimti negali, kai ją nepakankamai vertina arba kito meilės poreikis yra nepasotinamas. Būna vyrų, kurie lieka su infantiliu, niekad nepasotinamu meilės poreikiu. Tuomet moteriai yra tikras iššūkis neleisti, kad kito vaikiškas motiniškos meilės poreikis ją išsiurbtų, ir sykiu išlikti mylinčiai. Mylinti moteris neleidžia iš jos atimti meilės sau ir meilės gyvenimui. Mylėdama ji jaučia savąją vertę ir nesileidžia, kad kitas asmuo primestų jai gyvenimo modelį. Ji neleidžia, kad kito nesugebėjimas mylėti atimtų meilę ir iš jos.

Per Marijos Magdalietės paveikslą išryškėja mūsų meilės ilgesys ir mūsų galia mylėti. Tai paveikslas, kuris mums gali padėti atsitiesti, kad galėtume ir toliau mylėti.

***Anselmas**: Koks, tavo nuomone, yra svarbiausias mylinčios moters bruožas? Kuo tave labiausiai žavi Marija Magdalietė?*

***Linda**: Man svarbiausias bruožas yra nusiteikimas priimti save pačią, kad turėčiau jėgų mylėti. Taip pat nepaliaujamas darbas su savimi, troškimas tobulėti kaip meilės ženklas. Pasitikėjimu suteikti erdvės kitiems – man irgi yra svarbi meilės dalis.*

Labiausiai mane žavi Marijos Magdalietės išgijimo momentas. Sutikusi Jėzų ji patiria, ką reiškia būti priimtai su meile. Ji patiria meilę, kuri ją pagydo. Taip yra dar ir šiandien. Meilė – tai jausmas, kad esi priimtas, ji mumyse kažką išgydo ir leidžia mylėti stipriau nei prieš tai.

Marija – besikeičiančioji

Erichas Neumannas, remdamasis Jungo psichologija, aprašė besikeičiančios moters archetipą. Nuo seniausių laikų moteris yra susijusi su keitimosi fenomenu – gimimu ir mirtimi, leidimu augti ir savęs keitimu. Motinos skreitas, kuriame užauga vaikas ir kur prabėga skirtingos jo vystymosi stadijos, senovėje buvo suvokiamas kaip indas, kuriame vyksta kaita. Tai, ką archetipiniai kitimo ir pasikeitimo vaizdiniai reiškė anksčiau, galioja moterims ir šiandien: jų gyvenime vyksta permainos. Šalia jų keičiasi vaikai. Moterys dažnai turi ypač stiprų besikeičiančių procesų šeimoje ir visuomenėje pajautimą. Keldamos klausimus jos dažnai ir pradeda pasikeitimus.

Besikeičiančios moters prototipas Biblijoje yra Marija. Daugeliui moterų Marija yra figūra, padedanti joms priimti savo, kaip moters, tapatybę ir džiaugtis moteriškumu. Mano motina ir tetos sveikai garbino Mariją. Kai jos giedodavo giesmes Marijai, galėdavai pajusti, kad jos džiaugiasi būdamos moterimis. Tai džiaugsmas būti motina, būti karaliene. Kai kurioms moterims šiandien sunku priimti Mariją. Joms atrodo, kad Bažnyčios vyrai įspraudė Mariją

į labai apibrėžtą ir ankštą moters įvaizdį, kurį pasitelkdami pavyzdines Marijos funkcijas mėgina primesti ir joms. Daugelį moterų erzina ir tai, kad Marija dažnai vaizduojama kaip aseksuali būtybė.

Tačiau jei atidžiau panagrinėtume meno istoriją, pastebėtume, kad Marija, ypač gotikos stiliuje, dažnai vaizduojama kaip nepaprastai graži moteris, Madona. Čia ji labai aiškiai spinduliuoja erotinę energiją.

Kitas Marijos vaizdavimo būdas rodo ją kaip nurimusią, savo kūdikiui saugumą teikiančią motiną. Ji žinoma kaip Madona su apsiaustu, po kuriuo glaudžia daugybę žmonių. Vėliau ją matome kaip karalienę, vaizduojamą su skeptru ir karūna, stovinčią ant mėnulio su spindinčiomis žvaigždėmis virš galvos. Tokiais paveikslais išreiškiamas jos orumas ir ryšys su kosmosu.

XIII amžiuje iškilo Pietos paveikslas: motina ant kelių laiko mirusį sūnų. Tai paveikslas, kuris daugeliui kančią patyrusių žmonių tapo vilties simboliu. Skausmo motina, kuri nebėga nuo savo sielvarto, bet jį neša ir perkeičia, padėjo daugeliui žmonių išgyventi savąjį skausmą taip, kad per jį jie tapdavo stipresni. Jie neįstrigdavo kančioje, bet, kaip ir Marija, – ją pereidavo ir taip patirdavo savo sielvarto bei liūdesio persikeitimą.

Marija, laikanti ant kelių savo mirusį sūnų, tarsi išreiškia kiekvienos moters gyvenime esantį sielvartą. Ji atspindi kiekvienos motinos, praradusios savo vaiką, skausmą, kiekvienos moters, turėjusios paleisti mylimą žmogų, kančią, tos, kuri turėjo paaukoti sveikatą arba planus, liūdesį. Marija yra su kiekviena moterimi, kuri turėjo atsisakyti, kas jai buvo miela ir brangu, kuri prarado tai, kuo gyveno. Šis paaukoji-

mas yra skausmingas, mes kenčiame netektį ir sielvartą, išgyvename gedėjimo laikotarpį. Mirtis ir laikinumas mums tampa to, ką praradome, bei tamsos, ateinančios po netekties, ženklu. Ką mums duoda to praradimo apmąstymas ir kančios perėjimas? Kokią stiprybę mums, moterims, skleidžia Marija, ta besikeičianti moteris, ištvėrusi ir perkeitusi savo kančią?

Marija priėmė savo sielvartą. Tai gali būti ilgas kelias, tačiau jeigu mes, kaip ir ji, esame pasiruošę tą kančią priimti ir nebesipriešinti, kažkas mumyse pasikeičia. Jeigu savęs klausiame: „Ko dabar turiu išmokti, kad tai ištverčiau?“, vadinasi, esame pasiruošę tobulėti.

Iš pradžių kentėdami esame vieniši, pasimetę ir pažeidžiami. Šiuo laikotarpiu išmokstame susitaikyti, kad esame beturčiai ir mums reikia kitų žmonių. Marija taip pat nestovėjo po kryžiumi viena, šalia jos buvo žmonės, kurie ją palaikė, ir ji priėmė jų pagalbą. Kenčiant sielvartą mums reikalingas gebėjimas pasitikėti. Mums reikia tikėti, kad turime pakankamai jėgų tą kančią įveikti. Jeigu atsisakome tomis jėgomis pasinaudoti, liekame aukomis ir visą atsakomybę už tai verčiame kitiems. Mes įsikimbame tos kančios ir atsisakome bręsti.

Gamtoje galima matyti, kad mirtis ir praeinamumas veda prie atgimimo. Tą galėtume pritaikyti ir sau. Kančioje privalome išsaugoti viltį, kad ją ištversime. Turime tikėti ir pasitikėti, kad esam vedamos prie kažko naujo. Tikėdamos ir pasitikėdamos nuo savo sielvarto nepabėgam. Mes žinome, kad dabar sunku ir galime dėl to palūžti, tačiau tvirtai tikime, kad kažkas gali pasikeisti į gera. Jeigu viliamės ir tikime, tuomet galime ištverti ir laukti naujo patyrimo, padėsiančio mums kažką išspręsti. Galime melstis, medituoti ar ieškoti tylos, kuri

suteiktų aiškumo ir atskleistų naują mūsų kentėjimo prasmę. Kai po kurio laiko atsigręžiame į savo sielvartą, suvokiame, kad išmokome kažko labai svarbaus, kad ištvėrėme tamsą ir daugiau sužinojome apie save. Mes pamatome, kad tapome brandesnės, o savo sielvartą perkeitėme į pozityvias jėgas.

Biblija mums piešia įvairius Marijos paveikslus: Lukas aprašo Mariją kaip tikinčią moterį. Ji pasirengusi atsisakyti ligšiolinio gyvenimo plano ir priima angelo žodį. Ji atsiveria Dievui ir yra pasirengusi jam tarnauti. Ši paprasta mergaitė iš Nazareto susitikime su Dievu tampa išties didinga. Ji vadina save Viešpaties tarnaite. Tai nėra žeminantis titulas, kuriuo ji save sumenkina. Priešingai: Izraelis laikė save Dievo tarnu. Tačiau Izraelio vyrams tai nepavyko. Jie vis labiau užsisklendė nuo Dievo. Ir štai Marija stoja savo tautos priešaky ir jai atstovaudama sako: „tebūna man, kaip tu pasakei“ (Lk 1, 38). Akivaizdu, kad Marijai netrūksta savimonės. Ji ryžtasi kalbėti už visą tautą ir savuoju „taip“ jai pasitarnauti. Savo įsipareigojimu ji prisideda prie to, kad tautos padėtis pasikeistų.

Taigi Marija turėjo būti moteris, pasiruošusi klausytis savęs ir pajausti, kas joje vyksta. Klausytis savęs esame pasiruošusios tuomet, kai išgyvename tuštumą ir galvojame, kad niekas nevyksta. Tokiu laikotarpiu ar tokiais momentais esam labai orientuotos į savo vidų, į patį savo centrą. Tada niekas iš išorės nesibrauna į mūsų vidų, mes nesiklausome kitų, o jaučiame, kad pažinimas glūdi mumyse. Mes klausomės ir ieškom to, kas mumyse nori bręsti. Mes žinome, kad tame vidiniame centre atrasime savąjį branduolį ir žinojimą, kas iš tiesų esam. Tik čia mūsų nepasiekia jokios normos ir auklėjimas, prisitaikymas ir laimėjimai, čia esame pačios savimi.

Marija šį vidinio ieškojimo laiką turėjo išgyventi neliečiama išorinio pasaulio, kol aiškiai suprato, kurlink ji nori augti. Ji turėjo būti visiškoje darnoje su savo siela, kad būdama nekalta mergelė galėtų sutikti tapti nėščia, nusižengdama visoms to meto normoms. Esther Harding tyrinėjo ir šitaip aprašė nekaltos mergaitės žodžio reikšmę: nekalta mergelė yra „vienybėje su savimi“, tai, ką ji daro, daro ne norėdama patikti kitiems, ne tam, kad būtų mėgiama ar pritrauktų kito žmogaus dėmesį arba meilę, bet todėl, kad tai, ką ji daro, yra tikra, nes sutampa su jos sielos giluma.

Čia nekaltoji mergelė suprantama kaip moteriška tapatybė, tvirtai įsišaknijusi jos išmintyje. Tai vidinės jos laisvės, kuri laikosi ne išorinių nuostatų, o savosios nuojautos, ženklas. Kai klausome savo nuojautos ir ištariame „taip“ naujoms ypatybėms, norinčioms išryškėti mumyse, tai gali reikšti, kad kitiems žmonėms tapsime nepatogūs. Tai gali reikšti, kad daugiau negyvensime pagal jų normas ir šiuos žmones prarasime. Tačiau taip pat gali būti, kad ir kiti žmonės yra pasirengę keistis kartu su mumis ir iš naujo atrasti savyje gyvybingumą.

Marijos paveiksle moterys gali atpažinti skirtingas savo gyvenimo fazes: jaunos moters, motinos ir pagyvenusios moters. Žvelgdamos į jauną Mariją moterys mato savo pačių giedrumą ir dorumą. Po to Marija tampa motina, pagimdžiusia Jėzų. Nuo Efezo susirinkimo[1] ji garbinama kaip Dievo motina. Vadinasi, nuo tada apmąstoma jos, kaip motinos, slėpinys. Kiekviena motina savaip galų gale yra Dievo motina. Ji pagimdo dievišką vaiką, kuris suformuotas ir sukurtas Dievo. Galiausiai Marija yra gedinti motina, ant savo kelių laikanti mirusį sūnų. Į ją moterys kreipia savo

[1] Visuotinis Bažnyčios susirinkimas, įvykęs 431 m. Efeze. – *vertėjos past.*

maldas, nes ji taip pat patyrė kančią bei sielvartą ir dėl to gali suprasti jų skausmą.

Susitikimas su angelu ir žinia, kurią jis jai perduoda nuo Dievo, Mariją išjudina. Ji leidžiasi į kelionę per kalnus pas savo giminaitę Elzbietą. Abi besilaukiančios moterys pasveikina viena kitą. Šis susitikimas padeda joms suvokti jų gyvenimo slėpinį. Elzbietos kūdikis šokteli iš džiaugsmo ir ji prisiliečia prie to, kas gryna ir nepaliesta. O Marija gieda šlovinimo giesmę apie Dievo veikimą joje ir jos tautoje. Šioje garsioje *Magnificat* giesmėje ji šlovina Dievą: „nes jis pažvelgė į nuolankią savo tarnaitę. Štai nuo dabar palaiminta mane vadins visos kartos“ (Lk 1, 48). Šiuose žodžiuose skamba pasitikėjimas savimi, kurį staiga pajaučia paprasta mergaitė. Ji žino, kad Dievas jai padarė kažką didinga ir didžią padarė ją pačią. Marija gieda apie visų vertybių apvertimą.

Taigi Marija jokiu būdu nėra prisitaikanti ir paklusni, ji – maištaujanti moteris. Dievas sužlugdo visus šio pasaulio matavimo matus. „Jis parodo savo rankos galybę ir išsklaido išdidžios širdies žmones. Jis numeta galiūnus nuo sostų ir išaukština mažuosius“ (Lk 1, 51-52). Marija jaučia, kad Dievas savo veikimu pakeičia santykius, kuriuos sukūrė ir norėtų išlaikyti šio pasaulio galingieji. Marija pažįsta Dievą kaip didįjį perkeitėją.

Susitikime su Elzbieta Marija patiria tai, ko ir šiandien moterims nuolat reikia – tai kitos moters, kuriai galėtų atsiverti ir patikėti savo paslaptį, palaikymas. Abidvi moterys laukiasi neatitikdamos visuomenės normų – Elzbieta jau per sena susilaukti vaikų, o Marija yra nėščia net nebūdama ištekėjusi. Abi moterys turėjo jausti ne tik džiaugsmą, bet ir sukrėtimą bei dvejones: Kaip viskas bus? Kaip mes tai

galim įveikti? Tai jas suvienija. Marija ir Elzbieta priima viena kitą. Jos nieko nesprendžia ir nevertina pagal tai, ką visuomenė laiko teisinga arba ne. Jos supranta, ką kiekvienai reiškia savyje auginti tai, kas nauja. Pasidalijusios tuo, kas jų sielos gilumoje, abi moterys jaučiasi sustiprėjusios. Elzbietos dėka Marija iš naujo suprato, ką gero Dievas jai padarė. Abejonės ir baimės virto džiaugsmu ir džiūgavimu, su kuriuo dabar gali atvirai gyventi ir jį išreikšti.

Moterys jaučia, kad susitikimai su kitomis moterimis jas sustiprina. Pasidalijus tuo, kas jas jaudina, jų netikrumas ir dvejonės virsta pasitikėjimu savimi bei drąsa.

Marija pagal Luką yra moteris, kuri viską, kas vyksta, intensyviai išgyvena savo širdyje. Ji pagimdo kūdikį, kuris bus išaukštintas. Per savo vaiką Marija atneša šiam pasauliui šviesą ir taiką, galingesnę už taiką, kurią imperatorius Augustas Romos imperijoje įvedė ginklu. Vis dėlto savo tikėjimą Dievo veikimu Marija turi įrodyti tokiose situacijose, kurios giliai skaudina jos sielą, kaip antai jos dvylikamečio sūnaus pasilikimas Jeruzalės šventykloje. Senasis Simeonas jai pranašavo: „tavo pačios sielą pervers kalavijas“ (Lk 2, 35).

Motinoms, turinčioms panašaus amžiaus vaikų, žinomas rūpestis ir atmetimas, kurį Marija patiria iš savo dvylikamečio sūnaus. Šiame amžiaus tarpsnyje vyksta pasikeitimas santykyje su vaiku: sūnus turi tapti vyru, duktė – moterimi. Jie privalo atsirišti nuo motinos, kad eitų savu keliu. Marija, kaip ir dauguma motinų, turėjo patirti, kad jos sūnus jai nepriklauso. Čia ji privalo išmokti ir suprasti tai, kas nukryžiavimo metu dar labiau sustiprėja: visos moterys, ne tiktai motinos, patiria, ką ir Marija, – tai, ką jos užaugino, kuo rūpinosi ir prižiūrėjo, nėra jų nuosavybė, jos privalo tai vėl paleisti ir tikėti, kad jų meilė, įdėta į žmogų ar darbą, niekur nedingsta.

Evangelistas Jonas piešia kitokį Marijos paveikslą. Jis kalba apie Jėzaus motiną. Ji pasirodo jo Evangelijoje dviejose lemtingose vietose: vestuvėse Kanoje ir po kryžiumi Golgotoje. Vestuvių Kanoje istorija vaizduoja Dievo tapimo žmogumi slėpinį. Kai Dievas tampa žmogumi, Jis švenčia kartu su mumis, žmonėmis, vestuves, ir tuomet mūsų gyvenimo vanduo paverčiamas vynu. Mūsų gyvenimas įgauna naują, dievišką skonį. Marija Kanos vestuvėse atlieka esminį vaidmenį. Ji pajunta vyno stoką. Ji jaučia, ko žmonėms trūksta, ir skubina Jėzų padėti. Ji pradeda keitimosi procesą. Marija yra keitimosi motina. Ji jaučia, kad negali likti taip, kaip yra. Čia kalbama ne tik apie vandens pavertimą vynu, bet apie gilesnį įvykį. Apie žmogaus pasikeitimą. Žmogui, įpratusiam tik prie išorinių papročių ir prie jų pasiliekančiam (tai nurodo šeši akmeniniai ąsočiai), – reikalingas dieviškasis gyvenimas, kad pajustų savo paties gyvybingumą. Kas užsispyrusiai laikosi tik išorinių įstatymų, tas nepasiruošęs vestuvėms, nepasiruošęs meilei. Vestuves galime švęsti tik tada, kai geriame iš dieviškojo meilės šaltinio.

Moterims atrodo, kad tai jos visuomet pirmos pajunta, jog santykiams kažko ima trūkti. Jas piktina, kad patys vyrai retai prakalba apie tai, ko trūksta partnerystei. Tuomet jos mano, kad jų santykiai vyrams nėra tokie svarbūs kaip joms, antraip jie apie tai kalbėtų. Jeigu moterys savo pajautimą, rodantį, kas tarpusavyje nebegerai, priima kaip dovaną, tuomet joms verta šią dovaną atnešti ir į savo santykius. Taip nusistovėjusiai rutinai jos gali suteikti naujos energijos ir kažką pakeisti.

Jėzaus motiną dar kartą sutinkame Jėzaus gyvenimo pabaigoje, po Jo kryžiumi: čia ji stovi kartu su Jonu, myli-

miausiu Jo mokiniu. „Pamatęs stovinčią motiną ir mylimąjį mokinį, Jėzus tarė motinai: „Moterie, štai tavo sūnus!" Paskui tarė mokiniui: „Štai tavo motina!" Ir nuo tos valandos mokinys pasiėmė ją pas save" (Jn 19, 26-27).

Čia kalbama apie moterims gerai žinomą pasikeitimą, atlikus kokią nors užduotį. Joms, kaip ir Marijai, svarbu ieškoti naujos tapatybės, surasti naujas galimybes, per kurias ga-lėtų išreikšti savo meilę ir sugebėjimus. Jėzus nurodo Marijai neįstrigti gedule, o savo meilę skirti Jonui, kuriam dabar jos reikia ir kurio taip pat reikia jai. Moterys gali kaskart iš naujo apsispręsti, kuria linkme leisti tekėti tam, kas jose yra gyva.

Egzegetai suvokė, kad Marijos ir Jono scena po kryžiumi yra simbolinė. Jos reikšmė daug gilesnė. Mirdamas Jėzus yra išaukštinamas ir pakeliamas į dieviškąją erdvę. Marija yra vartai, pro kuriuos Jėzus įžengia į žemiškąjį pasaulį. Ji yra ir vartai, pro kuriuos Jis įeina pas Dievą. Marija yra persikeitimo per gimimą ir mirtį motina. Gimimas ir mirtis yra svarbiausi žmogaus pasikeitimo momentai. Gimties metu Dievo mintis įgauna kūną. Po mirties žmogus paimamas pas Dievą ir tampa su Juo viena. Tuomet grožis, blykstelėjęs jau gimimo metu, sušvinta iki galo ir aiškiai.

Hanna-Barbara Gerl rašo, kad Marija perėmė visus archetipinius vaizdinius, kurie anksčiau galiojo deivėms Motinoms, Žemės deivėms, Mėnulio ir Saulės deivėms. Marija atliepia moterų ilgesį, kurį matriarchatinėje santvarkoje jos buvo nukreipusios į moteriškąsias dievybes. Dėl to, teologės manymu, Marija yra figūra, tinkama dialogui su kitomis religijomis. Marijos paveiksle galima įžvelgti pirmapradžius žmonijos pasakojimų simbolius ir patirtis. (žr. Gerl, *Die bekannte Unbekannte*, p. 109.)

Gerl cituoja Romano Guardini, kuris reaguodamas į Marijos fizinio paėmimo dogmą 1950 m. savo dienoraštyje užrašė, jog dogma – tai „kreipimasis į šventojo moteriškumo galią". „Pasaulį žudo vyriškumas – tiesiogine prasme. Čia Bažnyčia duoda atsakymą į didžiausią šiandien žmogaus problemą" (ten pat, p. 111). Tačiau Marija užpildo ne tik motiniškų religijų ilgesį, ji taip pat jas koreguoja. Nes, „skirtingai nuo visų maginių susiliejimų, viso panteistinio susivienijimo" (ten pat, p. 112), ji atsako Dievo angelui būdama laisva ir nepriklausoma, turėdama aiškų vidinį suvokimą.

Menas Mariją apsupo simboliais, kurie Antikos laikais buvo būdingi deivėms Motinoms. Menas žinojo Marijos, įkūnijančios visa, ką anksčiau reprezentavo motiniškosios dievybės, paslaptį. Todėl daugelyje lankomų šventų vietų garbinama Juodoji Madona (pvz., Altetinge, Prahoje, Šartre ir Monserate). Čia Marija turi šiek tiek sąsajų su Motina Žeme.

Būdami krikščionys, Mariją garbiname kaip tikinčią moterį, o ne kaip deivę. Marija užpildo moters ilgesį besikeičiančiai žemės ir šaltinių galiai. Mene yra sukurta didingų Marijos paveikslų. Jie prieštarauja kartais moralizuojantiems „nekaltos mergelės" įvaizdžiams, kuriuos Marijai priskyrė ir kaip galiojančius moteriai įvardijo askezės traktatai. Be abejonės, menininkai žinojo, kad Marija buvo tik žmogus. Tačiau jie suvokė jai būdingą besikeičiančios moters paslaptį ir ją vaizdavo. Tipiškas keitimosi simbolis, su kuriuo Marija pasirodo daugelyje paveikslų ir skulptūrų, yra mėnulis. Marija stovi ant mėnulio pjautuvo. „Kaip vaisingumo simbolis, dėl savo nuolat besikeičiančio pavidalo mėnulis jau nuo seno, visų pirma senovės Rytuose, atliko daug reikšmingesnį vaidmenį nei saulė. Dėl savo dilimo ir pilnėjimo jis siejamas su moterišku vaisingumu" (Schwelien, p. 160). Todėl

ant mėnulio pjautuvo stovinti Marija yra labai išraiškingas vaizdinys, atskleidžiantis žmogaus keitimąsi.

Kas pasakyta apie Mariją, galioja kiekvienai moteriai. Kiekviena moteris dalyvauja moteriškumo paslaptyje, kurią vaizduoja Marija. Dauguma moterų iškart pajunta, jei kažkas yra sustingę. Lydėdamos savo augančius vaikus jos suvokė, kad nėra gyvenimo, jei jame nėra kaitos. Kas įstringa augimo procese, tas lieka nesubrendęs ir sustabarėja.

Gyvenimas reiškia nuolatinę kaitą. Ankstesniaisiais laikais moterys buvo vaizduojamos su tokiais simboliais kaip indas ar puodas. Indas skirtas saugojimui. Bet puode taip pat yra verdama ir taip perkeičiamas maistas. Moterys žino pasikeitimo paslaptį. Vaikus auklėjanti, prie plytos stovinti ir valgį gaminanti moteris žino, ką reiškia kitimas. Ji pati nuolat yra pasirengusi keistis. Ji turi sugebėjimą savo buvimu ir savo klausimais kažką pakeisti ir šalia esančiame žmoguje. Pokalbiai – jos stiprybė. Kai vyrai įsikanda savo argumentų, moteris dažnai užduoda visai kitokį klausimą, kuris ir vėl kažką išjudina.

Svarbu, kad moterys vertintų savo sugebėjimą keisti. Tuomet jos pradeda daugelį permainų procesų: vaikų, sutuoktinio, firmos, visuomenės, Bažnyčios ir didžiosios politikos permainas.

***Anselmas**: Ilgą laiką turėjai problemų su Marijos asmeniu. Bet neseniai, per Marijos Dangun Ėmimo šventę, apie jas prakalbai. Tuomet naujai išvydai Mariją. Kaip žiūri ir ką joje matai šiandien? Kuo ji tau padeda? Kaip pati priimi besikeičiančiosios paveikslą?*

***Linda**: Pirmiausiai atsakysiu į paskutinį tavo klausimą: man pažįstamas besikeičiančiosios paveikslas. Jaučiu, kad*

mano gyvenimas yra nuolatinė kaita. Kartais ugdyti savyje kažką naujo mane pastūmėdavo išorinės aplinkybės, bet sykiu ir mano smalsumas padėdavo nuolat savyje atrasti naujų pusių ir su jomis gyventi.

Būdama vaikas, žvelgdama į Mariją greičiausiai galėjau matyti mylinčią motiną. Mane visuomet jaudindavo, kai matydavau, su kokiu užsidegimu mūsų motina ir jos seserys melsdavosi ir giedodavo Marijai. Kai suaugau, ilgą laiką Marija mane mažai domino. Toks Marijos portretas, kokį pateikdavo bažnyčioje, buvo per daug nutolęs nuo aktualaus mano moteriško gyvenimo. Moteriškumo garbinimas ir tuo pat metu jo nuvertinimas bažnytinėje erdvėje man irgi atrodė prieštaringai, todėl atsiskyrimas nuo visų išankstinių vaizdinių ir leidimas augti saviesiems – buvo mano asmeninis formavimosi kelias. Vėliau ieškojau naujo priėjimo prie Marijos ir klausiau savęs, ką šiandien ji gali duoti mano gyvenimui. Jos moteriškas gyvenimas nebuvo nuo nieko apsaugotas ir būdas, kaip ji į tai atsakė, man šiandien yra pagalba ir orientyras. Jos „taip" buvo bandomas visą gyvenimą, o ji ir kentėdama nuolat apsispręsdavo tikėti. Čia aš galiu atpažinti save. Šiandien iš naujo suprantu, kodėl Marija yra karalienė. Joje matau išryškintas mūsų moteriškas galias, jos yra išaukštintos ir dėl to karališkos.

Morta ir Marija – namų šeimininkė ir menininkė

Moterys dažnai būna puikios namų šeimininkės. Jos mielai priiminėja svečius ir stengiasi, kad šie jaustųsi kaip namuose. Šeimininkė dažnai rūpestingai papuošia savo namus. Sykiu ji yra ir menininkė. Namų šeimininkė ir menininkė priklauso viena kitai. Tačiau kartu tarp judviejų tvyro įtampa. Kartais šeimininkė per daug atsiduoda savo užduotims, tuo tarpu menininkei reikia laiko sau. Jai reikia vietos tylai, kur galėtų atsitraukti ir sekti savo intuicija, kad galėtų brandinti savo kūrybinius sumanymus. Abu archetipai – šeimininkės ir menininkės – susieja moterį su gebėjimais, kuriuos kiekviena jau turi.

Evangelistas Lukas, kuriam, kaip graikui, ypač svarbi pagarba moteriai, vaizduoja mums nuostabią susitikimo istoriją – kaip tarpusavyje konkuruoja šeimininkė ir menininkė ir kartu kaip jos viena nuo kitos priklauso. Bekeliaudamas Jėzus su savo mokiniais ateina į vieną kaimą. „Ten viena moteris, vardu Morta, pakvietė jį paviešėti. Ji turėjo seserį, vardu Marija. Ši, atsisėdusi prie Viešpaties kojų, klausėsi jo žodžių. Morta buvo susirūpinusi visokiu patarnavimu. Ji stabtelėjo ir pasiskundė: „Viešpatie, tau nerūpi, kad sesuo

palieka mane vieną patarnauti? Sakyk, kad ji man padėtų." Tačiau Viešpats atsakė: „Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno. Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta." (Lk 10, 38-42).

Lukas yra puikus pasakotojas. Keletu žodžių jis mums atskleidžia abiejų seserų asmenybes. Daugumai moterų ši Biblijos vieta sunkiai suprantama. Joms atrodo, kad taip yra nuvertinamas jų darbas namuose. Tačiau kalbama visiškai ne apie tai. Morta ir Marija – tai dvi moters pusės, abi priklausančios jos prigimčiai.

Morta yra namų šeimininkė. Suteikti svečiams pastogę Antikos laikais buvo šventas darbas. Kaip svečias visuomet priimamas ir svetimas žmogus. Ir gana dažnai tai yra pats Dievas, kuris užeina kaip praeivis, idant pamatytų, kaip žmonės elgiasi su svetimšaliais, kuriuos Dievas ypač globoja.

Taigi Mortai svarbu, kad Jėzus gerai jaustųsi. Ji mato, ko jam reikia. Jam ir jo mokiniams ji tuojau ima ruošti valgį. Tačiau akivaizdu, jog Mortos darbas nėra visiškai nesavanaudiškas. Ji nori būti Jėzaus pastebėta kaip gera šeimininkė. Galbūt ji varžosi su kitomis šeimininkėmis ir nori pasirodyti geriau už jas. Kad Mortos elgesys ne visai nuoširdus, rodo jos suirzusi reakcija į Mariją, kuri sėdasi prie Jėzaus kojų ir jo klausosi.

Jeigu abi moterų figūras suprastumėm kaip dvi skirtingas moters puses, tuomet ši istorija štai ką mums sako: dažnai moteryje esanti Morta taip įsitraukia į savo veiksmus, kad visai nebejaučia, kokie iš tiesų yra svečio poreikiai. Ji vaišina svečią neklausdama, ko tasai norėtų. Ji pradeda triūsti nežinodama, ar svečiui tai tinka ir ko iš tikrųjų jam reikia. Jeigu jos veiksmai nesulaukia trokštamo įvertinimo, ji nusivilia. Morta per daug rūpinasi savo, kaip šeimininkės, vaidmeniu ir savo pareigomis, neįsiklausydama į patį svečią.

O Marija svečio klausosi. Ji nori žinoti, ką jis papasakos. Svečias kažką atsinešė. Jis atnešė save – tai, kas nepažįstama, ką reikia atidžiai pajusti. Lukas rašo, kad Marija sėdi prie Jėzaus kojų ir klausosi jo žodžių. Tai klasikinis mokinystės aprašymas. Taip Lukas aprašo ir Sauliaus mokinystę pas Gamalielį. Saulius buvo Gamalielio mokinys. Jis sėdėjo prie jo kojų. Taigi Marija yra lygiateisė Jėzaus mokinė ir sekėja.

Marija įkūnija besiklausančiąją mūsų dalį. Kadangi veikiančioji kiekvieno žmogaus dalis yra triukšmingesnė ir turi sau stipresnių argumentų, tai Jėzus ir mumyse turi palaikyti klausančiąją dalį. Mes nuolat privalome liautis ką nors dariusios, kad pajustumėm, kas iš tiesų dabar yra reikalinga.

Dauguma moterų tiesiog atsiduoda savo darbui neklausdamos, ar kitiems toks jų elgesys tikrai reikalingas. O paskui, kaip ir Morta, nusivilia, jeigu jų didelis triūsas nebūna pakankamai įvertintas. Čia svarbu nuolatos atsitraukti ir įsiklausyti į savo vidų: ką būtino ir gero dabar turim atlikti. Be Marijos Morta akla. Bet Marijai Morta lygiai taip pat reikalinga. Be Mortos Marija liktų tiktai klausytoja ir nepradėtų nieko daryti. Mistikas Meisteris Eckhartas palaiko Mortos pusę. Jo nuomone, be Mortos Marija suktųsi vien tik apie save. Dvasingumą ji supainiotų su „gera savijauta“. Tačiau tai būtų narcisiztinis dvasingumas. Morta parodo, kurlink turi vesti dvasinis kelias: būtent į rūpestingą meilę kitam žmogui.

Vaizduodamas Mortą ir Mariją Lukas mums nupiešė archetipinius šeimininkės ir menininkės paveikslus. Dauguma moterų yra nuostabios šeimininkės. Jos suteikia svečiui jausmą, kad jis yra laukiamas. Jos skleidžia namų ir saugu-

mo, palankumo ir meilės atmosferą. Gana dažnai šeimininkė kartu yra ir menininkė, gražiai apipavidalinanti savo namus, išradingai ir rūpestingai padengianti stalą. Sutikdama svečią ji parodo, kaip jį vertina. Ir svečiui gera įžengti į jos teritoriją. Jis jaučia, kad tai erdvė, kupina meilės ir kūrybingumo. Iš to, kaip ji paruošia valgį, jaučiamas jos gyvenimo džiaugsmas. Šeimininkė dovanoja gyvenimą.

Marijos paveikslu Lukas mums rodo, kad menininkė ne visuomet nori būti šeimininke, ji dažnai šiai prieštarauja. Menininkei reikia laiko sau. Ji negali visą laiką dirbti. Jai reikalingos kūrybinės pertraukos. Pirmiausia ji turi įsiklausyti į save, ji turi klausytis nepažįstamojo, kuris pažadina naujas jos mintis. Menininkė yra savyje. Ji klauso savo vidinio balso, savo intuicijos. Klausantis jos sieloje atsiranda naujų idėjų. Menininkė yra intuicijos moteris, ji atskleidžia kažką iš gyvenimo ir galiausiai iš Dievo paslapties.

Mes su seserimis ir broliais esame laimingi, kad užaugome svetinguose namuose. Mūsų tėvams visuomet buvo svarbu priimti svečius. Metai iš metų mes kviesdavome užsieniečius studentus kartu švęsti Kalėdų. Kai žaisdavom su kaimynų vaikais, jie visuomet galėjo likti ir valgyti kartu su mumis. Jie tiesiog priklausė mūsų namams. Kadangi mūsų mama kasdien ruošdavo valgį devyniems žmonėms, tai jai nekildavo sunkumų, jei prie stalo sėdėdavo pora valgytojų daugiau. Mama skleisdavo tokią nuotaiką, kad kiti pas mus galėdavo jaustis kaip namie.

Menininkė mumyse – tai pojūčiais besidžiaugianti moteris, kūrėja, kuri nori kažką kurti iš savo vidaus. Ji ieško išraiškos tam, kas jaudina jos sielą. Jos džiūgavimas ar rūpesčiai, gyvenimo džiaugsmas ar tiesiog jos grožio pojūtis nori iš jos išsiveržti. Tai daro ją kūrybingą. Dau-

guma moterų mano seminaruose prisipažįsta neturinčios jokių meninių sugebėjimų. Joms menininkė yra tik ta, kuri nupiešia gražų paveikslą, rašo eilėraščius arba yra muzikali. Bet kalbėdamos apie tai, kad mielai rašo dienoraštį arba gamina valgį ir puošia stalą, staiga pajunta, kad jose ta menininkė yra. Kitos moterys mano, kad neturi laiko savo kūrybiškajai pusei arba jos vis dar girdi tėvų vertinimus, kad iš to neišeisią nieko produktyvaus. Jos galvoja, kad visuomet turėtų nuveikti tai, kas būtų kartu ir prasminga. Moteris, kuri meniškai save išreiškia, yra visiškai į save susitelkusi, ji gali būti pasinėrusi į save. Taip ji įgyja naujų jėgų ir išsivaduoja nuo kai kurių sunkumų. Ji gali iš naujo jaustis kaip ant sparnų.

Taip pat menininkė – tai lengva, dainuojanti, šokanti ir nerūpestinga mumyse esanti moteris, kuri išsiveržia iš savęs ir per savo pojūčius save išreiškia. Ji suteikia gyvenimui spalvų. Ji gali švęsti ir būti pašėlusi bei savo gyvenimo džiaugsmu uždegti ir kitus. Šis džiaugsmas jai suteikia pusiausvyrą tarp sunkaus ir lengvo gyvenimo. Be vidinės menininkės mūsų gyvenimas taptų sausas ir bedžiaugsmis, per daug pareigingas ir nukreiptas į rezultatus.

Per kančios patirtį menininkė dažnai atranda savo didžiąsias išraiškos galias. Jos moteriai yra gyvybiškai svarbios. Netvarką savo viduje ji gali išreikšti kūrybingai, taip atrasdama gydomąsias savo jėgas.

Akivaizdu, kad besiklausydama Marija gali užsimiršti. Ji yra visiškai toje akimirkoje. Ji neklausia, kokia nauda iš jos poelgio. Menininkė visuomet yra laisva moteris. Ji leidžiasi veikiama ne pareigų, o savo intuicijos. Ji daro tai, kas jai tinka. Meniškai save išreikšdama ji yra visiškai čia ir dabar. Ji atsiduoda tai akimirkai. Ji kuria. Kadangi ji įsiklauso į

savo vidų, joje atsiskleidžia kažkas nauja, tai, ko anksčiau ji savyje visai nepažinojo.

Kai po ilgesnio laiko moterys vėl atranda savyje gilesnį ryšį su vidine menininke, jos kalba, kaip stipriai joms trūko šios galios. Tai leidžia moterims pajausti, kiek jos turi gyvybingumo, kurį nori išreikšti. Asociacijas, susijusias su menininkės įvaizdžiu, jos užrašė taip: „Malonus laikas nieko neveikimui. – Gyventi spontaniškai, turėti laisvalaikį, kažką sau leisti, panaudoti fantaziją. – Dainuoti gyvenimo melodiją. – Tiesioginis gyvybingumas. – Mano kūrybiškąją pusę kiti vertina labiau nei aš pati. – Galėti būti menininke – tai nuostabi Dievo dovana. – Menas suteikia vidinę laisvę, o sielai sparnus. – Save išreikšti ir pasisemti jėgų, po to jaučiu pusiausvyrą. – Kūrybingumas kyla iš manęs pačios, kai galiu paleisti. – Kūrybingumas = gyvenimo džiaugsmas. – Išreikšti save, atgaivinti savyje paslėptą potencialą. – Išlaisvinimas. – Gyvenimo menas. – Būti savo gyvenimo menininke.“

Taigi menininkė yra moteris, išmananti meną, kaip tinkamai suformuoti savo gyvenimą. Ji valdo meną gyventi. Ji yra gyvenimo menininkė, besidžiaugianti gyvenimu ir galinti padaryti jį gražų, net jei išorinės aplinkybės būna ne itin džiuginančios.

Negatyvi menininkės pusė atsiskleidžia, kai ji būtinai nori save parodyti, kai reiškiasi egzaltuotai ir taip tampa nenatūrali. Isterija yra menininkės pavojus. Ji nuolatos privalo save rodyti. Užuot rodžiusi tai, kas bręsta jos širdyje, ji visada rodo save. Ji turi gerai save parduoti. Kartais tai veikia nemaloniai. Tikra menininkė gali save užmiršti. Ji išreiškia būties paslaptį, o ne save pačią. Todėl menininkei taip pat reikia šeimininkės, kuri leidžia su kitais žmonėmis

dalytis tuo, ką jaučia. Šeimininkė sukasi ne aplink save, bet įsigilina į svečią. Ji išeina iš savęs, kad priartėtų prie kito. Šie santykiai menininkei reikalingi tam, kad jos menas tikrai duotų vaisių.

Menas – tai ne visuomet tai, kas lengva ir gražu. Daugelis menininkų būna ypač kūrybingi, kai atsiduria melancholiškoj būsenoj arba apimami depresijos. Tačiau jie nenugrimzta į savo depresines nuotaikas, bet suteikia joms formą, jas išreiškia. Kančios patirtis menininkę dažnai gali vesti prie intensyvios išraiškos galios. Ji suteikia išraišką tam, kas joje ir kituose žmonėse yra tamsaus, padriko, chaotiško. Tai gali turėti gydomąjį poveikį ne tik jai, bet ir kitiems žmonėms, kurie įsigilina į jos meno kūrinį. Meninė išraiška visuomet yra ir gydomasis procesas. Užuot būdama užtvindyta negatyvių jausmų, menininkė juos vaizduoja ir šitaip išlieja tamsią bei negatyvią energiją. Kas liejasi – tampa gyva. Tai, kas sustabarėję, – pakeičiama ir išgydoma.

Mūsų kūrybingumas yra mūsų vidinis turtas, kuriuo visuomet galime pasinaudoti. Omenyje turimas ne išgarsėjimas ir aplodismentai, bet ryšys su savo siela ir tai, kaip per jutiminę bei žaidybinę išraišką suteikti jai formą.

-

***Anselmas**: Tau visuomet buvo svarbu, kad tavo namai būtų atviri svečiams. Tau patinka būti šeimininke. O kaip savyje jauti menininkę?*

***Linda**: Aš taip pat ilgai maniau, kad neturiu jokių meninių sugebėjimų. Bet kai savo šeimai ruošdavau valgį, man tai būdavo labai kūrybiškas užsiėmimas. Kuo labiau savyje ieškojau menininkės, tuo daugiau kūrybiškumo atradau. Aš ilgą laiką ir su malonumu buvau šeimininkė. Man teikdavo džiaugsmo priimti kitus savo namuose ir ką nors sužinoti*

apie jų gyvenimą. Pas mus apsistodavo daug svečių ir iš užsienio. Galbūt pas mus jie galėjo pajusti šiek tiek saugumo, o aš – sužinoti apie tolimąjį pasaulį. Kai persikėlėme į Algau, šeimininkės vaidmuo nebebuvo toks svarbus. Tuomet menininkė man labai pagelbėjo per rašymą išreikšti savo sielą ir taip padaryti ją aiškesnę. Ir seminaruose ieškant, kaip tinkamiausiai išreikšti tai, ką noriu perteikti kitiems, man padeda vidinė mano menininkė.

Mirjama – pranašė

Pranašo archetipas galioja tiek vyrams, tiek moterims. Tačiau pranašė moteris, palyginti su pranašu vyru, turi savitą kokybę ir šiandien reiškiasi įvairiausiais būdais. Tai, pavyzdžiui, daugybė aiškiaregių, skaitančių žmogaus ateitį iš delno. Žinoma, egzistuoja daug apgavysčių, pasipelnymo ir piktnaudžiavimo atvejų. Tačiau pranašautojos paveikslas parodo esminę moters savybę: tiesos pojūtį. Ji pasako tai, kas yra tikra, kas atitinka tiesą, ką ji mato už išorinių dalykų. Moteris žvelgia į gilumą. Ji nujaučia ateitį. Tačiau pranašė ne tiktai nurodo ateitį. Ji turi sugebėjimą teisingai išaiškinti įvykius. Ji žvelgia giliau išorinių įvykių ir žino tikrąją aplinkybių bei įvykių prasmę.

Biblijoje yra minimos kelios pranašės. Žymiausia jų yra Mirjama. Mirjama yra Aarono sesuo, taigi ir Mozės sesuo. Kaip pranašė, savo giesme ji aiškina išėjimą iš Egipto, stebuklą, įvykusį prie nendrių jūros. Egipte izraelitai tapo sėslūs. Tačiau, kaip laisvi klajokliai, kentė egiptiečių kietos rankos valdymo sistemą. Faraonas „Ramzis II nebuvo savavališkas valdovas. Tačiau jo griežtai ir centralizuotai sureguliuotoje valstybėje net svetimtaučiai smulkių gyvulių piemenys,

panorėję naudotis to krašto ganyklomis, privalėjo mokėti mokesčius, tai reiškia eiti lažą“ (Ohler, p. 69). Prie laisvės pratusiems izraelitams tai visai netiko. Toks gyvenimas jiems atrodė panašus į vergystę. Taigi jie pabėgo iš Egipto. „Tačiau egiptiečių pasienio kariuomenė negalėjo taip lengvai leisti pasprukti bėgliams nuo mokesčių. Bėgliams su jų bandomis pavyksta pėsčiomis saugiai pereiti seklią nendrių jūrą, o sunkiems persekiotojų kovos vežimams – ne“ (ten pat, p. 70).

Pabėgimas iš Egipto ir įvykis prie nendrių jūros Izraelio tautai buvo didysis stebuklas, kuris buvo pasakojamas iš kartos į kartą. Mirjama, moteris ir pranašė, aiškina tautai, kas iš tiesų ten įvyko: „Pranašė Mirjama, Aarono sesuo, paėmė į ranką būgnelį su žvangučiais. Visos moterys išėjo paskui ją, mušdamos būgnelius su žvangučiais rankomis ir šokdamos ratelius. Mirjama joms užvedė: „Giedokite Viešpačiui, nes jis šlovingai nugalėjo – nugramzdino į jūrą žirgą ir vežėją“ (Iš 15, 20-21).

Mirjama yra pranašė. Ji mato tikrovę. Žvelgiant iš šalies, Izraeliui pasisekė. Pavyko pereiti per nendrių jūrą, tuo tarpu egiptiečiai ten įstrigo ir net žuvo. Tačiau Mirjama įžvelgia, kad ten būta daugiau nei pasisekimo. Šiame įvykyje veikė pats Dievas. Tai istorinis įvykis. Žinoma, galima sakyti, tai – atsitiktinumas. Iš šalies žiūrint, tai nebuvo reikšminga. Pora kovos vežimų liko įstrigę, o grupė izraelitų nenukentėję pasiekė kitą krantą. Tačiau Mirjamai tai joks atsitiktinumas, o Dievo veikimas savo tautoje. Kaip pranašė, ji į šį įvykį žvelgia giliau. Ji supranta, kad šis istorinis įvykis – tai Dievo sumanymas savo tautai. Jai atsiskleidžia visa gelbstinčio ir išlaisvinančio Dievo esmė. Pranašė turi sugebėjimą konkretų įvykį susieti su Dievo veikimu ir jo dieviškos meilės

paslaptimi, po išore pamatyti tai, kas tikra, ir paaiškinti savo žodžiu. Jos žodis nėra teorinis aiškinimas, tačiau jis pasiekia šalia esančias moteris ir taip jas išjudina, kad šios ima šokti drauge. Taigi pranašės reikia tam, kad būtų paliestos ir įkvėptos kitos moterys.

Poetai nuolat apdainuodavo Mirjamą. Taip ją išgiria Wolfgangas Dietrichas:

„Mirjama – vadinama pranaše, bendruomenėje anaiptol netylinti, bet užvedanti dainas ir šokius, ir kalbas tautoje bei jos priešaky.

Mirjama – iš tiesų pranašė, esanti arčiausiai Dievo, neužsislėpusi, be vyro tarpininkavimo, atidengtu veidu, laisvo žodžio giedotoja ir kalbėtoja, laisva ranka mušanti laisvės kelio ir jos šokio ritmą.“ (Dietrich, p. 49)

Ingeborga Bachmann, pati būdama pusiau žydė, sukūrė nuostabų eilėraštį apie Mirjamą. Ji Mirjamą mato kaip judaizmo atstovę ir priskiria jai didelę užduotį gelbstint pasaulį. (Motté, p. 78):

„prie kiekvienos krūtinės akmeninės prisiliesk
ir padaryk stebuklą,
kad ašaros ir akmenį aplietų.
Ir leisk save pakrikštyt karštu vandeniu.
Lik svetima mums tiktai tol,
kol patys svetimi sau esam.“

Per Mirjamą dar ir šiandien vyksta stebuklas, kad suakmenėjusios širdys suminkštėja, o paliesti karšto krikšto vandens užšalę jausmai ima tirpti.

Kaip pranašė, Mirjama neturi tokio paaiškinimo, kuris patenkintų protą. Jei tai būtų buvęs tik racionalus paaiškinimas, niekas nebūtų paskui ją sekęs. Tačiau taip ji moteris užkrečia. Mirjama paima į rankas būgnelį. Tai, ką nori pasakyti, ji skelbia dainuodama ir šokdama. Ji patraukia ir kitas moteris. Ne vyrai supranta, kas čia įvyko, bet moterys, kurios šokdamos apdainuoja įvykį. Dainuodamos jos žvelgia giliau ir pripažįsta, kad Dievas sumetė į jūrą žirgus ir vežimus. Bendras išgyvenimas suvedė moteris draugėn. Jos nori bendrai išreikšti Dievui dėkingumą už nepaprastą išgelbėjimą prie nendrių jūros.

Mirjamos istorijoje užsimenama, kad jos paaiškinimas kyla iš neracionalaus lygmens. Ji yra regėtoja, kuri tai, kas vyksta aplink, mato ne tik akimis, bet susieja šį matymą su širdimi ir vidumi. Ji mato ne tik faktus, bet pasitelkia ir jausmus, – tada jaučia, ką joje tie faktai sukelia. Tai jai leidžia pajusti ir tai, kas kitiems žmonėms yra gera, o kas juos skaudina.

Viešojoje sferoje orientuotis būtina pagal tai, kas matoma, – dažniausiai tai būna įstatymas, tam tikri potvarkiai ar pinigai. Dėl to darant sprendimus moterims dažnai būna sunku pasitelkti to, kas žmogiška, nuojautą. Tačiau išoriniai faktai – tai tik viena dalis, o nujautimas, kaip žmonės dėl to jaučiasi, yra kita. Jeigu moterys pasinaudoja savo nuojauta, jos gali įžvelgti, kas yra giliau ir kas iš tiesų žmones jaudina.

Tai regėtojos talentas. Tačiau dėl to ji būna ir lengvai nuvertinama ar lieka nesuprasta kitų. Dažniausiai būtent moterys pajaučia, į ką regėtoja nori atkreipti dėmesį. Moteris lengviau tuo uždegti, ir tai yra kaip tik tas bendrumas, iš kurio kyla kažkas didingesnio ir kuriam esant pranašė gali patraukt ir kitus.

Mums, moterims, įvairiausiose srityse nuolat prireikia drąsos kaip Mirjamai energingai suduoti į būgnelį bei kažką išbudinti. Mes turime savitai žiūrėti ne tik į paviršutinius potvarkius bei įstatymus, bet ir pamatyti žmonių savijautą bei atkreipti į tai kitų dėmesį.

Senajame Testamente pranašai yra Dievo pašauktieji arba Dievo skelbėjai. Taigi Mirjama taip pat buvo pašaukta Dievo. Jai buvo pavesta misija kalbėti savo tautai. Senajame Izraelyje pranašai buvo Dievo įkvėptieji. Jų ekstaziška pagava buvo užkrečianti ir galėjo lengvai persiduoti šalia esantiems žmonėms. Akivaizdu, kad Mirjama turėjo kažką uždegančio. Ji yra Dievo pagauta ir ši jos Dievo patirtis paliečia ir kitas moteris. Tai ekstaziškas moterų šokamas šokis, kupinas susižavėjimo laisve, kurią joms dovanojo Dievas. Vyrams tai galėjo atrodyti kaip kvaištelėjimas.

Moterys gali suprasti Mirjamos įkvėpimą. Dauguma jų pačios šokdamos mielai išreiškia save ir savo jausmus. Šokis – tai kažkas iš esmės moteriška. Patyriau, kad tai darydamos moterys būna žaismingos arba meditatyviai pasinėrusios į save ir visiškai apimtos įkvėpimo bei gyvenimo džiaugsmo. Dėl to dauguma moterų šokio išraišką rinktųsi ir pamaldose. Šokis joms yra malda, jos meldžiasi kojomis, kūnu ir siela. Dievo pagava jas jaudina ir šį vidinį susijaudinimą jos nori išreikšti kūnu. Tai jų moteriško gyvybingumo išraiška. Kai jos juda grakščiai ir susikaupusios arba apimtos entuziazmo bei gyvenimo džiaugsmo, šokis visuomet paliečia tai, kas giliau, ko vien tik žodžiais moterys išreikšti negali.

Kai apie Mirjamą kalbama kaip apie pranašę, visų pirma šlovinami jos aiškiaregiški sugebėjimai. Ji mato istoriją taip, kaip ji sumanyta paties Dievo. Į gyvenimo paslaptis ji

žvelgia giliau. Ji suvokia tikrąją įvykio prasmę. Labiausiai vertinamą Mirjamos bruožą – ypatingą įžvalgą – turi daugelis moterų. Jos tikrai supranta tikrąją žodžio prasmę, įžvelgia dalykų esmę. Nevertina jų vien išoriškai ir vien tik protu. Apie dalykus jos žino labiau iš vidaus, nujaučia pačią jų esmę. Vyras kalbėtoją pirmiausiai vertina pagal jo žodžius, loginį ryšį, pagal jo perteikiamą turinį. Moteris įžvelgia tai, kas tikra. Ji iš laikysenos supranta, ar žmogus yra uždaras, ar atviras, pasipūtęs ar kuklus, ar jis pats siekia būti dėmesio centre, ar tarnauja reikalui, ar viduje yra nurimęs, ar savo nerimą slepia po apvaldyta išore. Ji jaučia tai, ką žmogus spinduliuoja, – ar tai gydo ir išlaisvina, ar yra nemalonu ir atstumia.

Diskutuodamos moterys dažnai jaučiasi nugalėtos, nes nėra įvaldžiusios tokio argumentavimo būdo, kokį joms primeta vyrai. Tačiau, kaip ir Mirjama, jos turėtų pasitikėti savo vidine nuojauta. Moterys daug greičiau pajunta, ar tai, ką sako kitas, yra tiesa, ar tai skleidžia palaimą, ar neviltį, šilumą ar šaltį, aiškumą ar išskaičiavimą. Vyrai dažnai ilgai kalba ne tiesiai. Jie leidžiasi į argumentus, po kuriais norėtų paslėpti tikruosius ketinimus. Moterys tai permato.

Todėl moterims reikia drąsos, kad pasitikėtų savo vidinėmis galiomis ir jomis naudotųsi. Mes negalime tikėtis, kad vyrai už mus padarys tai, ką mes pačios sau privalome padaryti. Tik kai klausomės savo jausmų ir juos vertinam, mus išgirsta bei vertina ir vyrai. Iš Mirjamos galėtume pasimokyti pasitikėti savo vidine pranaše, atkreipti dėmesį į savo nuojautą ir tai, ką matome, paaiškinti taip, kad tai atitiktų mūsų vidinį supratimą bei vidinį matymą.

Pranašas visuomet turi ir visuomeninę užduotį. Jis kritikuoja įsigalėjusius santykius ir praneša, ko iš tautos nori Dievas,

kas žmones iš tiesų veda gyvenimo link. Užduotis, kurią vykdo moteris pranaše, yra ir politinė užduotis.

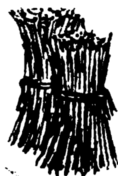
Janne Haaland Matlary yra politikė, ėjusi Norvegijos užsienio reikalų ministrės pareigas. Ji ragina moteris dar stipriau angažuotis politikoje, nes jos dažnai mato daugiau nei vyrai. Jos daug labiau siekia tarpusavio supratimo nei konfrontacijos. Tačiau kartu Matlary apgailestauja, kad moterys, ateinančios į politiką, yra įspraudžiamos į vyriškas struktūras. Dažnai savo darbą jos tik vargais negalais gali suderinti su motinyste šeimoje. Kai kurios moterys politikoje pasidavė vyriškoms struktūroms ir vykdė moterims nebūdingą politiką. Šitaip Matlary reikalauja, kad moterys į politiką įneštų tai, ką jos gali duoti kaip moterys: „Politika pagal moteris gali reikšti: taikos skatinimą ir konfliktų sprendimą kitokiu būdu nei įprastas vyrams, kitokių priemonių nei smurtas bei karas pasirinkimą sprendžiant konfliktus ir gyvenimą teigiančių vertybių skleidimą gilesne prasme“ (Matlary, p. 57). Jos nuomone, kadangi vaikai moterims nuolat primena, kad ne jos yra pasaulio bamba, jos įneša „tam tikro realizmo ir nuolankumo į viešąją sferą“ (ten pat, p. 58). Moterys į politiką turėtų įnešti savo socialinę kompetenciją. Matlary tiki, kad „moterys yra potencialiai geresnės politikės. Mes esam įpratusios kurti taiką ir spręsti konfliktus vien jau dėl kasdienės patirties su vaikais (bei su sutuoktiniais!) ir neturime laiko per ilgai užsiiminėti tiktai savimi“ (ten pat, p. 60). Ji ragina moteris socialinius klausimus kelti į dėmesio centrą, suteikti ekonomikai žmogiškesnį veidą ir reguliuojant konfliktus surasti taikias galimybes. „Mes norime parodyti galingą žmogiškojo faktoriaus reikšmę ir užtikrinti, kad žmonių orumas būtų visos politikos centre. Aš netvirtinu, kad vyrams ši programa yra svetima, – tačiau tikiu, kad moterys turi ypatingą talentą ją vystyti“ (ten pat, p. 61).

***Anselmas**: Ką tau reiškia pranašės archetipas? Kaip tu jį jauti?*

***Linda**: Lig šiol aš mažai galvojau apie pranašę Mirjamą. Bet kai perskaičiau tavo mintis ta tema, pajutau, kad ji, kaip viena mano moteriškumo pusių, man yra gerai pažįstama. Bandydama ją išreikšti dažnai likdavau nesuprasta, ypač kai diskutuodavau su racionaliai mąstančiais žmonėmis. Dažnai būtent vyrai nenorėdavo sutikti, kad galima ne tik klausytis išsakomų žodžių, bet ir susieti juos su tuo, ką jaučiu. Tuomet dažnai išgirsdavau tokį sakinį: „Į tai negalima taip žiūrėti“. Bet aš pasitikiu jėga, kuri yra kažko gilesnio manyje nuojauta, kuri padeda man savo žvilgsnį kreipti į didesnius dalykus nei vien į tai, ką matau. Ar kiti leisis tuo užkrečiami – palieku spręsti jiems.*

Man gera su žmonėmis, kurie turi pranašiškų sugebėjimų. Jų būdas matyti bei jausti ir mano akis atveria tam, kas yra giliau.

Ruta – svetimoji

Dažnai moterys pasaulyje jaučiasi svetimos. Jos žino savo dvilypę kilmę. Jos yra išsaugojusios nuojautą, kad yra atėjusios iš kito pasaulio. Vyrams moteris dažnai lieka neįžvelgiama būtybė, kurios jie nesupranta ir kuri, nors ir artima bei žavinga, vis dėlto lieka jiems svetima. Svetimoji yra archetipinis paveikslas. Jeigu moterys su juo susipažįsta, jos ima geriau suprasti save ir išmoksta už save pakovoti. Joms nereikia atsiprašinėti, kad yra atėjusios iš kito pasaulio nei paviršutiniška aplinka, kurioje jos gyvena. Jos tampa dėkingos už jose glūdinčią paslaptį: už svetimą, nepažįstamą, nenusakomą savo pusę. Tai joms teikia orumo.

Biblijoje svetimosios archetipą įkūnija Ruta. Ji yra moabietė, taigi svetimšalė. Matas ir ją įtraukia į Jėzaus genealoginį medį. Ji viena iš keturių Senojo Testamento moterų, kurios neįprastu būdu pagimdo sūnų ir kaip svetimšalės patenka į Jėzaus genealoginį medį.

Rutos istorija papasakojama glaustai: vienas izraelitas, vardu Elimelechas, su žmona Naome iškeliauja iš Betliejaus, nes ten viešpatauja badas. Jis pasitraukia į moabiečių kraštą. Ten abu jo sūnūs veda moabietes. Bet abudu sūnūs ir pats

Elimelechas miršta. Taigi našlė Naomė norėtų vėl sugrįžti į savo gimtinę Betliejų. Ji ragina abi marčias grįžti pas savo šeimas, tačiau abi jaunos moterys nori eiti kartu su ja. Naomės spiriama Orpa vis dėlto nusprendžia apsisukti ir grįžti namo. Orpa kartu eina iki sienos. Ji eina tiek, kiek jai leidžia jos galimybės. Tačiau Ruta kerta sieną ir taip jai atsiveria naujos galimybės. Ji nepalieka Naomės, bet sako: „Kur eisi tu, tenai eisiu ir aš, kur būsi tu, tenai būsiu ir aš! Tavo tauta bus mano tauta, o tavo Dievas bus mano Dievas! Kur mirsi tu, tenai mirsiu ir aš ir ten būsiu palaidota“ (Rut 1, 16-17). Ji eina kartu į svetimą kraštą ir ten apsigyvena kaip svetimšalė. Tenai, svetimame krašte, ji nori būti ir palaidota. Net jei Rutai anyta yra artima ir ji yra pasirengusi priimti jos religines tradicijas, vis dėlto Ruta visuomet liks svetima.

Abi moterys atkeliauja į Betliejų. Ten gyvena jų giminaitis, vardu Boazas. Jis buvo atpirkėjas, tai yra turėjo teisę ir pareigą kaip svainis susituokti su Ruta. Boazo laukuose ji renka likusias varpas, kas tuomet Izraelyje buvo vargšų teisė.

Boazas elgiasi su ja draugiškai ir dosniai. Apie savo patirtį Ruta papasakoja Naomei. Tuomet Naomė paaiškina Rutai, kad Boazas yra jos atpirkėjas. Kai po miežių vėtymo jis atsiguls miegoti, ji turinti gultis jam prie kojų. Atsibudęs Boazas paklausė: „Kas tu esi? – Aš esu tavo tarnaitė, Ruta, – ji atsakė, – uždenk drabužiu savo tarnaitę, nes tu esi atpirkėjas!“ (Rut 3, 9). Boazas tam pasirengęs. Tačiau yra dar vienas giminaitis, turintis pirmesnę atpirkimo teisę. Taigi pirmiausia Boazas prie miesto vartų derasi su anuo giminaičiu. Kai tasai atsisako savo atpirkimo teisės, Boazas Rutą veda. Ji pastoja nuo jo ir pagimdo sūnų, vardu Obedas.

Jis buvo Išajo, Dovydo tėvo, tėvas. Taip Ruta, svetimšalė, tampa genealogine Dovydo motina. Ir priklauso Jėzaus genealoginiam medžiui.

Archetipinis svetimosios paveikslas visuomet dvelkia tam tikra paslaptimi. Svetimšalė mums reiškia tai, kas nepažįstama. Ji ateina iš kito pasaulio, iš kitos kultūros. Galiausiai ji yra kilusi iš kitos dimensijos. Krikščionių tradicija turi garsiąją svetimšalę – šventąją Barborą. Romėnai svetimšalius vadindavo barbarais. Mums šis pavadinimas yra tapęs labiau keiksmažodžiu. Tačiau Barbora yra kilusi iš Dievo pasaulio. Čia, šioje žemėje, ji yra svetimšalė. Jos tėvas, negalėdamas pakęsti to jos svetimumo, uždaro ją bokšte. Jis nori, kad duktė formuotųsi taip, kaip jis tai įsivaizduoja. Jis nori ją įsprausti į jam žinomą korsetą. Tačiau Barbora, kaip svetimšalė, kartu yra ir neprisitaikanti. Ji gyvena tuo, kas joje yra, net jei tėvas to ir nesupranta. Ji mąsto savaip. Uždaryta bokšte ji bendrauja su filosofais, kuriuos pasikviečia. Galima sakyti, ji bendrauja su vidine savo išmintimi. Ji neleidžia, kad jai kas nors uždraustų mąstyti. Ji mąsto savo galva ir prieš tėvo valią apsisprendžia tapti krikščione. Moteriai dažnai tenka patirti, kad ji netelpa į savo šeimos arba ir visuomenės mąstymo rėmus. Tada į ją dažnai žiūrima kaip į isterišką arba komplikuotą asmenybę. Reikia didelio pasitikėjimo savimi, kad liktum ištikimas tam, kas tau yra būdinga, net jei aplinkiniams tai ir atrodo svetima. Barbora turėjo tiek drąsos. Ji leido sau savarankiškai mąstyti ir susikurti savąją gyvenimo koncepciją.

Tiek Barbora, tiek Ruta atstovauja moterims, kurios yra atėjusios iš svetimo pasaulio ir įkūnija tai, ko mes negalime suklasifikuoti. Antikos laikais svetimoji visuomet būdavo siejama ir su kažkuo gąsdinančiu. Jos buvo bijoma

ir kartu ja buvo žavimasi. Iš jos buvo tikimasi, kad ji praneš kažką tokio, kas dar niekam niekada nebuvo žinoma. Jai buvo priskiriamos negirdėtos žinios ir sugebėjimai, kurių neturėjai pats. Kartais su ja būdavo siejamas ir burtininkės, galinčios viską užburti arba net užkerėti, įvaizdis. Pasakose ragana įgavo negatyvesnę reikšmę. Tačiau apskritai ji yra ir pozityvus įvaizdis. Raganos turi ypatingų sugebėjimų.

Viduramžiais raganų buvo bijoma. Raganų persekiojimo laikais daug moterų patyrė, kaip vyrai, bijodami to, kas moteryje buvo nepažįstama, apšmeiždavo ir apšaukdavo jas raganomis, kad galėtų nužudyti. Tai, kad kunigai ir vienuoliai aktyviai prisidėjo prie raganų persekiojimo, yra gėdinga Bažnyčios istorijos dėmė. Galų gale su ragana jie norėjo sunaikinti tą nepažįstamą ir baugią moterišką būtybę, kad nebereikėtų daugiau su ja aiškintis. Tačiau tai sušiurkštino ir nuskurdino papročius.

Moteris, einanti į svetimą kraštą, privalo sugebėti pakovoti pati už save. Pirmiausia ji turi ištverti tai, kad ji nieko ten nepažįsta ir niekas nepažįsta jos. Ji privalo ištverti save, nes iš pradžių ji negalės taip paprastai prasiblaškyti, nuėjusi pas kaimynę ar draugę. Šituo metu jai ypač reikalingas savo vertės pajautimas, kitu atveju ji neturės nuosavos pozicijos ir jausis pasimetusi. Norą kažkam priklausyti bei kontaktų ilgesį tuo laikotarpiu ji jaučia stipriau nei bet kada. Tačiau šitai patirdama ji atranda ir paskatą atsiverti bei ieškoti kontakto su nepažįstamais žmonėmis. Kai kurios moterys pasakoja, kad tuomet jos būna smalsios ir visiškai atviros, jaučia kitus ir būna ypač jautrios, nes baimingai laukia, kaip į jas sureaguos kiti. Bet kaip tik čia jos gali augti ir neleisti savosios vertės padaryti priklausomos nuo kitų reakcijos. Apsisprendus keliauti į svetimą vietą visuomet yra šansas

išsilaisvinti nuo senų kompleksų bei sutikti naujų žmonių. Vidinę laisvę skleidžia ir žmonės, kurie nepažįstamuosius gali sutikti be neigiamų išankstinių nuostatų. Jie leidžia šiems būti tokiems, kokie jie yra, – be jokių vertinimų, kurie visuomet apriboja santykius. Tada svetimieji gali jausti, kad yra gausiai apdovanojami. Iš kitų žmonių jie gali paimti tai, ko jiems trūksta, ir duoti to, ką turi patys.

Moterys, sąmoningai gyvenančios su savo svetimumu, praturtina mūsų pasaulį. Jos atneša kažką naujo, naujus mąstymo pavyzdžius, elgesio būdus, naujas idėjas.

Tam tikrą svetimumą moterys patiria ir ten, kur jų moteriškumui yra maža erdvės. Vis daugiau moterų jaučia, kad su savo moteriška raiška Bažnyčioje negali rasti deramos vietos, kad jos privalo visiškai prisitaikyti prie vyriško pasaulio. Dauguma jų tyliai pasitraukia, kitos nori įnešti savo moteriškos energijos. Jos nieko nenori iš vyrų atimti, tik pridėti savo moteriškų ypatybių, kad būtų gyvenama didesnėje bendrystėje.

Ilgą laiką Bažnyčia buvo vyrų Bažnyčia, nors pirmiausia į ją eina moterys ir būtent jos čia angažuojasi visuomeninei veiklai. Neabejotinai tai didelis iššūkis ateičiai, kad moterys į Bažnyčią sąmoningiau įneštų savo įgimtus gabumus, o vyrai tam baimingai nesipriešintų. Tik taip Bažnyčioje gali vykti geras vyro ir moters tarpusavio bendradarbiavimas. Ankstyvųjų laikų Bažnyčia, kaip Jėzaus įpėdinė, neabejodama moterims suteikė svarbias pareigas bendruomenėje. Jos buvo bendruomenės vadovės, diakonės ir misionierės. Tiktai vėlesniaisiais laikais Bažnyčia perėmė romėnišką vyriškų struktūrų sistemą.

Moterys dažnai žavisi svetimomis kultūromis. Jas traukia tai, kas nepažįstama. Iš to jos norėtų kažką pasiimti. Mūsų teta – mamos sesuo – buvo labai komunikabili. Kartą keliaudama iš Eifelio[1] aplankyti mūsų vienoje traukinio kupė sėdėjo kartu su turku. Kol atvyko pas mus, apie jo gyvenimą ji žinojo viską. Ją paprasčiausiai domino, kaip jis užaugo, kaip gyveno jo šeima, kokios jis buvo profesijos, kaip švęsdavo šventes, kaip bendravo su savo vaikais. Svetimumas ją žavėjo. Ji nesibaimino kontaktų. Ji mums labai nuoširdžiai pasakojo apie savo traukinio kaimyną, su kuriuo susibičiuliavo.

Mūsų vyriausioji sesuo ilgą laiką gyveno Prancūzijoje, Ispanijoje ir Italijoje. Ten, svetimuose kraštuose, ji susirado daug draugų, kurie dažnai atvykdavo pasisvečiuoti pas mūsų šeimą. Mūsų motina visuomet labai nuodugniai jais domėdavosi. Mes, vaikai, tada visuomet apkalbėdavom, kad tai tipiškai moteriškas smalsumas. Tačiau čia būta kai ko daugiau. Tai buvo domėjimasis konkrečiu žmogumi, tuo, kas jai iš pirmo žvilgsnio buvo svetima. Ji norėjo suprasti tai, kas nepažįstama, įsivaizduoti, kaip svetimšaliai žmonės gyvena, ką galvoja. Čia nebuvo jokio lyginimo, kas yra geriau, o atviras dalyvavimas tame, kas nepažįstama, idant tai ją praturtintų.

Kartais iš tiesų reikia iškeliauti į svetimą kraštą, kad ir vėl atrastum savo tikrąją vidinę prigimtį. Nuo per didelio prisitaikymo ar suvaržytų gyvenimo sąlygų ji gali pradingti. Mūsų sesuo tikrąją savo prigimtį atrado tose šalyse, kuriose ji gyveno. Taip svetimas kraštas gali tapti savu. Taip pat ji patyrė, kad ir pati buvo praturtinimas tiems žmonėms, kuriuos ten sutiko.

---

[1] Eifelis – regionas Vokietijos Vakaruose, – vertėjos past.

Svetimoji kartu yra ir ieškančioji. Šiandien moterys ieško tikrosios savo tapatybės. Jos jaučia, kad negali paprasčiausiai perimti vyrų mąstymo modelių. Jos leidosi į savos tapatybės paieškas. Kai kurios feministės savo tapatybės ieškojo perdėm ją supriešindamos su vyriškąja ir sykiu tai darydamos vis dar buvo nuo vyrų priklausomos.

Šiandien dauguma moterų, turėdamos didesnę laisvę, ieško tikrosios savo tapatybės. Sulaukusios vidutinio amžiaus jos dažnai ima ieškoti to, kas jų sielos gilumoje yra svarbu. Jos ieško tiesos ir vidinio autentiškumo. Dauguma vyrų nuvertina tokias moterų paieškas. Jie nori jas, kaip ir anksčiau, įsprausti į korsetą, atitinkantį jų įsivaizdavimą. Jie priekaištauja moterims, kad šios tapusios kitokios, nei buvo tada, kai tuokėsi.

Moterų ieškojimai vyrams kelia nerimą. Labiausiai jie norėtų, kad viskas liktų po senovei. Būtent tiems vyrams, kurie santuokos metu buvo stipresnioji pusė ir teikė moteriai jėgų, būna sunku, jeigu žmona leidžiasi į ieškojimus ir nebesitenkina tuo, kas buvo lig šiol. Labiausiai jie norėtų savo moterį įkalinti praeityje ir nesidžiaugia tolimesniu jos vystymusi – mat tuomet ir patys privalėtų pradėti tokią kelionę. O tai šiems vyrams kelia baimę.

Moterys, kurios nuolat ieško, išjudina ir santykius su savo vyru. Jos nesitenkina tuo, kas sena. Nors moterys turi sugebėjimą išsaugoti, jos taip pat moka ir ieškoti. Jos nenori, kad jų augimas sustotų. Jos nori jaustis gyvybingos bei praturtinti tuo ir savo santykius. Kadangi jos leidžiasi į savo jausmų pasaulį, tai ieško vidinės darnos ir taip išprovokuoja vyrus ieškoti savos tiesos.

Anselmas: *Kur tu visų pirma pasijutai svetima?*

Linda: *Visuomet, kai dėl savo vyro profesijos tekdavo kurtis naujoje vietoje, iš pradžių būdavau ten svetima. Tai išprovokuodavo mane priimti iššūkį būti ta svetimąja, bet kartu ir parodydavo mano ribas. Susipažinti su nauja vieta ir atrasti ten daug naujo man būdavo tarsi tam tikras nuotykis.*

Kartais man netgi patikdavo jaustis anonimiškai, tačiau po kurio laiko visuomet pajusdavau impulsą atsiverti žmonėms. Aš, žinoma, taip pat ieškojau to, ką šie žmonės išreikšdavo savo gyvenimo būdu ir ką savyje stipriau ugdyti norėjau pati. Kas kartą pajausti, kaip svetimi žmonės tampa visiškai artimi ir pažįstami, – man didžiulis praturtinimas ir ši patirtis mane giliai jaudina. Ištverti laikotarpį, kai esi svetima, – visuomet būdavo verta.

Sara – besijuokiančioji

Antikoje deivės dažnai vaizduojamos besijuokiančios. Besijuokianti deivė – tai archetipinis paveikslas. Jos juokas rodo, kad ji aukščiau visų reikalų ir pasaulis jai nebaisus. Ji gyvena kitokioje tikrovėje.

Visoms moterims patinka juoktis. Besijuokiančiosios archetipe jos vėl atranda save. Besijuokdamos jos susitinka su jų viduje esančia deive, kuri yra ne iš šio pasaulio, todėl išlaiko distanciją su juo ir įstengia iš jo juoktis.

Biblijoje besijuokiančią moterį įkūnija Sara. Jos istoriją mums pasakoja Pradžios knyga: Sara yra Abraomo žmona. Ji yra graži moteris. Kai Abraomas su ja patraukia į Egiptą, kad išvengtų savo gimtajame krašte kilusio bado, jis Sarai sako: „Žinau, kokia tu graži moteris. Egiptiečiai, tave pamatę, pamanys: „Tai jo žmona“. Mane jie užmuš, o tave paliks gyvą. Prašyčiau tad sakyti, jog esi mano sesuo, kad per tave man būtų gera ir tavo dėka gyvas išlikčiau“ (Pr 12, 12-13). Turėdamas tokią gražią žmoną Abraomas jaučia jam gresiantį pavojų, nes ji pažadinsianti žmonių pavydą. Tai gali baigtis tuo, kad šie jos vyrą gali užmušti. Situacija, kurią vaizduoja Pradžios knyga, visiškai aktuali dar ir

šiandien. Čia turima omeny ne tos pavydo scenos, kuriose moters meilužis nužudo jos vyrą, kad pats galėtų ją turėti. Tai išimtys. Bet dar ir šiandien yra vyrų, besinaudojančių savo žmona, kad galėtų ja pasigirti. Jiems reikia moters, kad galėtų su ja blizgėti viešumoje.

Vis dėlto Abraomo istorija leidžia mums pamąstyti ir apie kitus vyro bei moters tarpusavio santykių aspektus. Kai kurių profesijų vyrai jaučiasi skriaudžiami. Jie jaučiasi menkaverčiai prieš moteris, kurių elgesys suteikia joms privalumų. Vienas psichiatras pasakojo, kad jautėsi patiriąs žalą iš savo kolegių. Besinaudodamos savo žavesiu jos įpiršdavo vyriausiajam gydytojui visus savo pageidavimus. Jos gaudavo viską, ko tik norėdavo. O jis pats dėl savęs ir savo norų privalėjęs kovoti. Ir gana dažnai pralaimėdavęs.

Abraomas pasinaudoja savo žmonos grožiu, kad įgytų privalumų. Faraonas pasiima Sarą į savo rūmus. Dėl jos jis gerai elgiasi su Abraomu. Jis duoda jam ožkų ir jaučių, tarnų ir tarnaičių (žr. Pr 12, 16). Tačiau faraono namuose prasideda nelaimės. Jis pastebi, kad tai susiję su Sara. Kai galų gale išsiaiškina, kad Abraomas kaip seserį pristatė savo žmoną, faraonas jam smarkiai priekaištauja: „Kodėl man nepasakei, kad ji tavo žmona? Kodėl man sakei: „Ji mano sesuo“? O dabar štai tavo žmona! Pasiimk ir išeik!“ (Pr 12, 19).

Jeigu vyras savo silpnumą prieš moterį nori kompensuoti ja pasinaudodamas, visuomet įvyksta nelaimė. Tai abiem nėra gerai. Vyrai turi išmokti gerbti savo moters grožį, nelaikydami jo savo nuosavybe ir juo nesinaudodami.

Sara yra nevaisinga. Vieną dieną Abraomą aplanko pats Dievas. Abraomas parpuola prieš tris vyrus, per kuriuos sutinka Dievą, ir pakviečia juos pietų. Sara kaip tik yra palapinėje. Abraomas bėga pas ją. Ji turinti paruošti viską, kuo jis norėtų

pavaišinti savo svečius. Vyrai jo klausia: „Kurgi tavo žmona Sara? – paklausė jie. Jis atsakė: „Va ten, palapinėje“. Tuomet vienas jų tarė: „Aš tikrai sugrįšiu pas tave šiuo laiku kitais metais, ir tavo žmona Sara turės sūnų“. Tuo tarpu Sara, stovėdama jam už nugaros prie palapinės angos, klausėsi“ (Pr 18, 9-10).

Sara į šį pranešimą reaguoja juoku, tiesa, tas juokas nėra garsus. Tačiau ji juokėsi: „Sara juokėsi sau, sakydama: Tada, kai nuvytau, negi patirsiu malonumo – mano vyras toks senas?“ (Pr 18, 12). Dievas išgirsta Saros juoką ir klausia Abraomo: „Kodėl Sara juokiasi, sakydama: „Nejau aš iš tikrųjų dar gimdysiu, būdama tokia sena?“ Argi yra Dievui negalimų dalykų?“ (Pr 18, 13-14). Sarai nesmagu būti užkluptai besijuokiant. Ji „gynėsi, sakydama: „Aš nesijuokiau“, – nes ji buvo išsigandusi. Bet jis atsakė: „Tu tikrai juokeisi“ (Pr 18, 15).

Saros juoką galima interpretuoti skirtingai. Pats tekstas tai aiškina kaip netikėjimo juoką. Sara netiki pranašyste. Ji negali įsivaizduoti, kad būdama savo amžiaus dar gali patirti meilės džiaugsmą. Įdomu, kad tekstas čia kelia ne biologinį motinystės klausimą, o kalba apie meilės džiaugsmą. Pagalvojusi apie jį Sara priversta juoktis. Todėl mums tai ne tiek abejojimo juokas, kiek juokas dėl tikrų meilės ir džiaugsmo galimybių. Šią akimirką Sara jaučia, kas joje slypi. Bet kartu ji galvoja: per gerai, kad būtų tiesa. Juokas visuomet slepia pranašumo prieš tikrovę jausmą. Ši tikrovė neturi lemiamos įtakos. Juokas yra būdas virš jos pakilti, užuot leidus, kad ji temptų žemyn. Juokas yra džiaugsmo, pozityvaus buvimo čia ir dabar išraiška.

Kad Saros juokas nėra vien iš netikėjimo, bet ir Dievo dovanotas juokas, ji pasako gimus Izaokui: „Dievas iškrėtė man juoką; kas tik apie tai išgirs, juoksis su manimi“. Ir ji

pridėjo: „Kas gi būtų galėjęs pasakyti Abraomui, kad Sara žindys vaikus? O vis dėlto pagimdžiau jam sūnų senatvėje“ (Pr 21, 6-7). Čia paaiškėja, kad jos juokas yra Dievo dovana, juokas iš džiaugsmo ir vilties. Jos sūnaus gimimu gyvenimas nugalėjo mirtį, viltis nugalėjo neviltį, džiaugsmas – sielvartą. Sara savo juoką supranta kaip tikėjimo išraišką, kad Dievas sugeba pakeisti kiekvieną situaciją ir priverčia nevaisingumą žydėti.

Buvau nustebusi, kad Anselmas Saros paveiksle įžvelgė besijuokiančios moters archetipą. Tai, ką lig šiol esu skaičiusi apie Sarą, buvo labiau susiję su jos nevaisingumu. Mane iš karto patraukė kreipti žvilgsnį į Saros juoką ir naujai pažvelgti į jį kaip į mūsų, moterų, gyvenimo džiaugsmo ir nerūpestingumo išraišką.

Išgyvendamos skausmingas situacijas ar turėdamos įveikti daugybę pareigų, moterys lengvai pamiršta jose esančią besijuokiančiąją. Jos jaučiasi įsitempusios ir bedžiaugsmės, praradusios ryšį su savo nerūpestingąja puse. Kai linksmoje situacijoje jos vėl ima juoktis, iškart pajunta, kaip joms trūko šios energijos. Moterys jaučia, kad juokas atpalaiduoja jų įtampą, jos vėl ima jaustis džiaugsmingos ir išdykę. Netikėtai viskas pasirodo žymiai lengviau, juokas joms vėl suteikia pusiausvyrą. Tai sustipriną jausmą, kad savo situaciją jos kažkaip įveiksiančios.

Japonijoje šintoizmo religijoje anksčiau buvo garbinama šokio ir linksmybės deivė. Ši deivė šventyklose šokdavo siautulingą šokį, kuris priversdavęs kitus dievus juoktis. Išgirdusi tą juoką apimta smalsumo Saulės deivė išlindusi iš savo olos, kurioje buvo pasislėpusi iš liūdesio. Nuo to laiko juokas buvo švenčiamas kaip šviesos ir gyvenimo sugrįžimas į žemę.

Šviesos ir gyvenimo sugrįžimą aiškiai gali jausti ir moterys,

kurios praėjus sunkiam laikotarpiui vėl gali smagiai juoktis. Tuomet jos iš naujo pasijunta gyvybingos, vėl jaučia, ką reiškia būti laimingom. Taip turėjo pasijusti ir Sara, kai Dievas jai išpranašavo, jog ji galinti tikėtis naujos gyvybės. Daugumai moterų pažįstami tokie gyvenimo laikotarpiai, kuriuos jos turi ištverti, nes atrodo, kad tuo metu nieko nevyksta. Tai tarytum sausros metas, kai niekas, atrodo, neauga, neatsiranda nieko naujo. Ši situacija gali kelti neviltį, kai kurios moterys jaučiasi taip, tarytum gyvenimas jas būtų palikęs likimo valiai. Ir staiga visai netikėtai pasirodo ženklas, pranešantis apie pozityvų pasikeitimą. Iš karto atsiranda viltis, kad gyvenime įvyks kažkas naujo. Tai moterims grąžina linksmumą, jos, kaip ir Sara, vėl tampa atviros juokui.

Moterys iš tiesų gali smagiai juoktis. Juokas yra būdas išreikšti jų pranašumą prieš gyvenimiškus reikalus. Tą mes dažnai patirdavom ir savo šeimoje: mūsų tėvas, kaip jau minėjau, turėjo elektros prietaisų parduotuvę. Po karo ta parduotuvė buvo įkurta gyvenamajame mūsų name. Mums pietaujant dažnai prie durų paskambindavo klientai. Jie žinodavo, kad mes visuomet esam namie. Mano tėvas dažnai širsdavo dėl drumsčiamos ramybės. Abi jauniausios seserys į tokius trukdančius klientų skambučius visuomet reaguodavo pamėgdžiodamos tėvą ir šitaip priversdavo juoktis visą šeimą. Mano tėvas nevalingai juokdavosi kartu. Tačiau kartais jam būdavo to per daug. Juoktis iš kito – tai prieštaravo jo moraliniams įsitikinimams. Bet mano seserys nieko nevertindavo, jos tiesiog juokdavosi. Ir šitaip besijuokdamos iš kliento, trukdančio mūsų pietus, nepatogią situaciją pakeisdavo pramoga ir lengvumu.

Tai, ką mano seserys vaikystėje darydavo instinktyviai, sugeba dauguma moterų. Pasakodamos situacijas iš savo

kasdienybės, jos dažnai gali iš to smagiai pasijuokti. Šis moterų juokas slepia didžiulę jėgą. To juoko negalima išvengti. Tai ypatingas moterų būdas pakilti virš visų jas įtakojančių reikalų ir žmonių, pajausti savo pranašumą ir taip patirti laisvę. Juokas išlaisvina nuo skundimosi dėl kasdienių rūpesčių. Kasdieniški ir banalūs dalykai tampa juoko priežastimi ir šitaip netenka slegiančio svorio.

Kai mūsų motina sueidavo draugėn su savo trimis seserimis, taip pat būdavo daug juokiamasi. Jos pasakodavo viena kitai, ką patyrusios, ir net mažiausi atsitikimai būdavo nupasakojami taip, kad įgaudavo svarbią reikšmę. Pabaigoje visuomet skambėdavo gilus, širdingas juokas iš papasakotos situacijos. Jų juokas visus užkrėsdavo ir pas savo tetas mes jausdavomės labai gerai. Jos tiesiog skleisdavo moterišką gyvenimo džiaugsmą. Kitą dieną moterys pasakodavo, kaip vakar iki ašarų prisijuokusios, ir tai būdavo nauja dingstis juoktis. Jos sąmoningai ieškodavo juoko, nerūpestingumo, jos neužsibūdavo savo problemose bei rūpesčiuose. Kad ir koks sunkus buvo jų gyvenimas, savo juoką jos išsaugojo. Jos nesileido prislegiamos gyvenimo sunkumų. Jų juokas joms visuomet padėjo išreikšti savo nerūpestingumą.

Jei susitikusios moterys kartu iš širdies prisijuokia, namo jos grįžta sustiprėjusios. Galbūt jos nesukūrė jokios strategijos, kaip tvarkytis su kasdienėmis problemomis, tačiau patyrė nerūpestingumą ir po to lengviau imsis savo kasdienybės. Jos nesileis užspaudžiamos kasdien jas provokuojančių dalykų, o priims juos su humoru.

Moterys, kurios jaučiasi vienišos ir patiria, kaip smagiai gali su kitomis moterimis juoktis, pajunta, kad ši patirtis pralaužia jų vienatvę. Bendras juokas iš naujo grąžina jas į gyvenimą. Jis parodo, ką reiškia gyventi su džiaugsmu ir

žvelgti į priekį. Moterys pirmiausiai juokiasi iš savęs, ypač iš savo silpnybių ar savotiškų atsitikimų su kitais žmonėmis. Tai patirdama kiekviena moteris gali vėl atrasti save ir jaustis susieta su kitomis moterimis. Juokas drauge moterims gali būti panašu į židinio ugnį, prie kurios jos sušyla.

Yra ne tik skardus moterų juokas, bet ir tylus – toks kaip Saros. Moterys dažnai gali aplink save skleisti lengvumo ir meilumo atmosferą. Jos šypsosi klientui, atėjusiam į parduotuvę. Su šypsena jos įžengia į biurą, sveikinasi. Vienas vyras, kuris dėl širdies infarkto ir prislėgtos nuotaikos kurį laiką praleido mūsų svečių namuose, pasakojo, kaip apsiperkant jį nudžiugino pokalbis su pardavėja. Ji jam tiesiog nusišypsojo. Tai buvo taip patrauklu. Užsimezgė pokalbis, kuriame atsirado ir artumo, ir laisvės bei nerūpestingumo. Jam tai labai padėjo.

Akivaizdu, jog tai ypatingas sugebėjimas, kurį turi daugelis moterų: jos gali nerūpestingai pasakoti ir kartu iš to juoktis. Aplink save jos skleidžia ne dirbtinį linksmumą, bet meilumo, lengvumo ir pritarimo gyvenimui atmosferą. Galbūt tai vienas motiniškumo aspektų: pritarimas egzistavimui, džiaugsmas būti čia ir dabar, vidinis lengvumas, leidimas kažkam augti, neprivalant viską daryti pačiai.

Dalyvaudamas daugelyje linksmų draugijų, po pranešimų ar seminarų patyriau, kad moterys juokiasi kitaip nei vyrai. Vyrai dažnai pasakoja sąmojus, iš kurių bendrai juokiasi. Dažnai tie juokai būna kitų žmonių sąskaita. Kai kuriuose vyrų susibūrimuose yra įprasta laidyti juokelius apie moteris. Tada jų juokas įgauna agresijos ir kartu dažnai būna nenatūralus. Moterims tokie sąmojai nereikalingi, kad galėtų juoktis. Jos juokiasi iš gyvenimo tikrovės. Jos pamato situacijas ir juokiasi. Juoku jos pašalina iš situacijos

tai, kas jas slegia. Jos pažvelgia į situaciją iš aukščiau.

Todėl juokas visuomet yra tai, kas vienija. „Juokas tikrai pavyksta tik juokiantis kartu“, mano filosofas Helmutas Plessneris. (Plessner, p. 157). Moterims patinka juoktis drauge. Jų juokas užkrečia ir sukuria bendrystę. Žinoma, yra ir kitokių juoko formų. Pažįstu moterį, kuri dažnai jausdavosi labai maža ir apimta nevilties, tačiau prie stalo dažnai atlikdavo juokų laidytojos vaidmenį. Aplink ją girdėdavosi garsus kvatojimas. Vis dėlto jai pačiai tie juokai buvo ne išsilaisvinimas iš netikrumo, o tik prasiblaškymas. Ji saugojosi, kad jai nereikėtų rodyti, kokia ji yra iš tiesų. Juoku ji pasinaudodavo kaip gynyba, kad niekas neprieitų prie jos per arti.

Viena moteris seminare pasakojo, kaip ji kartu su daugeliu kitų moterų praleido savaitgalį, per kurį jos nuolat juokėsi. Tačiau jai to juoko jau buvo per daug. Nuolatinis juokimasis grupėje iš tiesų gali imti atrodyti kaip priverstinis, tada jame atsiranda kažkas nenatūralaus ir jis tampa greičiau varginantis. Atsipalaidavus linksmumas kyla iš vidaus spontaniškai ir turi visus išlaisvinantį bei sustiprinantį poveikį. Iš tokio juoko gali išsirutulioti ir jautrus bei rimtas pokalbis.

Kitas gražios moteriško juoko formos pavyzdys – kai mamos, rytais keldamos savo vaiką, jam šypsosi. Jos šypsosi jam, kai jis užsigauna ir nežino, verkti ar ne. Akivaizdu, kad mamos moka savo juoką ir šypseną panaudoti kaip gydymo priemonę.

Tačiau taip pat gerai, kaip juoktis, moterys gali ir verkti. Jos neišstumia skausmo ir lengviau nei vyrai suteikia jam išraišką. Juokas daugeliui moterų yra būdas, padedantis reaguoti į kasdienes patirtis. Jos nesileidžia, kad jas paveiktų išoriniai įvykiai. Besijuokdamos jos įgyja sveiką distanciją. Į kasdienius dalykus jos nereaguoja perdėm rimtai ir ne-

susinervina dėl to taip greitai nei kai kurie vyrai. Besijuokdamos jos įveikia kasdienybę, o tam, kas vidutiniška ir banalu, suteikia linksmumo bei lengvumo.

Ir dvasinė moterų išraiška gali būti spontaniškai linksma. Per vieną moterų seminarą vakarui buvau numačiusi bendrą meditacinę šventę. Kadangi buvo šilta birželio diena, o kartu ir braškių metas, man kilo mintis vietoje duonos į vidurį pastatyti dubenį braškų. Taigi tąkart moterys viena su kita dalijosi prisirpusiomis braškėmis. Šį pasidalijimą jos iš karto susiejo su gyvenimo džiaugsmu ir tai sukėlė atsipalaidavusią gerą nuotaiką. Jos užkrėtė viena kitą šiltu ir džiaugsmingu juoku. Kiekviena moteris juto, kad tai, kas šventa, nebūtinai turi būti vien rimta, kad ir juokas gali būti kažkas „šventa".

Visiems išeitų į gera, jei mes, moterys, kasdienybėje semtumės jėgų iš besijuokiančios moters savyje. Jai padedant situacijas galime padaryti lengvesnes. Mūsų humoras gali parodyti kitą įstrigusių situacijų pusę, kuri galėtų visus išlaisvinti. Nuo mūsų priklauso, ar mes šį prie naujo gyvumo vedantį talentą pritaikysim, ar jį nuslėpsim. Jeigu per pačius sunkumus sugebame atskleisti tai, kas lengva, visi įgyja daugiau pasitikėjimo ir atsipalaiduoja.

***Anselmas**: Vaikystėje tu daug juokdavaisi. Taip pat ir mūsų tėvo parduotuvėje dažnai situaciją išgelbėdavai tiesiog juokdamasi. Ir vėliau nesiliovei juoktis. Ką tau sako besijuokiančiosios archetipas? Kaip tu patiri savo juoką?*

***Linda**: Juokas mūsų šeimoje buvo labai svarbus. Dažnai jis kildavo iš mūsų motinos, kuri mėgo juoktis ir šitaip mūsų šeimai perteikdavo linksmą nuotaiką. To priežastis būdavo mažos silpnybės arba komiškos situacijos, priversdavusios kurį nors iš mūsų juoktis ir taip juoku užkrėsti visą šeimą.*

Mes su jauniausia seserim buvom „mažosios" ir todėl kasdien, žinoma, sulaukdavom erzinimo iš „didžiųjų". Mes dėl to ilgai nepykdavom. Mudvi drauge visuomet atrasdavom kažką juokingo ir taip jausdavomės stiprios prieš didžiuosius brolius ir seseris. Pyktis niekuomet ilgai neveikia vaikiško gyvenimo džiaugsmo.

Kai vėliau kartu su dviem broliais dirbau mūsų tėvo firmoje, kai kurie dalykai šiame vyrų pasaulyje man atrodė sausi ir rimti. Mes turėjom labai daug dirbti, o linksma nuotaika buvo ta išraiška, kuri man palengvindavo situaciją. Verslo pasaulyje užtekdavo progų, iš kurių galėdavau dėl ko nors smagiai pasijuokti. Nors mano tėvas dažnai manydavo, kad per lengvai žiūriu į gyvenimą, tačiau ir jo niekas nesulaikydavo juoktis drauge.

Gyvenimas, žinoma, ir vėliau ne visada buvo lengvas, ir būdavo laikotarpių, kai aš šį išlaisvinantį juoką patirdavau rečiau. Tokiu metu trokšdavau ir vėl kaip reikiant pasijuokti. Kartu man tapo aišku, kad nuo manęs priklauso, ar aš pati to juoko ieškau. Mano situacijai tai visuomet suteikdavo lengvumo ir leisdavo į daug ką žiūrėti ne taip rimtai. Per trejus metus, praleistus Algau, šitą gydantį juoką aš nuolat surasdavau moterų susiėjimuose. Išmokau iš naujo jį vertinti kaip stiprią moterų jėgą.

Ką tuomet instinktyviai jutau kaip jauna moteris, vėliau daugelyje situacijų man tapo aišku iš naujo: aš visuomet turiu pasirinkimą, kaip reaguoti į žmones ir situacijas. Ant ko nors pykti yra natūralu, tačiau pati galiu apsispręsti: ar įsikandus to laikytis, ar pasitelkus humorą nuo to išsivaduoti.
Per Saros paveikslą mes galime iš naujo savyje atrasti besijuokiančiąją ir išlaisvindamos savo gyvenimo džiaugsmą sustiprinti pačios save.

Tamara – laukinė moteris

Laukinės moters archetipas šiandien tarp moterų sukelia prieštaringą atgarsį. Vienos šiuo įvaizdžiu žavisi, kitos jį atmeta. Joms atrodo, kad šis paveikslas jų neatitinka.

Vis dėlto dauguma moterų jaučia, kad jos mielai leistų reikštis savyje laukinei moteriai. Jos norėtų ištrūkti iš tų modelių, kuriuos joms uždėjo visuomenė – ir gana dažnai vyrai. Laukinė moteris jas suveda su jų pirmykšte galia, su šaltiniu, kuris trykšta jose. Kaip laukinis vyras yra susijęs su gamta ir jos galia, taip ir laukinės moters paveikslas atskleidžia nesutramdytą, natūralų ir nefiltruotą potencialą, kuris slypi kiekvienoje moteryje. Tai gamtos jėga – jėga, kuriai anksčiau atstovavo daugelis deivių.

Laukinė moteris nesileidžia veikiama iš išorės. Ji gyvena vidumi. Ji neprisitaiko prie normų, kurias jai nustato kiti, bet gyvena savo nuožiūra ir jaučia, kas ją veda gyvenimo link, o kas nuo jo sulaiko.

Biblijoje laukinę moterį atitinka kanaanietė Tamara. Evangelistas Matas į Jėzaus genealoginį medį įtraukė ne judėjų kilmės Tamarą. Ji buvo kilusi iš iki Izraelio Palestinoje gy-

venusių gyventojų. Su Judu, reikšmingiausios Dovydo valdymo laikų giminės pradininku, ji turėjo du sūnus.

Šios giminės tėvo Judo šeimos istorija nėra labai šlovinga. Judas paliko savo giminaičius ir susirado žmoną iš kitos tautos. Pamatęs Šuą, vieno kanaaniečio dukterį, paėmė ją sau į žmonas. Ji padovanojo jam du sūnus: Erą ir Onaną. Abiem jauniems vyrams Judas surado žmonas iš Kanaano. Savo pirmagimiui jis išrinko Tamarą. Bet kadangi šis vyras buvo nedoras, Dievas leido jam mirti.

Anais laikais paliktoji žmona turėjo teisę sulaukti palikuonių su savo svainiu. Taigi antrasis sūnus Onanas turėjo miegoti su Tamara. Pirmasis sūnus, gimęs iš šios vadinamosios „svainio santuokos“, būtų buvęs laikomas mirusiojo sūnumi. Todėl Judas tuojau įpareigojo Onaną eiti pas Tamarą ir vietoje vyresniojo brolio pradėti su ja vaiką. Onanas dėjosi atliekąs savo pareigą, tačiau visada „išliedavo savo sėklą ant žemės, nes nenorėjo duoti savo broliui palikuonio“ (Pr 38, 9). Nubausdamas už tokį poelgį Dievas jam taip pat atėmė gyvybę.

Aišku, tada Judas išsigando. Užuot atidavęs Tamarai savo trečiąjį sūnų, jis išsiunčia ją atgal į tėvo namus. Atstumia ją. Nors ir pažada savo marčiai, kad užaugus jo sūnui Šelai atiduosiantis jį jai už vyrą, tačiau savo pažado Judas nesilaiko.

Išsiųsdamas Tamarą namo, Judas atsisako suteikti jai jos teisėtą padėtį visuomenėje. „Nes savo tėvų namuose gyvenanti našlė beveik neturėjo galimybės teisėtai dalyvauti visuomeniniame ir šeimos gyvenime“ (Walter, p. 13).

Šioje situacijoje apgautoji Tamara pati sau padeda ir griebiasi gudrybės: ji persirengia prostitute ir atsisėda prie miesto vartų, pro kuriuos išsiruošęs kirpti avių turi praeiti Judas.

„Judas, ją pamatęs, palaikė kekše, nes ji buvo užsidengusi veidą. Pasukęs prie jos į pakelę, tarė: „Nagi eikš, noriu su tavimi sueiti“ (Pr 38,15-16). Tamara paklausė, kokį užmokestį ji už tai gausianti, o Judas jai pažadėjo ožiuką. Tačiau ji norėjo užstato ir pareikalavo jo antspaudo žiedo, juostos ir lazdos, kurią turėjo rankose. Judas padavė, ko ji prašė, permiegojo su ja ir patraukė savo keliais toliau. Po kelių dienų jis pasiuntė savo draugą, kad kaip užmokestį mergšei nuneštų ožiuką. Tačiau šis prostitutės niekur nerado. Visoje apylinkėje nebuvo jokios kekšės.

„Maždaug po trijų mėnesių Judui buvo pranešta: „Tavo marti Tamara pasielgė kaip kekšė. Be to, per savo kekšystę ji tapo nėščia“. – „Išveskite ją, – šaukė Judas, – tebūna ji sudeginta!“ (Pr 38, 24). Kai besilaukiančią moterį išvedė laukan, prieš savo uošvio Judo akis ji laikė jo paties antspaudo žiedą ir lazdą. Ji tarė: „Aš esu nėščia nuo vyro, kuriam priklauso šie daiktai“ (Pr 38, 25). Dabar Judas suprato: „Ji teisesnė negu aš, nes aš jos nedaviau savo sūnui Šelai“ (Pr 38, 26). Tamara dovanojo gyvybę dvynukams Perezui ir Zerahui.

Iš tiesų Tamara reiškia „Datulių palmė“. Datulių palmė senajame Izraelyje laikoma gyvenimo prototipu. Tačiau Judas atsisako Tamarai dovanoti gyvenimą. Po jos palme niekas negali pražysti, nes Judas išsiunčia ją atgal į tėvo namus. Jis akivaizdžiai bijo, kad ir trečiajam jo sūnui Tamara gali atnešti mirtį.

Šiame sename pasakojime vaizduojamos pirmykštės baimės ir reakcijų į jas pavyzdys. Tai vyro baimė prieš moterį. Sigmundas Freudas kalba apie vyro baimę būti moters prarytam. Čia tipiška vyro reakcija – moterį tiesiog išsiųsti. Išoriškai jis dedasi stipresniuoju, tačiau kartu Judui reikia moters, kad galėtų mėgautis savo seksualumu. Palaikęs

Tamarą prostitute, jis nueina pas ją. Čia Biblija atsisako moralizavimo. Ji pateikia tiktai faktus. Judas turi suvokti, kad moteris yra teisi.

Tamara yra labai savimi pasitikinti moteris, kuri ištikus bėdai pati sau padeda pasitelkdama gudrumą. Gudrumas visuomet yra išoriškai silpnesniųjų priemonė. Pasinaudodama gudrumu moteris jėga grindžiamus santykius padaro juokingus ir taip juos sužlugdo. Judas jaučiasi susikompromitavęs. Neradusiam kekšės savo draugui jis sako: „Tepasilaiko ji juos sau, kitaip žmonės ims iš mūsų juoktis" (Pr 38, 23). Jis jaučiasi apsijuokęs ir norėtų iš šios aferos pasitraukti, lyg nieko nebūtų įvykę. Tačiau jis privalo už savo elgesį atsakyti. Kai jau nori savo marčią nuteisti, jam nelieka nieko kito kaip pripažinti: „Ji teisi, o aš klystu". Tamara pasinaudojo savo kūnu, kad, kaip moteris, įgytų savo teisę. Ir ji laimėjo.

Thomas Mannas savo romane „Juozapas ir jo broliai" Tamarai skyrė daug dėmesio. Jis Tamarą vadina „ryžtingąja", kuri padaro visa, kas galima, „kad ir kiek tai kainuotų, pasitelkdama į pagalbą savo moteriškumą, idant įsikištų į pasaulio istoriją. Tokia ambicinga ji buvo" (Mann, *Jozeph und seine Brüder*, p. 1164). Anot Thomo Manno, Tamara trokšta Judo ne tam, kad patenkintų savo seksualumą ar kad būtų aprūpinta kaip našlė, bet grynai dėl idėjos. Thomas Mannas jos elgesį interpretuoja nuo pabaigos, nuo taikos kunigaikščio Jėzaus gimimo. Autorius čia imasi Jėzaus genealoginio medžio, kurį mums perdavė Matas. Čia Matas Tamaros vardą mini kartu su kitų trijų moterų vardais – Rachabos, Rutos ir Urijo žmonos (Mt 1, 3-6). Visos keturios moterys yra svetimšalės. Jos ateina iš kito pasaulio. Jos nutraukia vyriškų tradicijų srautą ir parodo, kad su Jėzumi į pasaulį įsiveržia kažkas kita, kažkas dieviška.

Thomas Mannas aiškiai išreiškė šį svarbų moterų vaidmenį Jėzaus gimime: „Tačiau nuo moters priklausė, kad tai, kas tikra, įsiterpė kaip tik silpniausiame taške. Moters įsčioms galiojo pirmoji pranašystė (Pr 3, 15). Kuri priklausė nuo vyrų!" (ten pat, p. 1166).

Tamarai tinka archetipinis laukinės moters paveikslas. Laukinė moteris yra laisva. Ji daro ne tai, ko iš jos tikisi kiti, bet ko nori ji pati, kas jai tinka. Ji gyvena ne pagal visuomenės normas, bet iš gilesnių klodų, iš savo ilgesio vaisingumui ir gyvybei. Ji pasyviai nesikankina dėl to, kaip su ja pasielgta. Ji imasi iniciatyvos, rizikuoja savo gyvenimu. Tamara turi drąsos padaryti tai, už ką pagal tuometinę teisę būdavo nuteisiama mirčiai ant laužo. Ji žino, kad yra teisi. Jos uošvis neteisėtai atėmė iš jos savo sūnų, o sykiu ir jos teisę į gyvenimą. Todėl ji griebiasi klastos, kuri jai gali būti labai pavojinga. Įgyvendindama savo klastą ji nesilaiko moralinių normų. Ji persirengia prostitute, kad galėtų susilaukti palikuonio ir šitaip išlaikytų savo padėtį visuomenėje.

Biblija, čia tai tampa ypač aišku, yra ne tokia moralizuojanti, kaip būdinga mūsų laikams – ne tik bažnyčioje, bet lygiai taip pat ir už jos ribų. Tamara elgiasi pagal savo vidinę nuojautą ir sulaukia teisybės. Taip, Matas ją sąmoningai įtraukia tarp kitų moterų, esančių pirma Marijos. Kaip ir Marija, Tamara pagimdė savo sūnus neįprastu būdu. Dievas – anot Biblijos – gali tiesiai rašyti ir kreivose eilutėse. Jo malonė veikia taip, kaip nori jis, o ne taip, kaip savo galvose įsivaizduoja žmonės.

Tokia laukinė moteris kaip Tamara kartu yra laisva moteris. Ji laisva, nes yra nepriklausoma nuo žmonių nuosprendžių. Ji žino, kad šie tarnauja ne gyvenimui, priešingai, jie siekia jį apriboti. Tačiau laukinė moteris nesileidžia apribojama, ji

taikosi ne prie žmonių, o prie savo intuicijos. Šia intuicija moterys dažnai nesinaudoja. Mes atrandame ją, kai dėmesingai įsiklausom į save ir esam jautrios tam, ką jaučiam savo sielos gilumoje. Tai mūsų savisaugos instinktas, leidžiantis savęs paklausti: ar man reikia šen, ar ten, ar turėčiau palaukti, ar paskubėti, kas man yra naudinga? Tamara turėjo savęs paklausti: Kaip aš gausiu savo teisę į gyvenimą?

Tai troškimas gyventi, kuris mums leidžia atskleist uždegančias idėjas ir parodyti aistringas pastangas, jei mes, kaip ir Tamara, savo gyvenimui norime suteikti naują perspektyvą. Jeigu laukiame, kol tai už mus padarys kiti, mes liekam nuo jų priklausomos. Mumyse esanti laukinė moteris sutelkia savo jėgas tam, kad mūsų gyvenime kažkas pasikeistų. Ji jaučia, kas jai tinka, ir elgiasi pagal tai, net jei kitiems tai ir atrodo neįprasta. Savo vidiniu balsu ji pasikliauja labiau nei balsais iš išorės, kurie dažnai ją verčia prisitaikyti. Ji vadovaujasi savo instinktu ir pasitikėjimu savo vidinėmis jėgomis. Tai daro ją laukine ir vidumi laisva moterimi. Laukinė moteris jaučia savo vidinę ugnį, ji žino, kokią nepažabotą jėgą savyje turi. Jos niekas netrikdo, todėl ir savo džiaugsmą ji jaučia kaip džiaugsmą, o liūdesį – kaip liūdesį. Ir būdama suaugusi moteris ji nepraranda savo pirmykščio savitumo.

Kaip dažnai mes, modernios moterys, užgniaužiame savo džiaugsmą, o ir tos nesutramdytos jėgos dažniausiai nebėra daug likę. Pavyzdžiui, jeigu kas atėjęs į svečius atsineša ką nors, kas mus išties nudžiugina, neretai atsakome: „Betgi nereikėjo!“ Laukinė moteris mumyse reaguotų kitaip. Ji aiškiai ir atvirai kaip vaikas išreikštų savo džiaugsmą. Ji neprivalo slėpti savo giliausių jausmų.

Laukinė moteris niekada neprisitaiko ir tuomet, kai kiti nori apriboti jos gyvybingumą. Tada, užuot atsižadėjusi savo

prigimties, ji visiškai pasikliauja savimi. Ji pati sau susikuria erdvę, kurios reikia gyvenimui.

Dauguma moterų laukinę moterį sieja su moterimi, kuri peržengia visus apribojimus ir laikosi tiktai to, ko nori ji pati. Nors tai ir patrauklus paveikslas moteriai, ilgą laiką besitaikiusiai prie sąlygų, kurias jai iškeldavo kiti žmonės ar ji pati sau. Tačiau kartu tai rodo, kad daugelio laukinė moteris jau seniai gyvena rėmuose, kurie ne visiškai atitinka moters būdą. Dauguma moterų kenčia dėl tokių apribojančių sąlygų ir dažnai elgiasi pasyviai, kol pajunta, kad visiškai prarado savo jėgas ir gyvybingumą. Dažnai moterys pirmiausia turi pakliūti į bėdą, kad ir vėl savyje atrastų laukinę moterį. Tuomet jos gali išsiveržti iš tų suvaržymų, kuriuos pačios sau prisiėmė. Netikėtai jos ir vėl turi priėjimą prie savo nesutramdomos jėgos. Jos jaučia, kokia jų tikroji prigimtis, kas jos yra iš tiesų. Jos žino, kad, kaip ir Tamara, turi pakeisti savo vaidmenį, idant gautų tai, ko reikia gyvenimui. Jos turi tapti aktyvios ir kažko imtis, kad jaustųsi energingos bei kupinos jėgų. Laukinė moteris taip pat nori džiaugtis jūsų stiprybe.

Dažnai moterys su laukinės moters įvaizdžiu susieja furiją arba maištininkę, ožką arba raganą. Įdomu, kad žiniasklaida šiuos įvaizdžius, kurie anksčiau buvo laikomi negatyviais, šiandien pateikia kaip pavyzdžius. Ožka giriama, nes ji gali geriau gyventi. Jeigu atidžiau įsižiūrėtume, ką ožka reiškia, paaiškėtų, kad iš tikrųjų tai archetipinis laukinės moters, galinčios už save pakovoti, paveikslas.

Arba skatinamos furiją įkūnijančios moterys. Furija reiškia nirštanti ir tūžtanti (furija = niršulys). Graikai furiją vaizdavo su gyvatėmis vietoj plaukų. Iš jos plaukų ir burnos buvo

svaidomos liepsnos. Graikijoje furija buvo siaubą keliančių keršto dvasių simbolis. Ksantipė, Sokrato žmona, kuri anksčiau buvo laikoma negatyviu nepatenkintos moters, keliančios savo sutuoktiniui sunkumų, pavyzdžiu, šiandien yra pateikiama kaip etalonas. Kaip Ksantipė Sokratui parodė, kieno balsas namuose viršesnis, taip ir furija turėtų elgtis su savo vyru, kuris viešumoje pateikia save kaip dorybės pavyzdį arba gabų organizatorių. Ksantipė turinti nuplėšti vyrui nuo veido kaukę. Tačiau toksai elgesys niekuomet neduoda nieko gero ir yra tiktai moters savarankiškumo karikatūra. Kitos moterys apibūdina save kaip raganas. Ragana simbolizuoja tai, kas jose yra nesutramdyta, jėgą, kylančią iš jų vidaus.

Visi šie moterų įvaizdžiai turi ir pozityvią pusę. Galų gale tai visuomet yra laukinė moteris, per šias alegorijas išreiškianti save. Bet kartu tai yra tikrojo archetipo perdėtas vaizdavimas ir falsifikavimas. Jeigu laukinė moteris ilgą laiką būna užslopinta, ji išreiškia save tokiomis perdėtomis formomis. Tad svarbu, kad moterys sueitų į kontaktą su jose esančia laukine moterimi. Tada joms nereikalingi tokie perdėti savęs vaizdavimai, jos gyvena tomis jėgomis, kurios jose slypi. Laukinė moteris atveria joms nesuvaržytos ir netramdomos energijos potencialą, kurį turi kiekviena moteris.

Laukinė moteris pažįsta ir savo ugningąją pusę, ji neneigia savo griaunančios energijos bei laukiniškumo. Tačiau ji išmoko su tuo dėmesingai apsieti. Kiekviena moteris pažįsta savo destruktyvias puses, savo neapykantą, pyktį ar niekšiškumą. Ji neprivalo jų atsisakyti, priešingai, jose gali atpažinti įgimtus gabumus ir išmintį. Tuomet ši energija gali pavirsti kuriančiąja jėga, kažką išjudinančia jų gyvenime. Lygiai taip pat laukinei moteriai yra būdingas švelnumas

bei atjauta viskam, kas yra pažeidžiama. Laukinės moters jėga visuomet tarnauja gyvenimui.

Laukinės moters moteriškumas nėra nukreiptas prieš vyrą. Ji žino savo tvirtumą ir gali pripažinti vyro jėgą. Į tai, kas vyriška, ji žiūri kaip į tai, kas gali ją praturtinti. Todėl ji neprivalo savo galios projektuoti į vyrą, ji gyvena savo jėgomis. Ji nedaro iš vyro despoto, bet supranta, kad pati užslopina savo jėgas.

Pavyzdžiui, kai kalbama apie atostogas ar kitus svarbius sprendimus ar norus, dažnai moterys jaučiasi savo partnerio užgožtos. Jos pasakoja, kad tai jis viską sprendžia, o jų pačių ir jų norų – nepastebi. Bekalbant paaiškėja, kad vyras paprasčiausiai išsako tai, ko jis nori, o moteris dėl to dar nebūna tikra. Galbūt jai reikia daugiau laiko, kad galėtų apsispręsti. Bet kadangi dažnai ji atvirai to nepaprašo, nusprendžia vyras, o moteris kažkaip ištaria „taip“ – dalinį „taip“. Tada visiškai kita proga vyrui bus pranešta, kad visuomet pildomi tiktai jo norai, o ne jos...

Jeigu mes, moterys, vyrui aiškiai neparodom, kaip iš tikrųjų jaučiamės sakydamos „taip“, kai iš tiesų manom „ne“, jeigu mes jam neleidžiam žinoti mūsų ribų, nes nevertinam pačios savęs, mes savo jėgas ne parodom, o užslopinam. Mes perkeliam jas į vyrą ir ten su jomis kovojam.

Laukinė moteris kitiems aiškiai parodo, kad ji į save žiūri rimtai. Ji nesileidžia tiesiog nustumiama į šalį, bet parodo savo laukiniškumą ir gyvena su šia jėga. Ji žino, kad ta jėga padės jai kažką išjudinti, kad pasitelkusi, kas jai svarbu, ji pasieks tikslą. Laukinė moteris parodo, kokia ji yra. Jos išraiška yra tikra ir aiški, ji suteikia dalykams tikslumo. Moteris, suteikianti pokalbiui tokį aiškumą, visuomet suku-

ria gaivumo įspūdį. Tuo ji užkrečia ir kitus. Jos artumoje kiti taip pat gali būti aiškūs ir atviri.

Verslo vadybos diskusijose, darbo grupių pasitarimuose arba tarybos, pavyzdžiui, parapijos bendruomenės, posėdžiuose, dažnai pokalbį į priekį stumia laukinė moteris. Ji permato tariamas kautynes, kurių dažnai diskusijų metu imasi vyrai, ir nukreipia juos į tikrąją problemą. Taip ji iš esmės prisideda prie sprendimo.

Svarbu, kad laukinė moteris išdrįstų pasakyti tai, ką ji turi pasakyti, – nepaisydama, ar dėl to ji bus kitų mėgiama, ar ne. Tai laukinei moteriai antraeilis dalykas. Ji turi mėgti ir priimti save pačią su viskuo, kas jai priklauso. Taip ji taps laisva pirmiausiai nuo kitų nuomonės.

Daugeliui moterų tai yra ilgas kelias. Juk būtent kitų nuvertinančios pastabos jas paveikia ir atima pasitikėjimą. Laukinė moteris čia panaudoja savo jėgas, kad atsiribotų. Ji neleidžia kitiems atimti jos vertės.

Per vieną savaitgalio seminarą moteris pasakojo, kad vienas vyras pokalbio metu ją nuvertino dėl jos moteriško būdo jausti ir galvoti. Ji tučtuojau į tai sureagavo ir pasakė jam, kad nesileisianti jo nuvertinama. Moteris buvo nustebusi, kaip greitai tas vyras atsitraukė ir dėl to atsiprašė.

Laukinė moters pusė nebijo kūniškumo ir seksualumo. Tai jai leidžia jausti savo erotiškumą iš džiaugsmo, kad ji yra moteris. Kad jaustųsi erotiška, jai nebūtina, jog ją pastebėtų ir ja žavėtųsi vyrai. Ji tiesiog nori gyventi ir išreikšti savo moteriškumą. Būtent tai jai suteikia jausmingumo ir erotinį spinduliavimą, leidžia sukaupti drąsą, išsilaisvinti ir nevaržomai mėgautis savo seksualumu.

Deja, dauguma moterų yra praradusios šį moteriškumo džiaugsmą. Jeigu auklėjant buvo nuvertintas jų seksualumas, dažnai jos nebesijaučia laisvos natūraliai juo mėgautis. Moralizuojantys vertinimai ir kaltės jausmai dažniausiai moteris ilgam paveikia. Jaunos moterys šiandien jaučiasi labiau suvaržytos, nes ryškiai erotizuota žiniasklaida perteikia įvaizdį, kurį jos sunkiai gali atitikti. Kaip tik čia reikia laukinės moters, kuri nuo to išsilaisvintų ir neleistų kitiems kištis į jos seksualumą bei erotiką.

Ypač tos moterys, kurios yra patyrusios fizinę prievartą, atrasti laukinę moterį savyje įstengia tik su kitų pagalba. Joms reikia priėjimo prie savo ugningosios pusės, prie savo nesutramdomumo, kuris užtikrintų, kad niekas negali palaužti jų vidinės jėgos. Stiprų tokios jėgos pavyzdį rodo dvi jaunos moterys iš Belgijos, kurios būdamos mergaitės buvo vaikų prievartautojo aukomis. Jos drąsina kitas moteris neleisti niekam sunaikinti jų laukinio prado.

Jeigu visuomenės normos per daug apriboja moters gyvybingumą, reikalinga laukinė moteris, kuri galėtų iš šių normų išsiveržti. Laukinės moters laisvė reiškiasi tuo, kad ji gali rinktis, ar kai kuriose srityse mieliau bus draugijoje, ar dabar jai yra svarbiau pasilikti visiškai savyje ir taip ištverti savo vienatvę.

Gyvendama Algau sutikau daug laukinių moterų. Kadangi jos yra visiškai susijusios su jas supančia gamta, jos turi tvirtą ryšį ir su savąja prigimtimi. Be abejo, šios moterys moka ir gerai prisitaikyti, tačiau laukinė jų pusė kaskart prasiskina kelią. Iš gamtos joms pažįstamas tapsmo ir praeinamumo ritmas, kuriuo jos pasinaudoja kaip pirmykšte jėga.

Jeigu moteris gyvena palaikydama ryšį su gamta, išorėje ji gali veikti labai aktyviai. Bet ji žino, kada yra laikas vėl

atsitraukti, kad iš naujo pasisemtų jėgų. Stebėdama gamtą ji gali ramiai palikti laiko vystymosi procesams. Ji jaučia, kada pribręsta metas situaciją keisti.

Laukinė moteris šiuolaikinėms moterims sukelia prieštaringus jausmus. Viena vertus, moterys žavisi šiuo įvaizdžiu. Jos nujaučia laisvę, gyvumą ir jėgą, slypinčią šiame paveiksle. Bet kartu jo ir bijo. Baiminasi, ką gi pasakytų visuomenė, jeigu jos savyje prisileistų laukinę moterį. Dauguma moterų jau yra per daug prijaukintos, kad galėtų sau leisti su ja gyventi.

Mano seminaruose moterys užrašė tokias asociacijas laukinės moters tema: „Norėčiau tokia būti, bet per mažai savimi pasitikiu. – Man to trūksta, nes auklėjimas prislopino tokius jausmus kaip išdykėliškumas ir t.t. – Jaučiu, kad neatidėliodama noriu ją išreikšti, idant ji man teiktų energingumą, gyvenimo džiaugsmą, nepriklausomybę, stiprybę ir kūrybingumą. – Labai aiškiai jaučiu laukinę savyje, tačiau per mažai ją realizuoju, ji man kelia baimę, bijau įtūžio, bijau savo stiprumo, kritikos, bijau sukelti nepasitenkinimą, bijau parodyti, kokia esu iš tikrųjų.“

Dažnai moterys bijo atskleisti savo laukinę pusę, nes tuomet jos nebebūtų ta klusni ir mėgstama moteris. O poreikis būti mėgstamai kai kurioms moterims yra stipresnis nei noras leisti gyventi jose esančiai laukinei moteriai. Kai kurios moterys negali džiaugtis savo jėga ir jos bijo. Jos yra taip užspaudusios savo jėgą, kad ši sprogtų, jei tik ją prisileistų. Tačiau laukinė moteris norėtų atskleisti moterims galią, kuri kitų žmonių nelygintų su žeme, bet padrąsintų jas pačias, parodytų joms aiškią kryptį, o ne smūgiuotų į visas puses.

Galimybę leisti gyvent savo laukinei pusei moterys suranda ir išsakydamos tai, ką visos jaučia: „Kartais būna gana sunku, nepaisant kitų pasipriešinimo ir atmetimo, likti ištikimai savo laukinei moteriai. Norėčiau, kad mane priimtų, juk esu šios visuomenės dalis. Tačiau laukinė moteris manyje svaido energiją, šarmą, juoką, džiaugsmą... kartais tai veikia pritrenkiančiai.“

Kitos moterys mielai norėtų būti laukine moterimi, tačiau tam joms trūksta pasitikėjimo savimi. Viena moteris pasakojo apie savo dukterį, rodančią jai tokį laukiniškumą. Matydama dukters siausmą ji suprato, kad ir pati turėtų turėti tos pašėlusios ir nepažabotos jėgos. Kai moteris jaučiasi išvargusi ir nusialinusi, tai visuomet būna ženklas, kad ji savyje atsiskyrė nuo laukinės moters. Jeigu ji užmezga ryšį su šiuo archetipu, pajunta energiją, šarmą, džiaugsmą gyventi. Tuomet visa tai iš jos liejasi. Dauguma moterų, vadovavusių savo šeimoms sunkiaisiais laikais, pavyzdžiui, karo metu, akivaizdžiai turėjo šį ryšį su laukine moterimi, nes dažnai turėdavo begalinės energijos.

Tolimesni vaizdingi pasakymai taip pat susieja moteris su laukine moterimi: „Išsiveržti, šaukti, į nieką nekreipti dėmesio. Erotika. Parodyti, kas aš esu! – Daryti, ką noriu. Galvoti apie save. – Savęs realizavimas. – Laisvė, linksmumas, šokis, juokas, ašaros. Iki galo išgyventi kilimus ir kritimus.“

Tai pirmykščiai troškimai, slypintys kiekvienos moters viduj. Tačiau auklėjimas šią laukinę moterį dažnai būna sutramdęs. Čia kalbama ne apie tai, kad kiekviena moteris pirmiausiai turėtų leisti pasireikšti laukinei savo pusei. Ji tik privalo pažinti nesutramdytas savo galias ir jausti, kada turėtų jomis pasinaudoti. Viena moteris rašė: „Aš myliu kasdienybę ir reguliarumą, man nereikia ir aš neieškau nieko laukinio.“

Matyt, šiai moteriai dabar nėra svarbiausias dalykas gyventi savo laukiniškumu. Ji gyvena tokioje fazėje, kurioje paklausios kitokios vertybės. Moteris neprivalo visuomet ir visur būti laukine moterimi.

Tamara iš pradžių irgi buvo visiškai paprasta sutuoktinė. Tik tuomet, kai buvo pažeista jos teisė, ji įkūnijo laukinę moterį. Taip ir kiekvienos moters gyvenime būna skirtingų laikotarpių, kai priklausomai nuo aplinkybių išryškėja skirtingi archetipiniai įvaizdžiai. Visuomet, kur moterys skundžiasi vyrų priespauda, arba ten, kur jos pačios išsikelia sau per didelius reikalavimus, paklusdamos kitų lūkesčiams, reikalinga laukinė moteris, kuri išsiveržtų iš to užburto lūkesčių rato, kuri paprasčiausiai darytų tai, ką ji laiko sau reikalinga, kuri sektų vidiniu savo balsu ir pasitelkusi jėgas bei sumanumą pasiektų tai, kas jai gyvybiškai svarbu.

Būtent tas moters laukiniškumas neleidžia, kad ji būtų susilpninta, kad būtų apribotas jos gyvybingumas. Ir būtent asmeninės situacijos sunkumas gali moterį paskatinti aistringai siekti, kad jos gyvenimas galėtų pasikeisti į gera. Jeigu ji pati tampa aktyvi ir išdrįsta eiti neįprastais keliais, ji patirs, kad jos moteriška galia veda ją gyvenimo link.

Patirdama kančią laukinė moteris pasiekia pirmykštes savo moteriškumo galias. Ji žino, kada turi paleisti tai, kas praėję, kad įgytų naują gyvenimą. Šis vidinis žinojimas apie gyvenimo kaitą gali jai padėti pasipriešinti savo kentėjimui. Ji žino, kad yra ne pirma ir ne paskutinė kenčianti tokioje situacijoje. Pirmykštis jos instinktas jai sako, kad gyvenimas niekuomet nebūna vien tiktai sunkus. Ir sunkumuose ji ieško to, kas lengva, ir tai suranda. Ji pasitelkia giliausiai slypinčias jėgas, kad lengviau pakeltų savo gyvenimo sunkumus.

Kad vėl atrastumėm savyje laukinę moterį, mums reikalingi kitų moterų, kurios tapo laisvos, pavyzdžiai ir visų pirma mums reikalingi prisiminimai apie mumyse esančią mergaitę, apie situacijas, kuriose dar jautėmės nesutramdytos ir laisvos. Mūsų užduotis – vaiko spontaniškumą ir nevaržomumą susieti savo viduje su brandžia moterimi.

***Anselmas**: Kaip tu patiri tavyje esančią laukinę moterį? Kokiose situacijose tau pirmiausia jos reikia? Ir kaip įkūnijusi savyje laukinę moterį tu reaguoji į aplinkinių nuomonę?*

***Linda**: Būdama vaikas apie prisitaikymą, žinoma, kai ką sužinojau iš savo mamos, tačiau kai matydavau ją su savo trimis seserimis, man tai būdavo šaunaus moteriškumo įsikūnijimas. Tas jų moteriškumas buvo energingas ir labai džiugus, šiuo pavyzdžiu aš ir norėjau sekti. Tačiau buvo metų, kai laukinė moteris manyje nelabai turėjo ko juoktis. Ji buvo per daug suvaržyta. Be abejo, kartkartėmis ji švystelėdavo, tačiau negyveno visa savo jėga. Bet visada, kai prisimindavau savyje esančią mergaitę, pasirodydavo laukinė moteris, ir kuo vyresnė dariausi, tuo daugiau vėl savyje atrasdavau šito pirmapradiškumo. Laukinė moteris man padėjo išsilaisvinti nuo daug ko, kas man kadaise buvo taip svarbu. Ji man padėdavo suprasti, kada laikas paleisti tai, kas jau atgyvenę, ir atsiverti tam, kas nauja. Laukinė moteris man taip pat aiškiai rodo, kokie svarbūs yra glaudūs ryšiai su kitomis moterimis. Kitų moterų stiprybės ir gyvenimo džiaugsmo patyrimas bei galėjimas tuo sustiprinti save pačią mane visuomet praturtina. Kai jaučiuosi išsekusi ir neryžtinga, žinau, kad per daug stengiausi prisitaikyti ir per mažai dėmesio skyriau savo laukinei pusei. Tačiau kaip tik ji padeda mano tikrajai prigimčiai išlikti budriai.*

Santykiuose su kitais man reikia laukinės moters, kai kiti nori manimi pasinaudoti arba kai žmonės pokalbio metu pilsto iš tuščio į kiaurą. Tuomet noriu tikslių įvardijimų, nes tik taip kažkas gali tapti gyva. Laukinė moteris man ypač reikalinga ir tuomet, kai ima trūkti ūpo. Tuomet vidinis balsas man sako: „Liaukis dejavusi, paleisk tai, kas praėję, pasidaryk iš to išvadas ir tapk aktyvi“. Tai man suteikia naujų jėgų, drąsos kažko imtis ir tai atlikti.

Kitų nuomonė apie mano laukinę moterį šiandien manęs itin nejaudina. Tik aš pati žinau, kas man tinka ir ko man reikia. Žmonės, patys besinaudojantys laukine savo puse, labiau skatina laukinę moterį ir manyje, jie niekuomet jos neribotų. Kas pats viduje yra laisvas, gali leisti ir kiekvienam kitam būti laisvam. Man asmeniškai tai yra svarbus laukinės moters aspektas.

Pabaigos žodis

Savo seminaruose „Karalienė ir laukinė moteris“ pristatau septynis moteriškumo įvaizdžius. Anselmas juos susiejo su Biblijos moterų paveikslais ir pridėjo dar septynis. Taip pristatėme keturiolika įvairių moterų įvaizdžių, parodančių, kokia įvairiapusė gali būti moteriška prigimtis: meniška ir išmintinga, mylinti ir motiniška, besijuokianti ir kovojanti, karališka ir laukinė. Moteriškumas gali būti toks margas kaip vaivorykštės spalvos.

Kalbėdami apie archetipinius įvaizdžius, turime omenyje dvasinius išgyvenimus, kurie jau nuo seno jaudina žmones. Čia kalbama apie galias ir patirtis, kurios egzistuoja ir kurias išgyvena kiekviena moteris. Šias patirtis moteris gali suvokti arba ne, tačiau bet kokiu atveju tai išreiškia jos moteriškumą. Be abejonės, čia minimi archetipai neatskleidžia visos moteriškumo įvairovės. Tačiau jie aiškiai parodo, kokios gali būti moterys, kai neleidžia, kad jas veiktų kiti, o gyvena savomis jėgomis. Šie archetipai turėtų padrąsinti moteris net ir sunkiose situacijose pasikliauti savo stiprybe.

Šios keturiolikoje paveikslų pavaizduotos moterys nevengė atsakomybės. Jos vertino savo gyvenimą ir priėmė sprendi-

mus, išlaisvinusius jų naują energiją. Užuot dejavusios dėl esamos padėties, jos sukaupė savo jėgas, kad kažką pakeistų. Jos nebuvo idealios moterys. Stiprybę dažnai surasdavo po to, kai būdavo pasiekusios patį dugną. Jos patyrė nuvertinimą ir neteisybę, ištvėrė vienatvę ir bejėgiškumą, kol galų gale buvo pasirengusios atsitiesti. Tos moterys ilgai laukė pagalbos iš kitų, o jų vargas tik didėjo. Tiktai tuomet suprato, kad išeitis yra jose pačiose. Jos pajuto, jog turi visą reikiamą stiprybę, idant tuos sunkumus nugalėtų.

Šiais laikais mes, moterys, jaučiamės ne kitaip. Mums irgi pažįstamas jausmas būti aplinkybių auka. Mes laukiame, kol kiti šias aplinkybes pakeis. „Aš negaliu", dažnai man sakydavo moterys, kai jausdavosi aukomis. „Jei mano partneris, mano vaikas, mano kolega, mano situacija būtų kitokia, tuomet viskas būtų geriau." Mes daug mieliau kenčiam, užuot savo agresiją panaudojusios kaip jėgą tai pozicijai pakeisti. Bet su šia jėga mes galime kažką išjudinti. Tuomet savo elgseną privalėtų pakeisti ir kiti, ir tai gali atnešti kažką naujo ir gyvybingo.

Kovotoja mumyse vidinei aukai pasakytų: „Sukaupk jėgas ir pakovok už save! Kelk savo sąlygas ir išsakyk, ko tau reikia!" Karalienė jai aiškiai parodytų: „Nesusimenkink! Išsitiesk ir parodyk savigarbą. Būk verta savęs. Vertink savo jėgas ir nesikratyk atsakomybės. Priimk sprendimus pati!"

Laukinės moters energija pažadintų mus: „Liaukis nuolatos būti širdinga ir maloni! Neprisitaikinėk, jei tau nuo to tik blogiau. Parodyk savo ugningąją pusę, jeigu kas peržengia tavo ribas. Klausyk, ką sako tavo vidus. Elkis pagal savo nuojautą, o ne pagal tai, ko iš tavęs tikisi kiti. Teisę gyventi suteik sau pati, niekas kitas už tave to nepadarys!" Mes turime gausią paletę, iš kurios galime pasirinkti, kuri

moteriškumo pusė mus stiprina ir mums padeda.

Kaip ir tos Biblijos moterys, mes dažnai ištveriame sunkų laikotarpį, kol pagaliau esame pasirengusios atsitiesti. Leidžiame, kad kiti mums primestų kaltės jausmą, kai norime būti tik tuo, kas esame. Mes nesiliaujame pykti, kad gyvenimas susiklostė ne taip, kaip jį įsivaizdavom. Mes leidžiame kitiems save vertinti ir šitaip atimti mūsų vertę. Pasyviai dėl ko nors kankinamės ir teisiame save už tai, kad nieko nedarome. Tačiau, kaip ir tuose archetipiniuose paveiksluose, gali būti, kad būtent tuo laiku, kurį turime ištverti, sukaupiame vidines jėgas, idant galėtume pakilti.

Mes privalome liautis save teisusios. Galvojam, kad mūsų silpnybės neturi teisės egzistuoti, kad gyvenime privalome būti stiprios ir nepriklausomos. Bet mes nesam idealios moterys, o moterys, kurios atranda save ir visa tai, ką turime. Mes esame kaip Ieva, mūsų gyvybės motina. Todėl turime teisę kartais pabūti bejėge mergaite. Todėl mums reikia laiko, kad taptume pakankamai jautrios ir iškart pajustume, kai kieno nors pastabos priverčia mus pasijausti silpnas. Todėl svarbu, kad sau pripažintume, jog ne kiekvienoje situacijoje pasielgiame taip, kaip iš tiesų norėtume. Tai stiprybė tos mylinčiosios, kuri pirmiausia mus priima tokias, kokios mes esam. Išmintinga moteris padeda mums atpažinti ir pripažinti, kas dabar vyksta. Ji įspėja mus, kad per ilgai negailėtume savęs, ji ragina mus ko nors imtis. Tik mes pačios pažįstam savo prigimtį ir žinom, kada esam subrendusios situaciją keisti. Čia mus veda mūsų laukinė moteris. Ji mums pasako, kada yra tinkamas metas parodyti savąją jėgą ir grožį. Ji pažįsta gamtą ir nereikalauja, kad pumpurai išsprogtų žiemą. Pasitikėdama savo prigimties galia, ji duoda sau tiek laiko, kiek reikia, kol ji bus pa-

sirengusi atsiverti, nes ji pasitiki savo prigimties galiomis. Šis pasitikėjimas suteikia jai laisvę sprendimus priimti kaip karalienei savo valdose.

Šių moterų istorijos parodo, kad nuolatos buvo ir bus sunkių ir mūsų netenkinančių situacijų. Tačiau šios moterys su tuo nesusitaikė. Jos nusprendė pasinaudoti savo jėgomis, kad kažką pakeistų į gera. Būtent jomis moterys gali sekti ir šiandien.

Kai pasikliaujame savo moteriška nuojauta, tuomet mums būna aišku, kas jau yra atgyvenę ir praėję, o kur dar turim kažką nuveikti, idant pagerintume savo situaciją. Kartais pirmiausiai turime viską prarasti, kad pradėtume mylėti ir vertinti pačias save. Tada meilė gyvenimui būna ypač stipri. Nelauktai imame paisyti savo jausmų ir gyvenimo troškimų. Šis dėmesys sau skatina mus veikti. Mes ir vėl žinom, kad niekas kitas negali už mus prisiimti atsakomybės, išskyrus mus pačias.

Įsiklausiusios į savo vidinį balsą dažniausiai išgirstame, kad būtina kažką keisti. Tačiau troškimas išreikšti gyvenime kažką naujo dažnai būna susijęs su baime paleisti sena. Jaučiamės draskomos vidinių prieštaravimų, nes nesusigaudome, kas mums yra svarbiau: naujovių baimė ar jų troškimas? Mumyse esanti karalienė apsisprendžia. Ji klausia, ką mes labiau vertinam: saugumą ir tai, kas mums jau pažįstama, ar riziką ir žingeidumą? Jos sprendimą lemia tai, kas mums yra svarbiau, kas mums leidžia jaustis gyvybingesnėms. Ir už tą sprendimą bei jo pasekmes atsakingos esam mes pačios. Karalienė nesigraužia vėliau sakydama: šis sprendimas buvo netinkamas. Ji skatina mus pasitikėti savimi. Mes sukaupėme patirties ir remdamiesi ja galim priimti sprendimus iš naujo. Biblijoje vaizduojamos

moterys elgėsi savarankiškai ir nevengė atsakomybės. Jas tai išlaisvino nuo ankstesnių priklausomybių. Jos tapo savimi pasitikinčios ir savarankiškos savo valdų karalienės.

Tų moterų gyvenime taip pat ne kartą buvo sumenkintas jų moteriškumas. Tačiau jos nesileido, kad tai jas paveiktų. Jos pačios ėmė save vertinti. Mes, moterys, galėtumėm tuo vadovautis ir šiandien. Nors jaučiamės suformuotos mūsų kultūros krikščioniškų vertybių ir žinome Biblijos istorijas apie Jėzaus susitikimus su moterimis, tačiau dažnai nesuvokiame to, ką jos iš tiesų atskleidžia. Jėzaus elgesys su moterimis yra aiškus ir nedviprasmiškas: jis jų nenuvertina ir nemenkina. Jis nemoralizuoja, jeigu jos pažeidžia visuomenės normas, priešingai, brangina jų moteriškąją vertę. Jis moko jas gerbti save. Tai pakeičia jų gyvenimą. Šitai galėtų būti orientyras kiekvienai moteriai. Ir vis dėlto kaip dažnai mes savęs nevertinam. Verčiau renkamės tą menkavertiškumo jausmą, kurį kartą gyvenime mums jau primetė kiti. Laikas pagaliau išsivaduoti iš žmonių mums nubrėžtų apribojimų ir gyventi gerbiant save.

Ne su visais įvaizdžiais gyvenam iš karto, kartais išreiškiam tik vieną jų aspektą. Nebūtina visą laiką būti tik laukine moterimi arba karaliene. Mūsų moteriškumas yra labai daugialypis. Atitinkamoje situacijoje galime savęs paklausti: kokio moteriško bruožo man dabar trūksta? Ar išmintingosios moters, reginčios ne vien objektyvią tikrovę, bet žvelgiančios giliau bei padedančios man įgyti naują supratimą? Gal kovotojos, kuri kaip tik dabar turėtų nubrėžti aiškias ribas, kad apsaugotų savo moterišką orumą? O gal besikeičiančiosios, kuri jaučia, kas jau sustabarėję ir privalo keistis? O gal man reikalinga menininkė, kuri laikinai paliktų visas pareigas ir užsiimtų kuo nors malonesniu? Koks įvaizdis man

dabar suteiktų jėgų, ko aš norėčiau, kas vėl man įkvėptų džiaugsmo gyventi?

Mums duotos jėgos, kad jomis naudotumės ir džiaugtumės. Savyje mes turime visas moteriškumo puses ir galime jas tarpusavyje sujungti. Būdama karalienė kartu esu ir laukinė moteris, ir besijuokiančioji.

Tai turėdamas galvoje linkiu visoms moterims, susidomėjusioms šioje knygoje aprašytais įvaizdžiais, kad atrastų savo sielose jau esantį potencialą ir suvoktų jį kaip jaudinančią užduotį. Nes būtent šį potencialą reikia vis labiau atskleisti, kad mūsų pasaulis būtų praturtintas moteriškomis vertybėmis ir taip taptų žmogiškesnis – spalvingesnis, šiltesnis ir švelnesnis.

Mes norėtume padrąsinti visas moteris pasitikėti savo moteriška nuojauta ir parodyti savo stiprybę. Norėtume jas paskatinti džiaugtis, kad yra moterys, ir gyventi tuo, kas jos iš tiesų YRA.

Bibliografija

Angelika Aliti: *Die wilde Frau, Rükkehr zu den Quellen weiblicher Macht und Energie*, Hamburg, 1994.

Doris Bischof-Köhler, Norbert Bischof: *Der Beitrag der Biologie zu einer Anthropologie der Frau, in der Sicht der Anthropologie und Theologie*, hrsg. von Herlinde Pissarek-Hudelist, Düsseldorf, 1989, p. 91-119.

Jean Shinoda Bolen: *Göttinnen in jeder Frau, Psychologie einer neuen Weiblichkeit*, München, 1997.

Jean Shinoda Bolen: *Feuerfrau und Löwenmutter, Göttinnen des Weiblichen*, Düsseldorf/Zürich, 2002.

Yolanda Cadalbert-Schmid: *Sind Mütter denn an allem schuld?*, Kösel, München, 1992.

Ulrike Dahm: *Die Kraft des Nein, Wegweiser zur Entscheidungsfreiheit für Frauen*, München, 1997.

Clarissa P. Estes: *Die Wolfsfrau, Die Kraft der Weiblichen Urinstinkte,* München, 1993.

Erich Fromm: *Die Kunst des Liebens*, München, 1995.

Hanna-Barbara Gerl: *Die bekannte Unbekannte. Frauen-Bilder in der Kultur-Geistesgeschichte*, Mainz, 1989.

Esther Harding: *Frauen-Mysterien einst und jetzt*, Berlin, 1982.

Nina Larisch-Haider: *Frau sein – Mann sein. Der Weg zu einem neuen Verständnis*, München, 1996.

Janne Haaland Matlary: *Blütezeit. Feminismus im Wandel*, Augsburg, 2001.

Magda Motte: *Esthers Tränen, Judiths Tapferkreit. Biblische Frauen in der Literatur des 20. Jahrhunderts*, Darmstadt, 2003.

Erich Neumann: *Die große Mutter. Eine Phänomenologie der weiblichen Gestaltungen des Unbewußten*, Olten, 1974.

Annemarie Ohler: *Fraugestalten der Bibel*, Würzburg, 1987.

Helmut Plessner: *Lachen und Weinen*, Tübingen, 1941.

Ingrid Riedel: *Die weise Frau in Märchen und Mythen*, München, 1995.

Maria Schwelien/Elisabeth Moltmann-Wendel/Barbara Samer: *Erde – Quele – Baum. Lebenssymbole in Märchen*, Stuttgart, 1994.

Aurelia Spendel: *Mit Frauen der Bibel den Glauben feiern*, Freiburg, 2002.

K. Thaede: *Frau*, in: RAC, S. 197-269.

Karin Walter: *Frauen endecken die Bibel*, Freiburg, 1986.

Alfons Weiser: *Die Frau im Umkreis Jesu und in den urchristlichen Gemeiden*, in: Die Frau in der Sicht der Antrhropologie und Theologie, hrsg. von Herlinde Pissarek-Hudelist, Düsseldorf, 1989, p. 120-137.

Marion Woodman: *Heilung und Erfüllung durch die Große Mutter*, Interlaken, 1987.

Jarosch, Linda

Ja533 Karalienė ir laukinė moteris : būk, kas esi / Linda Jarosch, Anselm Grün ; [iš vokiečių kalbos vertė Jolita Tamoliūnaitė-Salmen]. - Vilnius : Dialogo kultūros institutas, 2010. - 168 p.

ISBN 978-9955-545-46-0

Knygoje pateikiami 14 archetipinių moterų įvaizdžių turėtų padėti moterims atrasti savo tapatybę ir gyventi tuo vidiniu turtu, kurį suteikia moteriškumas. Šie įvaizdžiai turėtų parodyti, kaip gydyti žaizdas, įrėžusias joms klaidingus įsitikinimus apie moterį, bei padėti atrasti savo vientisą, savo sveikąjį „aš".

UDK 159.92-055

Redaktorė *Daina Meškėnienė*
Dailininkas ir maketuotojas *Mykolas Parulskis*

Dialogo kultūros institutas
Vilniaus 39-403, LT 01119 Vilnius, dki@delfi.lt
Tiražas 1000 egz. Užsakymas 2397
Spausdino Standartų spaustuvė
S. Dariaus ir Girėno 39, LT 02189, Vilnius

Linda Jarosch gimė 1947 m., jau dešimt metų dirba švietimo ir komandinio darbo konsultante firmose ir organizacijose. Be to, lydi ir konsultuoja moteris įvairiose gyvenimo situacijose. Didelio populiarumo sulaukė jos vedami seminarai „Karalienė ir laukinė moteris“, kurių pagrindu ir buvo parašyta ši knyga. Linda Jarosch yra Anselmo Grüno sesuo.

Anselmas Grünas gimė 1945 m. Būdamas devyniolikos metų įstojo į Benediktinų vienuolyną Miunsteršvarcache (Vokietija), kuriame nuo 1977 m. eina administratoriaus pareigas. Remdamasis senųjų Bažnyčios Tėvų tradicija ir šiuolaikinės psichologijos metodais tėvas Anselmas veda meditavimo ir savęs pažinimo kursus, konsultuoja dvasiniais klausimais. Jis yra vienas populiariausių šiandienos dvasinių mokytojų ir daugybės bestselerių autorius.

Knygoje atskleidžiamos moterų istorijos parodo, kad nuolatos buvo ir bus sunkių ir mūsų netenkinančių situacijų. Tačiau šios moterys su tuo nesusitaikė. Jos nusprendė pasinaudoti savo jėgomis, idant kažką pakeistų į gera. Būtent jomis moterys gali sekti ir šiandien.

Anselm Grün

Mes norėtume padrąsinti visas moteris pasitikėti savo moteriška nuojauta ir parodyti savo stiprybę. Norėtume jas paskatinti džiaugtis, kad yra moterys, ir gyventi tuo, kas jos iš tiesų YRA.

Linda Jarosch

Linda Jarosch ir **Anselmas Grünas** pristatydami keturiolikos Biblijos moterų paveikslus atskleidžia archetipus, kurie būdingi kiekvienai moteriai, bei skatina skaitytojas juos prisileisti, vertinti ir mylėti. Ievos, Saros, Marijos Magdalietės ir kitų moterų paveikslais autoriai parodo, kokia šiuolaikinių moterų gyvenime gali būti aistra ir meilė, laukinė ir karališka moters pusės, motiniškumas ir išmintis, teisingumo pojūtis, švelnumas ir kovos dvasia, – kad galėtume iš naujo džiaugtis gyvenimu.

ISBN 978-9955-545-46-0

